

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**PERA LEVANTEN KONUT MİRASI
VE YENİDEN İŞLEVLENDİRİLMESİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Nurdan KARAGÜNLÜ

İç Mimari Tasarım Anabilim Dalı

İç Mimari Tasarım Uluslararası Yüksek Lisans Programı

MAYIS 2015

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**PERA LEVANTEN KONUT MİRASI
VE YENİDEN İŞLEVLENDİRİLMESİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Nurdan KARAGÜNLÜ
(418101011)**

İç Mimari Tasarım Anabilim Dalı

İç Mimari Tasarım Uluslararası Yüksek Lisans Programı

Tez Danışmanı: Öğr. Gör.Dr. Deniz ÇALIŞIR PENÇE

MAYIS 2015

İTÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün 418101011 numaralı Yüksek Lisans Öğrencisi **Nurdan KARAGÜNLÜ** ilgili yönetmeliklerin belirlediği gerekli tüm şartları yerine getirdikten sonra hazırladığı “**PERA LEVANTEN KONUT MİRASI VE YENİDEN İŞLEVLENDİRİLMESİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME**” başlıklı tezini aşağıda imzaları olan jüri önünde başarı ile sunmuştur.

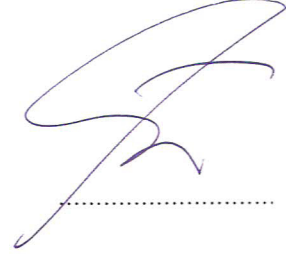
Tez Danışmanı :

Öğr. Gör. Dr. Deniz ÇALIŞIR PENÇE
İstanbul Teknik Üniversitesi

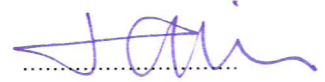

Jüri Üyeleri :

Öğr. Gör. Dr. Özge CORDAN
İstanbul Teknik Üniversitesi

Yrd. Doç. Dr. Hüseyin Emre ENGİN
Avrasya Üniversitesi

Teslim Tarihi : 4 Mayıs 2015
Savunma Tarihi : 28 Mayıs 2015

Hayatıma anlam katan herkese, minnetle...

ÖNSÖZ

Öncelikle tez danışmanlığımı üstlenerek konu ile ilgili tüm düşüncelerimin olgunlaşmasına yardımcı olan, bilgisi, tecrübesi ve desteği ile sonuca ulaşmamı sağlayan sevgili tez hocam Dr. Deniz ÇALIŞIR PENÇE' ye, tez çalışmam boyunca akademik çalışmalarından faydalandığım Yrd. Doç. Dr. Hüseyin Emre ENGİN'e, tez çalışmamla ilgili verdiği kritikler ve yorumlar için Dr. Özge CORDAN'a ve emeği geçen tüm saygıdeğer hocalarıma,

Her bir satırının ortaya çıkmasında payı olan, kaynakçada yer alan yazarlara, gerekli belgelere ulaşmamda bana yardımcı olan ve konu ile ilgili sorularıma ilgiyle cevap veren tüm kuruluş ve şahıslara,

Bu zorlu süreçte desteklerini hep yanımda hissettiğim, bir parçası olmaktan mutluluk duyduğum Atelier187 ekibine, her zaman yanımda olan dostlarıma ve son olarak bu günlere gelmemde en büyük pay sahibi olan canım aileme sonsuz teşekkürler.

Mayıs 2015

Nurdan KARAGÜNLÜ
İç Mimar

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ	vii
İÇİNDEKİLER	ix
KISALTMALAR	xi
ÇİZELGE LİSTESİ	xiii
ŞEKİL LİSTESİ	xv
ÖZET	xix
1. GİRİŞ	1
1.1 Amaç	2
1.2 Kapsam ve Literatür Değerlendirmesi	3
1.3 Yöntem.....	4
2. KORUMA VE YENİDEN İŞLEVLENDİRME	7
2.1 Koruma ve Yeniden İşlevlendirme Kavramları	7
2.2 Yeniden İşlevlendirmeyi Gerektiren Nedenler ve Etkenler	9
2.2.1.Yapısal nedenler.....	9
2.2.2 Tarihsel ve kültürel nedenler.....	12
2.2.3 Ekonomik nedenler	12
2.2.4 Çevre faktörleri	14
2.3 Yeniden İşlevlendirmede Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar.....	15
2.3.1 Yapının bulunduğu konum.....	15
2.3.2 Yapının hacimsel-mekansal kurgusu	16
2.3.3 Müdahale ilkeleri ve geriye dönülebilirlik	17
3. BEYOĞLU VE PERA	19
3.1 Bölgenin Konumu, Oluşumu ve Gelişimi.....	19
3.2 Bölgede Toplumsal Yapı.....	23
3.2.1 Levantenler.....	24
3.3 Bölgede Fiziksel Yapı.....	27
4. LEVANTEN KONUT MİRASI	33
4.1 19. yüzyıl Pera'sında Konut Mimarisi.....	33
4.2 Bir Kültürel Miras Olarak Pera Konutları.....	41
4.3 Mevcut Levanten Konut Mirası, Alan Çalışması ve Tespitler.....	44
4.3.1 Birinci kısım: Tepebaşı yoluyla Altıncı Daire'den Galatasaray'a	46
4.3.2 İkinci kısım: İstiklal yoluyla Tünel Meydanı'ndan Galatasaray'a.....	58
5. YENİDEN İŞLEVLENDİRME ÖRNEK ANALİZ VE DEĞERLENDİRMELERİ	73
5.1 Analizler.....	74
5.1.1 Rosolimo Apartmanı	74
5.1.2 Baudouy Binası	84
5.1.3 Siniosoglou Apartmanı	89
5.1.4 Ravouna Binası	105
5.2 Analiz Sonuçlarının Değerlendirilmesi.....	118
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	125

KAYNAKLAR.....	131
ÖZGEÇMİŞ.....	135

KISALTMALAR

ANAMED	: Anadolu Medeniyetleri
GY	: Galata Yapı
HT	: Han Tümertekin
İA	: İslam Ansiklopedisi
İAE	: İstanbul Araştırmaları Enstitüsü
JP	: Jacques Pervititch
TDK	: Türk Dil Kurumu
TÜSİAD	: Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği
SN	: Suat Nirven
YMA	: Yenilem Mimarlık Arşivi

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 5.1 : Yeniden İşlevlendirme kapsamında analiz edilecek yapılar	73
Çizelge 5.2 : Rosolimo Apartmanı, yeniden kullanım programı	76
Çizelge 5.3 : Rosolimo Apartmanına ait çizimler, karşılaştırmalar.....	82
Çizelge 5.4 : Rosolimo Apartmanı, mimari eleman ve öğelere müdahaleler	83
Çizelge 5.5 : Baudouy Apartmanı, yeniden kullanım programı	85
Çizelge 5.6 : Siniosoglou Apartmanı, yeniden kullanım programı.....	91
Çizelge 5.7 : Siniosoglou Apartmanı'na ait çizimler, karşılaştırmalar	102
Çizelge 5.8 : Siniosoglou Apartmanı, mimari eleman ve öğelere müdahaleler	103
Çizelge 5.9 : Ravouna Apartmanı, yeniden kullanım programı	107
Çizelge 5.10 : Ravouna Binasına ait çizimler, karşılaştırmalar	116
Çizelge 5.11 : Ravouna Apartmanı, mimari eleman ve öğelere müdahaleler	117

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2.1 : Fonksiyonel eskime grafiği.	10
Şekil 2.2 : Feshane Kongre ve Fuar Merkezi.	11
Şekil 2.3 : Fiziksel eskime grafiği.	11
Şekil 2.4 : Yeniden kullanımda müdahale ölçüsü-yarar ilişkisi.	13
Şekil 2.5 : Otel ve turistik işletmelere dönüşen tarihi Antalya Kaleiçi Evleri.....	14
Şekil 2.6 : Silahtarağa Elektrik Santrali, Santral İstanbul Projesi	15
Şekil 3.1 : 1537’de Galata yamaçları ve Pera.....	19
Şekil 3.2 : 18.yy başlarında Galata, Tophane ve Pera	20
Şekil 3.3 : Hollanda Sarayı	21
Şekil 3.4 : Pera, 1908.....	22
Şekil 3.5 : Levantins de Péra, 15. Yüzyıl.	25
Şekil 3.6 : D'Albert Barry ve ailesi, Göksu 1900.	27
Şekil 3.7 : Altıncı Daire-i Belediye Binası.	29
Şekil 3.8 : 1870, Galata ve Pera’da kagir yapılar artıyor.	31
Şekil 3.9 : Pera’nın (Beyoğlu) gelişiminde ve değişiminde etkili olan bazı politik, toplumsal ve kültürel olaylara ait kronoloji.	32
Şekil 4.1 : 1876, Tepebaşındaki konaklar, Haliç Manzarası	34
Şekil 4.2 : Ebniye Nizamnamesiyle Değişen Kurallar.	35
Şekil 4.3 : İstiklal Caddesi’nden konut cepheleri.....	36
Şekil 4.4 : Decugis Evi, Çok katlı tek aile konutu.....	38
Şekil 4.5 : Pera’da apartmanlar çoğalıyor, 19.yüzyıl.	40
Şekil 4.6 : Elmadağ Surp Agop Sıra Evleri.	41
Şekil 4.7 : Pera konut çevrelerindeki değişim.	43
Şekil 4.8 : Güncel harita üzerinde tespit edilen,literatürde geçen bölgenin önemli Levanten ailelerine ait konut yapıları.....	45
Şekil 4.9 : Decugis Evi; JP Haritasında konumu ve görseli	46
Şekil 4.10 : Trel Ap.,JP Haritasında konumu ve görseli.	47
Şekil 4.11 : Comando Ap.,JP Haritasında konumu ve görseli	48
Şekil 4.12 : Cordova Ap.,JP Haritasında konumu ve görseli	49
Şekil 4.13 : Vallury Evi, SN Haritasında konumu ve görseli.....	50
Şekil 4.14 : Corpi Evi, SN Haritasında konumu ve görseli.....	51
Şekil 4.15 : Tubuni Evi, JP Haritasında konumu ve görseli.....	52
Şekil 4.16 : Caro Evi, SN Haritasında konumu ve şuan yerinde olan yapı.	53
Şekil 4.17 : Casa Casanova, SN Haritasında konumu ve görseli.	54
Şekil 4.18 : Glavani Evi, SN Haritasında konumu ve görseli.	55
Şekil 4.19 : Rosolimo Ap., SN Haritasında konumu ve görseli.	56
Şekil 4.20 : Maison Baudouy, SN Haritasında konumu ve görseli.	57
Şekil 4.21 : Casa Botter, JP Haritasında konumu ve görseli	58
Şekil 4.22 : Testa Ap., JP Haritasında konumu ve görseli.	59
Şekil 4.23 : Apartman Konut, SN Haritasında konumu ve görseli.....	60
Şekil 4.24 : Friedmann Ap., JP Haritasında konumu ve görseli.....	61

Şekil 4.25 : Glavanı Ap., JP Haritasında konumu ve görseli.....	62
Şekil 4.26 : Soeurs Gardes-Malades, JP Haritasında konumu ve görseli.....	63
Şekil 4.27 : Şaup Ap., SN Haritasında konumu ve görseli.....	64
Şekil 4.28 : Ravouna Ap., SN Haritasında konumu ve görseli.....	65
Şekil 4.29 : Vuccino Ap., JP Haritasında konumu ve görseli.....	66
Şekil 4.30 : Casa Alleon, JP Haritasında yapının konumu ve bölgeden temsili konutlar.....	67
Şekil 4.31 : Düzyan Konağı, SN Haritasında konumu ve görseli.....	68
Şekil 4.32 : Yapının yerine yapılmış binanın üzerine asılan plaket.....	69
Şekil 4.33 : Siniosoglou Ap., JP Haritasında konumu ve görseli.....	70
Şekil 4.34 : Saint Antuan Ap., SN Haritasında konumu ve görseli.....	71
Şekil 5.1 : 1950 SN Haritaları'nda Rosolimo Apartmanı	74
Şekil 5.2 : Rosolimo Apartmanı restorasyon öncesi ön ve arka cepheleri	75
Şekil 5.3 : Yapının döşemelerinde meydana gelen çökme ve tahribatlar	75
Şekil 5.4 : Bina Cephesi Restorasyon öncesi ve sonrası.....	77
Şekil 5.5 : Sağda A-A Kesit (Rölöve) Solda A-A Kesit (Restorasyon)	77
Şekil 5.6 : Yenilenen kat döşemeleri, restorasyon öncesi ve sonrası	78
Şekil 5.7 : Islak hacimler ve ek merdivenin konumlandığı bölüm	78
Şekil 5.8 : Binaya ait özgün merdiven ve ek asansör	79
Şekil 5.9 : Sergi salonu ve araştırma mekanı.....	79
Şekil 5.10 : Kaldırılan ve yeniden yapılan volta döşemelerin olduğu kısım.....	80
Şekil 5.11 : Parkelerin yenilenmesi- tavan bezemelerinin yeniden yapılması	81
Şekil 5.12 : Güncel malzeme ve teknikler ile yeniden yapılmış ıslak hacimler	81
Şekil 5.13 : Pervititch ve Suat Nirven haritalarında Baudouy Binası.....	84
Şekil 5.14 : Maison Baudouy, restorasyon öncesi durum.....	85
Şekil 5.15 : Restorasyon öncesi ve sonrası yapıdan görünüm.....	86
Şekil 5.16 : Yapıya eklenen kat eki	87
Şekil 5.17 : Özgün ana merdiven ve restorasyondan sonra yapılan yenisi.....	87
Şekil 5.18 : Ana kütlelinin iki köşesindeki fenerin iç mekanından geçmiş ve güncel görünüm.....	88
Şekil 5.19 : Yeniden inşa edilen iç mekandan görünüm.....	88
Şekil 5.20 : Haritalarda Siniosoglu Apartmanı	89
Şekil 5.21 : Katları gösteren kesit, restitüsyon projesi.....	90
Şekil 5.22 : Siniosoglou Apartmanı a-19.yy başı, b-90'lı ve 2000'li yıllar	90
Şekil 5.23 : Yeniden işlevlendirme öncesi ve sonrası bina cephesi.....	92
Şekil 5.24 : Saka Salim Çıkmazı Cephesi, doldurma ve boşaltmalar	92
Şekil 5.25 : Yapının batı cephesi ve değişiklikler	93
Şekil 5.26 : Yeniden işlevlendirme öncesi ve sonrası bina cephesi.....	93
Şekil 5.27 : Cadde-bina ilişkisini gösteren plan	94
Şekil 5.28 : Bodrum kat ekini gösteren kesit, restorasyon projesi.....	95
Şekil 5.29 : Açık forum haline getirilen İstiklal Caddesi girişi. a-Restorasyon Öncesi, b-Restorasyon, c-Restorasyon sonrası.....	95
Şekil 5.30 : Restorasyon projesinden önce 2 katı betonarmeye çevrilen ana merdiven. Bodrum- asma kat arası sirkülasyonu sağlayan, sonradan eklenen merdiven ve asansör.....	96
Şekil 5.31 : Oditoryum.....	97
Şekil 5.32 : Zemin katta bulunan mutfak akademisi ve asma kattan görünüm.....	97
Şekil 5.33 : Metal asma tavan ve kalemşi tavan	98
Şekil 5.34 : 1950'lerde eklenen kat.Restorasyon öncesi	98
Şekil 5.35 : Kütüphane, kitap satış mağazası ve teras bahçesi	99

Şekil 5.36 : Döşemeleri taşıması için oluşturulan enine çelik çerçeve sistemi.	100
Şekil 5.37 : Bodrum kat güncel malzeme uygulamaları.....	101
Şekil 5.38 : Sergi salonlarında uygulanan su kontrastı duvar kaplamaları.....	101
Şekil 5.39 : Suat Nirven ve Pervititich haritalarında Ravouna Apartmanı.....	105
Şekil 5.40 : Cephe detayları.....	106
Şekil 5.41 : Bodrum katta bulunan sarnıç.....	106
Şekil 5.42 : Mağazanın antikacı ve giyim mağazası olduğu döneme ait görseller..	107
Şekil 5.43 : Cephenin restorasyon öncesi ve sonrası durumu	108
Şekil 5.44 : Cephenin restorasyon öncesi ve sonrası durumu	109
Şekil 5.45 : Bar olarak işletilmesi planlanan teras kısmı.....	109
Şekil 5.46 : a-Su deposu olarak kullanılan sarnıç, b-c depo olarak kullanılan bodrum kattan görünüm.	110
Şekil 5.47 : Katlar arası ana merdiven ve asansör eki	110
Şekil 5.48 : Restorasyon sonrası mağaza.....	111
Şekil 5.49 : Kafeye ait asma kat ve 1.kat.....	111
Şekil 5.50 : Çelik merdiven eki, restorasyon öncesi ve sonrası durum.	112
Şekil 5.51 : Sabit bölücüler ile mekana dahil edilmiş açık alan, bar ve karşısında sergileme ünitesi.....	112
Şekil 5.52 : Restorasyon sonrasında otel odaları	113
Şekil 5.53 : Binanın restorasyon öncesi durum tespit raporundan volta döşeme tespiti.	113
Şekil 5.54 : Restorasyon öncesi ve sonrası mağaza tavan karşılaştırmalar.	114
Şekil 5.55 : Asma tavan eklemeleri.Yangın, havalandırma ve diğer tesisatlar	114
Şekil 5.56 : Konsept projeden sonra güncel malzeme ve donatılar ile dekore edilmiş otel odalarından görünüm.....	115

PERA LEVANTEN KONUT MİRASI VE YENİDEN İŞLEVLENDİRİLMESİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

ÖZET

Yapıldığı dönemden günümüze kadar uzanmış birer belge niteliğinde olan tarihi yapılar, korunup yaşatılarak gelecek nesillere ulaştırmakla yükümlü olduğumuz birer kültür mirasıdır. Fakat çağın değişimi ve ihtiyaçların farklılaşması ile birçok tarihi yapı yapıldıkları döneme ait işlevlerini kaybetmekte ve gündelik yaşamdan soyutlanmaktadır. Çoğu zaman boşaltılarak kaderlerine terkedilen bu yapılar en sonunda toplumun yeni yapı ihtiyacını karşılamak amacıyla rant baskısı altında ezilerek, yok olup gitmektedirler.

Sadece tarihi ve mimari değil, birer sosyal belge niteliğinde de olan tarihi yapıların yaşatılması, onların topluma yeniden kazandırılması, toplumun değişen ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde yeniden işlevlendirilmeleri ile mümkün kılınabilir. Bu nedenle tarihi yapıların yeniden işlevlendirilerek kentsel yaşama katılmaları, onların uzun yıllar ayakta kalmalarını sağlayacak bir koruma yaklaşımıdır.

Altı bölümden oluşan bu tez çalışmasında, Batılı yansımaların kentsel anlamda ilk hissedildiği Pera bölgesindeki kültürel ve mimari zenginliğin bir parçası olan Levanten konut mirası yeniden işlevlendirilme bağlamında ele alınmıştır.

Birinci bölümünde, tezin amacı ve kapsamı açıklanmış, literatür değerlendirmesi yapılmış ve çalışma yöntemi hakkında detaylı bilgi verilmiştir.

İkinci bölümde, yeniden işlevlendirme kavramını ve gerekliliklerini anlayabilmek adına kavramsal ve kuramsal bir alt yapı oluşturulmuştur. Ayrıca koruma-yeniden işlevlendirme ikilemi ele alınarak, yeniden işlevlendirmeye neden olan etkenler ve dikkat edilmesi gereken durumlar hakkında bilgiler derlenmiştir.

Üçüncü bölüm, Beyoğlu'nun bir kısmını kapsayan Pera'nın oluşumunun ve gelişiminin incelendiği, bölgedeki toplumsal, kültürel ve fiziksel yapıya dair derlenmiş literatür araştırmalarının sunulduğu bölümdür.

Dördüncü bölümde, Avrupalı tarzda birçok yeniliği bölgeye taşıyan Levanten ailelerin bölgedeki fiziksel dokuya katkıları ile oluşturdukları konut mirası üzerine araştırmalar yapılmış ve bir kültürel miras olarak Pera konutlarına değinilmiştir. Belirlenen bölge üzerinde yapılan alan çalışmasında dönemin mimari karakterini yansıtan, 26 nitelikli konut örneği tespit edilerek bu yapılar hakkında bilgilendirmeler yapılmıştır. Bu bölüm, bir sonraki aşamada analizi yapılacak yapıların seçimi için veri sağlamıştır.

Tezin odak noktası olan beşinci bölümde, farklı işlevler ile yeniden işlevlendirilmiş dört Levanten konutu üzerinden, belirlenen yöntem doğrultusunda analizler yapılmıştır. Bu çalışma ile, yeniden işlevlendirme kapsamında yapılara uygulanan müdahalenin ölçek ve derinliği hakkında değerlendirmeler yapılmaya çalışılmıştır.

Sonuç bölümünde ise elde edilen bulgular ve değerlendirmeler çerçevesinde işlev değişikliği kavramının tarihi yapılara olan olumlu ve olumsuz etkilerine değinilerek, olumsuz etkileri azaltmaya yönelik müdahalelerin zorunluluğu hakkında çıkarımlar yapılmış ve konu tartışmaya açılmıştır. Bu yolla yeniden işlevlendirmede dikkat edilmesi gereken husular kapsamında, çevrede dönüştürülmeyi bekleyen daha birçok yapı için öneriler oluşturulmaya çalışılmıştır.

AN ASSESSMENT ON PERA LEVANTINE HOUSING HERITAGE AND ITS ADAPTIVE REUSE

SUMMARY

Historical buildings that are documents that extend from the time they were built to our day are cultural heritages that we are responsible for protecting, keeping alive and conveying to future generations. However, many historical buildings lose their functions on the period they are built with the change of the era and differentiation of the needs, and are isolated from daily life. These buildings, that are generally evacuated and abandoned to their fate, eventually put upon under the pressure of surplus in order to fulfil the need of the society for new buildings and disappear.

Keeping these historical structures that are not only historical and architectural but also social and regaining them to the society are only possible by adaptive reusing them in a way that they reply the changing needs of the society. Thus, adaptive re-use of these historical structures and introducing them to urban life is a protection approach that will keep them alive for long years.

In this thesis study consisting of six parts, the Levantine housing heritage which is a part of cultural and architectural richness in Pera region where the Western reflections were first felt in urban sense was examined in the sense of adaptive reuse.

In the first part, the objective and scope of the thesis were examined, literature assessment was made and detailed information was given with regard to the study method.

In the second part, a conceptual and theoretical infrastructure was created in order to be able to understand the adaptive reuse concept and its necessities. Furthermore, the protection- adaptive reuse dilemma was examined and information was collected on the factors leading to adaptive reuse and the situations to be considered.

The third part is the part which examines the formation and development of Pera, which includes a part of Beyoğlu, and literature studies collected on the social, cultural and physical structure in the region.

In the fourth part, researches were made on the housing heritage created by Levantine families who brought many European style innovations to the region with their contribution to the physical fabric, and Pera houses were examined as a cultural heritage. In the field study carried out on the region in question, 26 qualified house samples were determined and information was given on these structures. This part provided data for the selection of the buildings to be analyzed in the following stage.

In the fifth part which is the focal point of the thesis, analyses were carried in line with the method defined on four Levantine houses that are adaptive reuse with different functions. The extent and depth of the intervention into the buildings within the scope of adaptive reuse were tried to be assessed through this study.

In the conclusion part, positive and negative effects of the concept function change on historical buildings were examined within the framework of the findings and

assessments obtained, inferences were made on the necessity of the interventions aiming to reduce negative effects and the subject was opened for discussion. This way, suggestions for many more buildings awaiting for transformation in the region were tried to be generated within the scope of the issues to be considered in adaptive reuse.

1. GİRİŞ

*"Tarihi yapılara; toplumu etkileyici, eğitici ve sonunda onları yüceltici bir anlam katmanın en etkili yolu onları "yaşayan birer varlık" konumuna getirebilmektir."*¹

Tarihi binaların yaşatılması, topluma kazandırılması ve gelecek kuşaklara aktarılması konusu günümüzde hararetle tartışılan hassas bir konudur. Yakın tarihe göz attığımızda, tarihi mirası hiçe sayan söylemler, bir anda yok olan binalar ve talan edilen tarihi sokaklar karşımıza çıkmaktadır. Ancak günümüzde yapıları yaşatmaya ve korumaya gösterilen hassasiyetin artması, yerel yönetimlerin ve yetkili merciilerin bu yapılar üzerindeki sorumluluklarının daha fazla farkına varmasını sağlamıştır.

Günümüzde popülaritesi artan korumacı yaklaşımın ise sorgulanması gereken, göz ardı edilemeyecek bir de rant boyutu vardır. Sadece cepheleri tutularak yıkılıp bir arsa muamelesi gören, kimliksizleşen binalar, uygun olmayan müdahaleler ile niteliksizleşen mekanlar, binanın tarihsel değerini ve mekan kurgusunu hiçe sayan yeni fonksiyonlar; kent merkezlerinin yeniden ele geçirilmesi uğruna yapılan uygulamalardır. Bu durum sermayeyi, zengin turistleri, kısacası kent ekonomilerini canlandıracak her şeyi çekme çabası içinde geliştirilen "kentleri satma" stratejisi olarak da kavranabilir.

Çalışma alanı olarak seçilen Pera; Osmanlı döneminde Batılılaşma yansımalarının mimari, sosyokültürel ve kentsel anlamda en belirgin hissedildiği bölgedir. 16. yüzyıldan itibaren Avrupa devletlerin İstanbul'da sürekli elçi bulundurmaları ve bu elçiliklerin çoğunlukla Pera'da kurulmaları bölgenin gelişimine en önemli etken olmuştur. Daha sonra; elçilikler etrafında yoğunlaşan Rum, Ermeni, Yahudi gibi yerli gayrimüslim gruplara, Avrupalı Levantenlerin de katılmasıyla bölgedeki etnik zenginlik daha da artmış ve bu yerleşmeler İstanbul'un başka yerlerinde henüz görülmeyen farklı bina türlerini ve yeni mimari üslupları bölgeye taşımıştır.

Nitekim Pera, sosyokültürel ve tarihi özelliklerini taşıyan nitelikli konut yapılarının bulunduğu bir yerleşim bölgesi iken son 50 yılda ticari, politik ve toplumsal birtakım

---

¹ ALTINOLUK Ü., (1998), "Binalarda Yeniden Kullanım", YEM Yayınları, İstanbul, s. 15.

değişim ve dönüşümler geçirmiştir. Bu durumun sonucunda bölgeden yavaş yavaş çekilen konut yerleşimleri geride köhnemiş tarihi konut yapıları bırakmış ve binaların tarihi potansiyelin sunduğu olanakların yeniden keşfedilmesiyle de, yapı stoklarının yeniden işlevlendirmeye açıldığı bir bölge olmuştur.

1.1 Amaç

Bu tez çalışması; Pera bölgesindeki mevcut Levanten konut mirasının yeniden işlevlendirilmesi (adaptive reuse) üzerine bir incelemedir. "Tarihi yapıları okunabilir, görünebilir, algılanabilir hale getirilerek ve tarihi belge değerini koruyarak topluma kazandırmak yeniden işlevlendirmedeki esas amaç olmalıdır." söylevi ışığında, belirlenen projeler üzerinden analizler yapılarak yeniden işlevlendirmeler esnasında yapılara uygulanan müdahaleler, kullanılan üsluplar yorumlanarak bu kapsamda, geçmişin çağdaş bir bağlam içinde yararlı olmasının ve gelecek kuşaklara okunabilir bir tarihi belge olarak aktarılabilmesinin koşulları tartışılmıştır.

18. ve 19. yüzyıllarda Pera 'nın esas yerlileri olan ve bölgenin ev sahibi olarak anılan Levantenlerin bölgeye olan kültürel ve mimari etkileri göz ardı edilemez derecede büyüktür. Levanten ailelerinin geldikleri yerlerdeki yaşam koşullarını (konforlarını) sağlamak, kültürlerini devam ettirmek, ve kendi statülerini ispatlamak amacıyla yaptırdıkları binalar, tarihi okumak adına Beyoğlu'nu bir mimari müze haline getirmiştir. Fakat zamanla bölgenin değişmesi, yaşanan göçler ve daha bir çok nedenden bu konut yapılarının kimi günümüze ulaşmadan yok olurken, günümüze ulaşanlardan bazıları terkedilmiş, el değiştirmiş ve büyük bir çoğunluğu özgün işlevini kaybetmiştir. Çalışmanın Levanten konutları üzerinden yapılmasının nedeni; bölgenin ve dönemin özgün kimliğinin okunması açısından görkemli ve önemli örneklerin büyük bir kısmının bu ailelere ait konut yapıları olmasıdır. Ayrıca analizler için uygun verilere sahip, bölgede gerçekleşmiş önemli yeniden işlevlendirme projeleri de yine Levanten ailelere ait olan konut yapılarıdır.

Kente kazandırılmış tarihi birer belge niteliğindeki bu binaların özgün işlevini kaybetmesi, yapıların yeniden işlevlendirilmesi gereğini doğurmuş ve bu binaların yaşatılması sorunsalı bölge üzerine yeni bir tartışma konusu olmuştur. Araştırma kapsamında ele alınan binaların birer rant unsuru, kazanç kapısı olmaktan öteye gidip, tescil edilmesi gerekli, mimari kültürel mirasımıza dahil edilebilecek eserler oldukları ortaya konulmaya çalışılmıştır.

1.2 Kapsam ve Literatür Değerlendirmesi

Beyoğlu'nun dünü, bugünü ve yarınını farklı bir noktadan değinmeyi amaçlayan ve Pera bölgesindeki tarihi Levanten konutlarının yeniden işlevlendirilmeleri üzerine olan bu tez kapsamında, öncelikle yeniden işlevlendirme kavramını ve gerekliliklerini anlayabilmek, mekana uygulanacak müdahalelerin mantığını kavrayabilmek adına literatür araştırmaları yapılmıştır.

Venedik Tüzüğü (1964) ve **Burra Kartası (2013)** tarihi yapıları koruma kurallarını anlamak adına birincil kaynaklardır. Tezin ana başlığı olan yeniden işlevlendirme ile ilgili yazılmış önemli bir yerli kaynak olan **Altınoluk (1998)** 'un *Binaların Yeniden Kullanımı* adlı kitabı bir örnekleme ve yöntem önerisidir. **Ahunbay (1996)** *Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon* adlı kitabında ise yeniden işlevlendirme konusuna teorik olarak genel tarihi çevre koruma ve restorasyon çerçevesi içinde değinmiştir. Pera Bölgesindeki mevcut konut mirasının tespiti ve yeniden işlevlendirmesi konusu üzerine ise bir yayına ulaşılamamıştır.

Tezin üçüncü bölümü; Pera olarak bilinen bölgenin oluşumu ve tarihsel gelişim sürecini kapsamaktadır. Bölgedeki toplumsal yapıya değinilerek, Levantenlerin bu bütündeki yerine dikkat çekilmiştir.

20. yüzyıla kadar Beyoğlu ve Pera üzerine yazılmış yayınlar bölgenin oluşumunu ve tarihsel gelişimini anlatan daha dar kapsamlı kaynaklar ile sınırlı iken **V. Dökmeci ve H.Çıracı (1990)** 'nın ortaklaşa oluşturdukları *Tarihsel Gelişim Sürecinde Beyoğlu* adlı eser ile **N. Akın (2011)** 'in *Galata ve Pera* adlı kitabı bölge hakkında mimari, kentsel, sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik eğilimler adına detaylı bilgiler vermektedir.

Dördüncü bölüm, araştırma konusunda odaklanılan Levanten konut mirasının oluşumu ve günümüzdeki durumunun tespiti açısından tezin gelişme bölümüne bir giriş niteliğindedir. Öncelikle batılılaşmanın bölgedeki fiziksel etkileri başlığı altında, 19. yüzyıl Pera'sındaki konut değışimleri incelenmiş, daha sonra bu yüzyıl sonlarına kadar yapılmış nitelikli konut yapılarına ait yazılı, görsel kaynaklara ve çizimlere ulaşılmaya çalışılmıştır. **S.N. Duhani** 'nin (1982) , "*Eski insanlar, eski evler. XIX yüzyılda Beyoğlu'nun sosyal topografyası*" adlı eseri yapıların tespiti ve tezde işlenen yeniden işlevlendirme konusunun konut mirası üzerine kanalize olması açısından önemli bir rehber olmuştur. Yerinde yapılan alan tespit çalışması ile

dönemin önemli Levanten konut örnekleri belirlenmiş ve araştırma kapsamında incelenecek yapıların yapım tarihi olarak ise Cumhuriyetin ilanı olan ve bölgede bir kırılma noktası sayılabilecek 1923 tarihi üst sınır olarak kabul edilmiştir.

Bölgede ki fiziksel oluşumu ve değişimi incelerken faydalanılan **A. Öncel** (2014) 'in, "*Apartment; Galata'da yeni bir konut tipi*" adlı kitabı Batılılaşma ile birlikte modernleşmenin kentsel boyuttaki yansımalarını, İstanbul'da yeni bir konut tipi olan ve ilk örneklerini Beyoğlu çevresinde gördüğümüz apartman konutların gelişimini plan tipolojileri üzerinden analiz etmiştir. Bu eser çoğunlukla bir vaka analizi, örnek incelemesi şeklindedir ve Öncel, 84 Örnek üzerinden rölöveler olarak mevcut plan tiplerini sınıflandırmıştır.

Farklı bir yönden bölgedeki mevcut konut mirasına değinen **Kılıç** (2007), *XIX. Yüzyıl Sonu Batılılaşma Hareketlerinin Pera/Beyoğlu'nda Apartmanlaşma Sürecine Etkileri Ve Mimari Yansımalar* adlı tezinde cephe ve yapım sistemi özellikleri incelenmiş, bozulma nedenleri ve şekilleri değerlendirip, bir koruma yaklaşımı geliştirmiştir.

Beşinci bölümde, seçilen örnek projeler üzerinden ; **Ü. Altınoluk** 'un (1998) *Binaların Yeniden Kullanımı* adlı kitabındaki örneklemeler ve **E. Engin** 'in (2009) *Tarihi Yapıların Yeniden Kullanımında İç Mekâna Etkilerin İncelenmesi İçin Bir Yöntem Önerisi: İstanbul Endüstri Yapıları Örneği* adlı doktora tezinde geliştirdiği yöntem ışığında incelenmiştir. Yapıların tarihçeleri, restorasyondan önceki durumları ve işlevlendirme esnasındaki müdahaleler farklı başlıklar altında analiz edilmiş, daha sonra ise bu müdahaleler rölöve, restitüsyon ve restorasyon planları üzerinde belirtilmiştir. Mimari öğeler üzerindeki uygulamalar ise ikinci bir tabloda grafikleştirilmiş ve son olarak değerlendirmeleri yapılmıştır.

Sonuç bölümünde ise, tüm bilgi, analiz ve değerlendirmeler kapsamında yeniden işlevlendirmenin gerekliliği ve nedenleri, binaların sürdürülebilirliği açısından dikkat edilmesi gereken hususlar üzerine çıkarımlarda bulunulmuştur.

1.3 Yöntem

Bu çalışma literatür araştırmaları, alan çalışması ve seçilen örneklerin analizi olmak üzere üç aşamadan oluşmaktadır.

Literatür çalışmaları kapsamında arşiv taramaları yapılarak bölge hakkında detaylı bilgiye ulaşılmaya çalışılmıştır. Ulaşılan yazılı kaynaklar, bölgeye ait haritalar ve görsel malzemeler alan çalışması yapılacak aksların seçilmesini sağlamıştır.

Daha sonra; Pera bölgesinin iki önemli aksı olan İstiklal Caddesi (Cadde-i Kebir) ve Meşrutiyet Caddesi (Grand De Rue Pera) 'da niceliksel gözlemlerle bir alan çalışması yapılmış ve dönemin ünlü, bölgenin özgün kimliğinin okunması açısından önemli konuları tespit edilmiştir.

Analiz aşamasında ise; alan çalışmasında tespit edilen örnekler arasından, herbiri birbirinden farklı fonksiyonlar ile yeniden işlevlendirilmiş, aktif bir işlev ile kullanılmakta olan dört yapı örneği seçilmiştir. Her yapı farklı müdahale yöntemleri ile yeniden işlevlendirilmiş, bazılarında binanın özgün mekan kurgusuna olabildiğince sadık kalınırken, bazılarında geri dönüşü olmayan ciddi değişiklikler yapılmıştır.

Seçilen yöntem ışığında yapıların yeniden işlevlendirilmeleri esnasındaki müdahaleler aşağıdaki başlıklar altında analiz edilmiştir.

- a. Binanın tarihçesi
  - b. Mimari özellikler ve restorasyon öncesi durum
  - c. Yeniden kullanım programı ve bina kurgusu
  - d. Yeniden işlevlendirme bağlamında yapıya müdahaleler
- Cephe düzenlemeleri
  - Ek bina ve diğer yapı ekleri
  - Mekansal kurguya müdahaleler
  - Taşıyıcı sistem ve elemanlar ile ilgili müdahaleler
  - Teknolojik donatı ve güncel malzeme kullanımları

Tüm bu başlıklar altında inceleme yapılırken, mimarlar ile yapılan kişisel görüşme notlarından, ses kayıtlarından ve projelerin detaylarına dair internet üzerinden yaptıkları açıklamalardan faydalanılmıştır. Yapılan analizler **E. Engin'** in (2009) *Tarihi Yapıların Yeniden Kullanımında İç Mekâna Etkilerin İncelenmesi İçin Bir Yöntem Önerisi: İstanbul Endüstri Yapıları Örneği* adlı doktora tezinde geliştirdiği yöntemden yola çıkılarak tablolaştırılmıştır. Elde edilen bulgular dâhilinde yapılara uygulanan müdahalelerin yapılar üzerindeki etkileri, tüzükler, genel kabul gören ilke

ve yöntemler çerçevesinde 'yeniden işlevlendirmeye neden olan etkenler' ve 'yeniden işlevlendirmede dikkat edilmesi gereken hususlar' başlığı altında değerlendirilmiştir.

Bu yolla sayıca bölgede çok fazla olan ve daha bir çoğu atıl durumda yeniden işlevlendirilmeyi bekleyen diğer Levanten konutları üzerinde yapılacak projeler için öneriler geliştirilmeye çalışılmıştır.

2. KORUMA VE YENİDEN İŞLEVLENDİRME

Bu bölümde; tezin odak noktası olan yeniden işlevlendirme kavramı ele alınacaktır. Ayrıca koruma-yeniden işlevlendirme ikilemi ele alınarak, yeniden işlevlendirmeye neden olan etkenler ve dikkat edilmesi gereken durumlara değinilecektir.

2.1 Koruma ve Yeniden İşlevlendirme Kavramları

Çağın değişimi ile, toplumların sosyo-ekonomik yapıları farklılaşmakta ve ihtiyaçları değişmektedir. Toplumun ihtiyaçlarına cevap veremeyen ancak fiziki varlıklarını sürdüren yapıların etkinliklerini devam ettirmesi ve yeni işlevlere cevap verebilecek hale gelmesi bir takım dönüşümler geçirmesini zorunlu kılar.

Günümüzde yeniden işlevlendirilen ve bu potansiyeli taşıyan yapıların birçoğu tarihi çevrelerde bulunan, koruma altına alınması gerekli anıtsal yapılardır. Yeniden işlevlendirme ve koruma kavramları çoğu zaman aynı bina üzerinde bir arada kullanılsa da hem tanım, hem de müdahale yaklaşımı olarak birbirlerinden farklı iki anlayışı temsil etmektedirler.

Koruma en basit anlamı ile; bir şeyin eskimesini, yıpranmasını önlemek için gereken dikkat ve özeni göstermek, bir başka tanımla da; süregelen bir durumun değişikliğe uğramasını önlemek demektir (TDK).

Kavram olarak yeniden işlevlendirme ise; fiziksel varlığını zaman içinde sürdürerek ayakta kalmayı başarmış fakat işlevini kaybetmiş bir binanın yapısal özellikleri korunarak dönüştürülüp yeni bir işlev kurgusu ile kent yaşamına tekrardan kazandırılması operasyonudur.

Uçkan'ın da belirttiği gibi konu; epistemolojik bağlamda iki kavram kümesinin karşı karşıya konumlanmasıyla daha iyi anlaşılabilir:

1. Restoration (Koruma), Restitution (İtibar iadesi), Reconstruction (Yeniden İnşa), Renovation (Yenileme).

2. Refunctioning (Yeniden İşlevlendirme), Re-Use (Yeniden Kullanım), Rehabilitation, (İyileştirme), Regeneration (Yeniden Hayat Verme), Revalorisation (Değer Kazandırma), Conversion (Dönüştürme), Readaptation (Yeniden Uyarlama), Recycling (Geri Dönüşüm- Geri Kazanım).

Esas olarak iki küme de, müdahale anlamında iki farklı yaklaşımı temsil etmektedir. Bir yanda korumacılığın katı çerçeveleri yer alırken, diğer yandan yapı ve toplum adına çeşitli hedefleri olan planlama arayışı vardır (Uçkan, 2001, s. 36-37).

Tarihi bir yapıya yeni işlev verilirken yapıyı maksimum derecede korumak en temel hedef olmalıdır, fakat bir yapıya yeni bir işlev vermek demek onu doğal olarak bir tasarım sürecine sokmak demektir. Bu durumun sonucunda da yapıya kapsamlı fizyolojik değişimler uygulanabilmektedir. Kuban'ın ele aldığı ; koruma kavramının karşısına çıkan, yeniden işlevlendirme anlayışını topluma benimsetme kaygısı taşıyan yargılar şu şekilde sıralanabilir;

- Değişme doğal ve zorunlu bir süreçtir.
- Tarihi çevrenin korunması isteği büyüme ve gelişmeyi engellemektedir.
- Tarihi çevrenin korunması isteğinin parasal kaynağı yoktur ve ekonomik olarak verimsiz bir yatırımdır.
- Tarihi çevrenin korunması isteği çağdaş bir çevre yaratılmasını engellemekte, halkın yenileşme isteklerini bastırmaktadır.
- Tarihi çevresi yok olmuş bir toplum yapısı ve terkedilmiş bir teknoloji, artık arzu edilmeyen bir imgenin yaşatılması için yapılan bir dayatmadır.
- Tarihi çevre ancak müzeye kalkar ya da müze olabilir. Toplumun çağdaş yaşamsal isteklerine aykırıdır.

Bu savlar ilk bakışta doğru gibi görünse de bu yargıların halgi ölçütler için de doğru ve ne zaman yetersiz olduğunu çok dikkatli bir biçimde irdelemek gerekmektedir (Kuban, 2000, s. 56).

Bu durumda topluma kazandırılmak istenen anlayış yeniden işlevlendirmenin korumadan daha üstün faydalar getirdiği mantığıdır. Pekol'un (2010) söylemi ile konuya açıklık getirecek olursak;

Yeniden işlevlendirme geçmişi dondurarak korumaya çalışan bir anlayış değil, geçmişteki öğelerin bir kısmını koruyarak yeni değişimlerin eklenmesiyle çevreyi zenginleştirici ve geliştirici bir anlayış temel alınmalıdır. Bu tür bir koruma fikri, zaman zaman bir 'moda'

olarak algılansa da, yeniden işlevlendirmeye kalıcı önemini vermeye yarayan bir yoldur (s.11).

Tarihi çevre koruma alanında büyük öneme sahip olan Venedik Tüzüğü'nün yeniden işlev ile koruma üzerine olan 5. maddesinin içeriği ise şöyledir:

Anıtların korunması her zaman onları herhangi bir yararlı toplumsal amaç için kullanmakla kolaylaştırılabilir. Bunun için bu çeşit bir kullanım arzu edilir, fakat bu nedenle yapının planı ya da süslemeleri değiştirilmemelidir. Ancak bu sınırlar içinde yeni işlevin gerektirdiği değişiklikler tasarlanabilir ve buna izin verilebilir (Venedik Tüzüğü, 1964).

Bu bağlamda farklı anlamlar taşımalarına rağmen her iki yaklaşım da uygulama boyutunda yer almak zorundadır. Tamamen koruma ideolojisinin temsili olan bir uygulama bir ütopiyayı yansıtırken, yapının değerlerini ikinci plana atan bir işlevlendirme ise değerleri hiçe saymak demektir. Sorgulanması gereken boyut ise, her iki kavramlar topluluğunun aynı platformda eritilebilirliğidir.

2.2 Yeniden İşlevlendirmeyi Gerektiren Nedenler ve Etkenler

Güncel işlevlere cevap veremeyen bir yapı boşaltılsa da, fiziksel varlığını koruyarak uzun yıllar ayakta kalabilmekte, bu noktada meydana gelen sorunsal ise yeniden işlevlendirme ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır. Bu durumu Altınoluk kısaca şu şekilde tanımlamaktadır, "Zaman boyutu içinde işlevler değişebilmekte, fakat yapılar kalabilmektedir. Bu durum, eski ya da yeni yapılmış binaların gelecekte, bu defa başka bir açıdan kullanıma açılmasını gerektirebilir" (Altınoluk, 1998, s. 19).

Bu noktada yapıya özgün işlevi dışında yeni bir gereksinim için işlev verilmesine neden olan etkenleri;

- Yapısal,
- Tarihsel – Kültürel,
- Ekonomik,
- Çevresel olmak üzere dört ana başlık altında sıralayabiliriz.

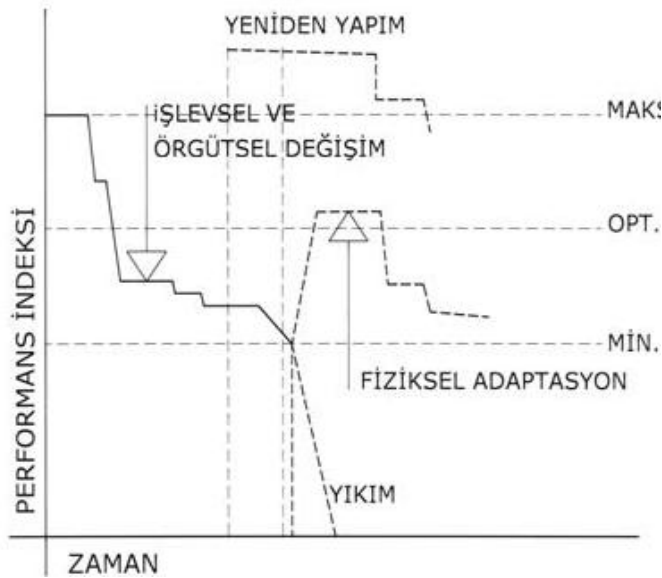
2.2.1.Yapısal nedenler

Etkinliğini kaybetmiş başka bir söylem ile eskimiş fakat fiziksel olarak hala ayakta olan her yapı yeniden işlevlendirilerek hayata döndürülebilir. Bir yapının yeniden

kullanımını gerektiren eskime; fiziksel ve fonksiyonel eskime başlıkları altında incelenebilir;

a- Fonksiyonel Eskime: Kullanıcıların ve çevrenin sosyal ve toplumsal anlamda farklılaşması ile bazı işlevler yok olabilir. Yok olan ya da farklılaşan işlevler bir yapının etkinliğinin azalmasına, hatta ve hatta yapının tamamen terkedilmesine neden olabilir.

Engin'e göre "Fonksiyonel eskime ya işlevin kendi yapısındaki değişime ve eskimeye bağlı olarak ya da işlevin tamamen değişmesinden dolayı olabilmektedir" (Engin, 2009, s. 22). Şekil 2.1' den de anlaşılacağı gibi performans indeksini optimum seviyesinde görmeyen yolu fiziksel adaptasyondur. Fiziksel adaptasyon ile işlevsel değişimi gerçekleştirilmeyen binalar zamanla yıkılmaktadırlar.

Şekil 2.1 : Fonksiyonel eskime grafiği (Engin, 2009, s. 22).

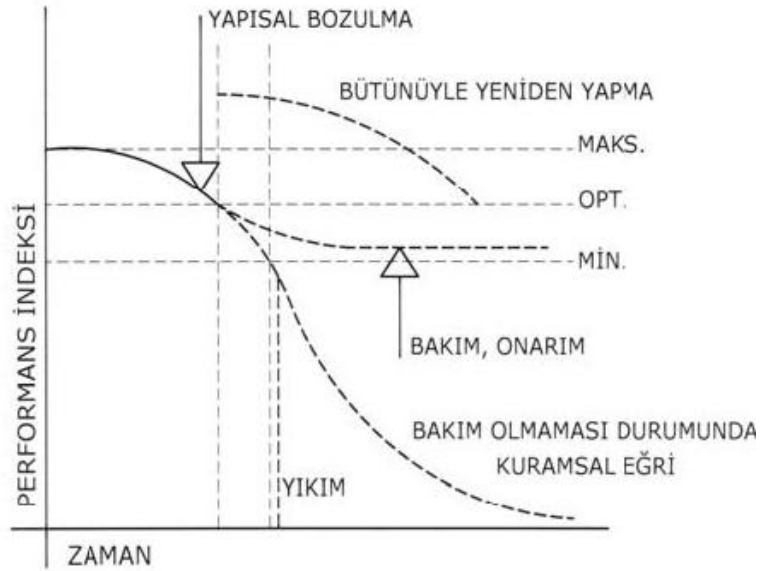
Fonksiyonel eskimeye uğramış ve yeniden işlevlendirilmiş yapılara örnek olarak; çuha ve feshin temini için kurulmuş olan bir tekstil fabrikası iken günümüzde yeniden işlevlendirilerek çağdaş el sanatları müzesine dönüştürülen Eyüp'teki Feshane (Şekil 2.2), ve günümüzde ofis olarak yeniden işlevlendirilmiş Kasımpaşa'da bulunan Tuz Ambarı ve daha birçok işlevini kaybetmiş endüstri yapısı örnek verilebilir.

Şekil 2.2 : Feshane Kongre ve Fuar Merkezi (Url-2.1).

b- Fiziksel Eskime: Fiziksel eskime; yapının bütününde veya bir kısmında dış etkenler nedeniyle, fiziksel ve kimyasal bozulmalar ve yıpranmalardır.

Çevre koşulları iklim şartları ve kullanıcı kaynaklı deformasyonlar nedeni ile her yapı zaman ile fiziksel eskimeye maruz kalmaktadır. Şekil 2.3' den de anlaşılacağı gibi fiziksel eskime yapının ilk yapıldığı andan itibaren başlayarak yavaş yavaş sürekli olarak artar.

Şekil 2.3 : Fiziksel eskime grafiği (Engin, 2009, s. 22).

Fiziksel eskime doğal afetler veya olağanüstü durumlar dışında sürekli ve ivmeli olarak artarken, durumu kontrol altına almanın ve ivmeyi düşürmenin yolu bakım ve onarım müdahaleleridir fakat yapı tüm müdahalelere rağmen ilk günlük performansına

ulaşamaz. Çevremizde gördüğümüz her yapı fiziksel eskimeye uğramış yapı olarak tanımlanabilmektedir.

2.2.2 Tarihsel ve kültürel nedenler

Tarihi yapılar tüm dünya çapında; “heritage: kalıt, miras” çerçevesinde yerini bulan ve gelecek kuşaklara aktarılması zorunlu olan kültürel ve fiziksel öneme sahip varlıklardır (Hasol, 2010, s. 112).

Tarihi yapıların; ”belli bir zaman diliminde veya kültürel mekânda, mimarının, teknolojinin, anıtsal sanatların gelişimi ve hatta insani değerler arasındaki önemli etkileşimi göstermesi" açısından dünya mirasındaki yeri önemlidir (Wikipedia, Dünya Mirası Maddesi).

Yaşadığımız çevrenin tarihi süreçteki gelişimi, kültürel ve ekonomik özellikleri, yaşama biçimleri bu yapılar üzerinden okumalar yaparak kavranmakta ve literatüre aktarılmaktadır. Bu nedenle toplumun manevi değerlerini yansıtan yapıların koruma kavramı çerçevesinde de yaşamsal sürekliliğini devam etmesi zorunludur ve işlevini kaybederek pasifize olmuş her bina topluma yeniden kazandırılmak zorundadır. Çünkü geçmişin izlerini taşıyan bir çevrede, tarihi değerlerin farkındalığı ile yetişen nesiller daha bilinçli toplumların yetişmesi için sahip olunması gereken önemli bir olgudur. Bu kazanımı edinmenin en etkili yolu, tarihi yapı ve çevrelere ve rant potansiyeli olarak küreselleşmenin temsil ettiği karanlık göz ile değil, bir kültür ve dünya mirası savunucusu olarak bakmaktan geçmektedir.

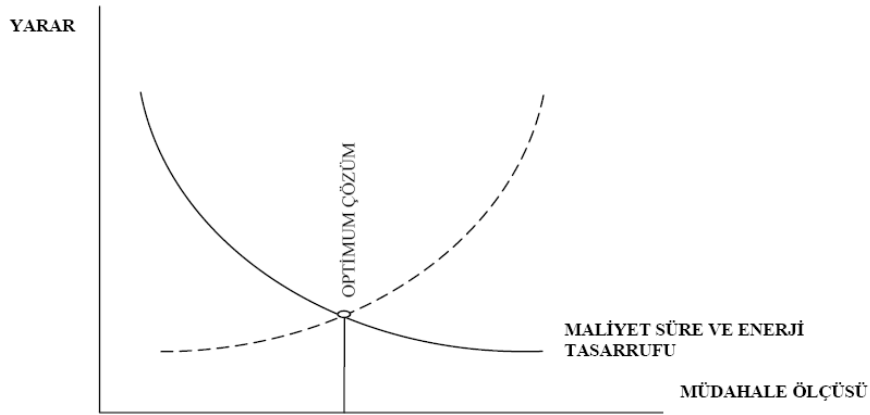
2.2.3 Ekonomik nedenler

"Yapı insanoğlunun en büyük yatırımıdır. Kent toprağı ise toplumun sahip olduğu en pahalı topraktır" (Kuban, 2000, s. 50). Bu nedenle bu yatırımların korunması ve toprağın değerlendirilmesi konusu toplumda büyük tartışmalar doğurur.

Fiziksel çevrenin dünü, bugünü ve yarınını ekonomik fayda sağlayarak birbirine bağlamak tartışmanın çözümüne yönelik bir açılım olabilir. Bu bağlamda düşünüldüğünde; yeniden işlevlendirme, ekonomik açıdan farklı yararlar içermektedir. Öncelikle varolanın yeniden değerlendirilmesi “Recycling (Geri Dönüşüm- Geri Kazanım)” durumu nedeniyle var olanı değerlendirme üzerinden bir enerji ve kaynak tasarrufu söz konusudur.

Latham'a (2002) göre; eski binalara yeni işlevler vermek, yeniden bir bina inşa etmek ile karşılaştırıldığında daha hesaplıdır. Bu sebeple yeniden yapmak yerine, eski binaların ömrünü uzatmaya yönelik yeniden işlevlendirme çalışmaları; enerji, işgücü, malzeme ve ekonomik açıdan tasarruf sağlarken, yeryüzü kaynaklarını korumak adına da önemlidir (c. 1, s. 8).

Her ne kadar eski bir binanın teknolojik olanaklar kullanılarak yapılmış yeni bir bina ile eş değer performansı göstermesi, yeni yapılmış bir binadan daha uzun süre ayakta kalması beklenemese de, olağan üstü durumlar dışında yeniden işlevlendirmedeki şantiye ve yapım süresi yeni bir bina yapmaktan daha kısa sürmektedir. Bu sayede yapının daha erken kullanıma açılmış olması, ve enerji-ekonomi tasarrufu yapı sahibine gözardı edilemeyecek kazanımlar sağlar. Şekil 2.4' de görüldüğü gibi yapılan müdahale arttıkça ve süre uzadıkça maliyet ve harcanan enerji artacaktır. Bu açıdan, enerji kaynaklarının sınırlı olduğu ve hızla tükendiği bir dünyada yaşadığımız düşünülürse, yapıların yeniden işlevlendirilerek değerlendirilmesi sürdürülebilirlik açısından da önemlidir.

Şekil 2.4 : Yeniden kullanımda müdahale ölçüsü-yarar ilişkisi (Sarıcı, 1990).

Öte yandan; eski yapının mekan düzeninin getirdiği bir takım sınırlamalar yeni işlevin ve kullanıcının ihtiyacını tam olarak karşılayamayabilir. Projenin tasarım sürecinde ön görülen durumlar ile uygulama esnasında karşılaşılan beklenmedik durumlar başarısızlıkla sonuçlanabilir. Bu gibi durumlar sonucunda kimi zaman yeniden işlevlendirme projeleri yeni bir yapı yapmaktan daha pahalıya mal olabilmektedir.

Sarıcı'nın da değindiği gibi; "Tüm bu olasılıklara rağmen nitelikli tarihi yapıların yeniden işlevlendirilmesinin faydaları daha ağır basmakta ve giderek artan projeler bunu ıspatlamaktadır (Sarıcı, 1990).

2.2.4 Çevre faktörleri

Yapıların mekansal kurguları sahip oldukları işleve, bu işlevler ise bir bakıma yapının bulunduğu konuma bağlıdır. Zamanla değişen çevreler ve değişen ihtiyaçlar, yapıya ait işlevlerin anlamsızlaşmasına ve yapının kullanım dışı kalmasına neden olabilir.

Binanın işlevi için çevre koşulları ve çevre etkinliği önemli iken bazı durumlarda da yeniden işlevlendirilen bir yapı ile birlikte de çevre de değişebilir. Örneğin; geçmişte kent merkezinde tarihi bir konut yerleşmesi olan ancak günümüzde turistik işletme ve otellerin etkin olduğu Antalya Kaleiçi, ticaret potansiyeli doğrultusunda yeniden işlevlendirmeler yapılarak değişmiştir (Şekil 2.5).

Şekil 2.5 : Otel ve turistik işletmelere dönüşen tarihi Antalya Kaleiçi Evleri (Url-2.2).

2.3 Yeniden İşlevlendirmede Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

Yapıları yeniden işlevlendirirken dikkat edilmesi gereken kuralları 3 grupta katagorize etmek mümkündür;

- Yapının bulunduğu konum
- Yapının hacimsel-mekansal kurgusu
- Müdahale yöntemleri ve geriye dönülebilirlik.

2.3.1 Yapının bulunduğu konum

Yeniden İşlevlendirilecek bir yapının hangi amaç için kullanılacağı, kent dokusu içerisindeki konumu ve bu konumdaki ekonomik ortam büyük rol oynamaktadır. Çevreye uyum göstermeyen çevrenin ihtiyaçlarını karşılamayan bir işlev yapı için mükemmel olsa dahi bu projenin başarılı olduğu ileri sürülemez.

Tarihi yapılar, mimari üslupları, mekan özellikleri, yapım teknikleri ve çevreleriyle bir bütündür. Yapının bünyesine ve çevresine uygun olarak yapılacak olan işlevsel düzenlemeler, yakın çevrenin yeni işleve uygun olarak düzenlenmesini ve yapının çevresiyle beraber yaşanılabilirliğini sağlayacaktır (Engin, 2009, s. 22).

Ancak Yeniden işlevlendirilen bir yapı ile birlikte de çevrenin değişebildiği durumlar ve planlamalar da bulunmaktadır. Yapının bir cazibe alanına dönüşmesi ve atıl kalmış alanlarda kullanıcı sayısının maksimuma ulaştırılabilmesi için bölgesel ve kentsel yönlendirmeler de geliştirilebilir. Söz konusu destekler; ulaşım, çevre yerleşim stratejilerinin değişmesi ve bölgeye yatırımların artması gibi koşullar ile sağlanabilir. Tarlabası dönüşüm projesi ve Santral İstanbul Projesi (Şekil 2.6), kentsel yapılanmayı değiştirebilme durumu için uygun örnekler olabilirler.

Şekil 2.6 : Silahtaraga Elektrik Santrali, Santral İstanbul Projesi. (Url-2.3)

Santral İstanbul örneğini ele alacak olursak; geçmişte elektrik santralinin varlığı nedeniyle sanayi kuruluşlarının, atölye ve gecekonduların bulunduğu bir alan olan Silahtarağa Elektrik Santrali, Santral İstanbul Projesi'nin; eğitim, kültür ve sanat merkezlerini bu bölgeye taşıyarak bölgenin değişim sürecini başlatmıştır (Kaşlı, 2009, s. 49).

Tarlabaşı projesinde ise; bir "soylulaştırma" (*gentrification*) durumu söz konusudur. Proje; kent merkezinin yakın çevresinde yer alan konut alanını güçlü bir fiziksel ve işlevsel yenilenmeye, bunun sonucunda da bir sosyal yenilenmeye maruz bırakarak, bölgenin kentsel anlamda yeniden yapılanmasını hedeflemektedir (Enlil M. Z., 2000).

2.3.2 Yapının hacimsel-mekansal kurgusu

Tarihi bir bina yeniden işlevlendirilirken dikkat edilmesi gereken öncelikli konu var olan mekana uygun olan bir işlev yüklenmesidir. Aydın ve Yıldız'ın (2010) da belirttikleri gibi; "her mekân yaşanabilir olmalı ve kullanıcı eylemlerini desteklemelidir" (s. 4). Yapıya yüklenmiş doğru bir işlev kurgusu ile aynı zamanda yapının uzun süre etkin kalabilmesi ve süreklilik de sağlanmış olur.

Yeniden işlevlendirme, yapının fiziksel hacmi ve mekansal özellikleri göz önünde bulundurarak yapılmak zorundadır. Yapının içersine oturtulan yeni işlev ve planlama kararları bu doğrultuda verilirken, yapının tarihi dokusu, mekan özellikleri ve korunması zorunlu mimari kısımları tasarımı sınırlayan ve göz önünde bulundurulması gereken veriler olmalıdır. Öte yandan; yapının tescil durumu müdahaleleri belirlediği için, işlev seçiminde ilk olarak yapının taşıdığı mimari değer ve hangi anıt grubu içerisinde yer aldığına da bakılmalıdır.

Kuban, yeniden işlevlendirmede en önemli sınır koşulu eski yapının dış boyutlarıdır. Çünkü eski yapı volümetrisi tarihi çevre özelliklerinin en önemli parçasıdır." diyerek "eski yapı volümetrisinin tarihi çevre özelliklerinin bir parçası" olduğuna dikkat çekmektedir (Kuban, 2000, s.118). Ayrıca "yapılacak müdahalelerin ölçüsünde yapının korunmuşluk durumu da önemlidir.Yapı ne denli iyi korunmuşsa yeni işlev o denli az müdahale getirir" (Kuban, 2000, s. 143).

Yeni mekansal kurguların, eski düzenlemeleri göz önünde bulundurularak, yapılması yapıya en az zararı vererek projenin tamamlanmasını sağlayabilir. Yapıya minimum

müdahale mottosu ile yapılmış bir yeniden işlevlendirme tarihin izlerine, aynı zamanda yapıya fiziksel bir saygıdır.

2.3.3 Müdahale ilkeleri ve geriye dönülebilirlik

Tarihi bir belge niteliğindeki tarihi yapıları yeniden işlevlendirirken yapıya olabildiğince az müdahalede bulunmak temel hedef olmalı ve müdahalelere olabildiğince geriye dönülebilir şekilde yapılmalıdır.

"Dünya nüfusunun hızla arttığı, kaynakların kuruduğu, isteklerin çoğaldığı ve değişme hızı imgesinin arttığı bir dünyada bazı şeylerin geriye dönmesini düşünmek bir ütopyadır" söylemine rağmen yeniden işlevlendirme de geriye dönülebilirlik uluslararası bir kuraldır (Kuban, 2000, s. 119).

Yapıya ve eski strüktüre zarar vermeden, binaya ait orijinal ve nitelikli kısımları koruyarak yapılacak bir yeniden işlevlendirme çalışması ile gelecekte başka koşullar altında yapının olabildiğince ilk günkü durumuna geri dönebilmesi amaçlanmalıdır ve projelendirme sırasında yapılan işlemler rapor, çizim ve fotoğraflar bir belge niteliğinde olacağı için dikkatle arşivlendirilmelidir.

Ayrıca;

- Yeniden işlevlendirilecek yapının mevcut malzemelerinin olabildiğince büyük oranda korunmasına olanak sağlanmalı,
- Müdahaleler, eski ile yeni farkını tamamıyla ortaya koyacak biçimde yapılmalı, bunun için eski ve yeni malzemeler dürüstçe göz önüne serilmelidir,
- Orijinalini taklit eden malzeme ve mekan/biçim arayışlarına gidilmemelidir, "orijinalmiş gibi" yapılmamalıdır,
- Ekler, eski binaya bir cevap, bir karşılık oluşturacak nitelikte olmalı, beceriksizce taklitten çok tamamlayıcı olmalıdır (Engin, 2009, s. 31-32).

3. BEYOĞLU VE PERA

Tezin bu bölümünde araştırmanın yapılacağı bölge ile ilgili bilgiler verilecektir. Bölgenin oluşumu, gelişimi, geçirdiği dönüşümleri, fiziki ve sosyal yapısını bilmek konunun özümsemesi açısından önemlidir.

3.1 Bölgenin Konumu, Oluşumu ve Gelişimi

Tarih boyunca İstanbul'un diğer bölgelerinden hep farklı olan Beyoğlu'nun fiziksel sınırlarını tam olarak belirlemek mümkün değildir. Boğaziçi ve Haliç ile çizilen deniz sınırları, yüzlerce yıldır (denizden kazanılan küçük alanlar dışında) değişmezken kara sınırları sürekli olarak değişmiştir. (Arkan, 1998, s. 58) Beyoğlu neresidir? Pera neresi? Sınırlar tam olarak belli değildir ve iç içe geçmiştir (Şekil.3.1). Genel olarak Tünel-Taksim arasında uzanan, İstiklal Caddesi ve Tepebaşı ile onlara açılan sokakların belirlediği alanı kapsayan semte ise “Pera” denilmektedir (Dökmeci ve Çıracı, 1990, s. 9).

Şekil 3.1 : 1537’de Galata yamaçları ve Pera (Matrakçı Nasuh’dan)

Beyoğlu'nun tarihi üzerine çok eski çağlara ait kesin ve net bir bilgilere ulaşamamasına rağmen; coğrafi konumu nedeniyle bölgenin, çeşitli kavimlerin göç yolları üzerinde olduğu bilinmektedir. İstanbul yakasında oturan Bizanslılar

Beyoğlu'na Grekçe (öte, ötesi) anlamına gelen “peran” sözcüğünden esinlenerek “Pera” demişlerdir. Öte yandan buradaki bağların adı da “Pera Bağları”dır. Hristiyan, Osmanlı ve Avrupalılar “Pera” adını kullanırken; Türkler bölgeye “Beyoğlu” demişlerdir. Beyoğlu'nun adının ise Venedik Elçisi (Balyos) olan, "Beyoğlu" ünvanı ile anılan ve bölgede yaşayan Alvario Griti'den geldiği varsayımlar arasındadır (Gülersoy, 1986, s. 1). 1925 yılından, sonra ise kent ve mahalle adlarının Türkçeleştirilmesi sırasında, “Pera” adı kaldırılmış, yalnızca “Beyoğlu” adı bırakılmıştır (Arkan, 1998, s. 13).

Bölge; İstanbul'un Türkler tarafından fethedilmesinden önce Bizans'a bağlı XIII. Bölge olan ve bir bölümü; savunma sisteminden dolayı surlar içine sıkışmış, artan nüfusuna karşı genişleyemeyen küçük bir Ceneviz yerleşimidir. Fetihten sonra duvarların çevresi yerleşim yerleriyle şekillenmiş, Türkler Galata'yı Tophane'den Kasımpaşa'ya doğru saran ve bugünkü Tünel bölgesini de içine alarak Dört-yola kadar çıkan yoğun bir mahalle haline getirmişlerdir (Şekil.3.2), (Yiğitpaşa, 2010, s. 11).

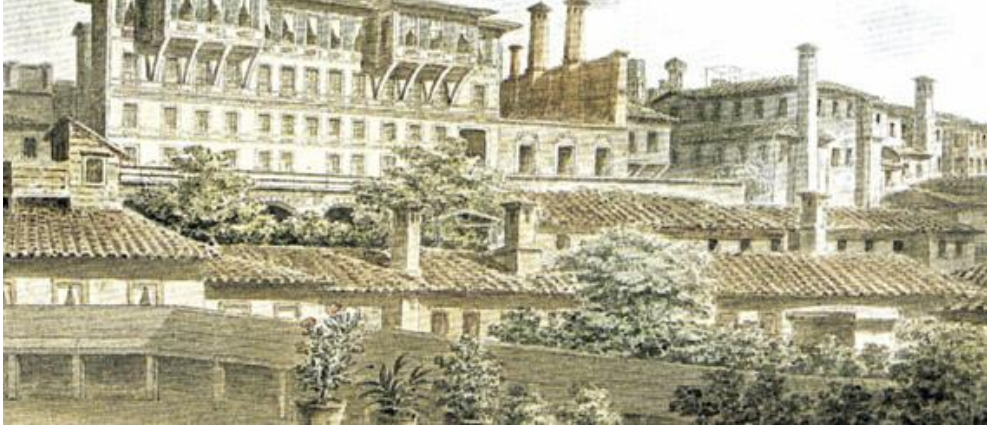
Şekil 3.2 : 18.yy başlarında Galata, Tophane ve Pera- (Url-3.1)

Beyoğlu'nun tarihte bu denli önem sahibi olması ve gelişmesindeki en önemli etken ise İstanbul'un ticaret merkezinin Beyoğlu'nun devamı olan Galata olması, küçük-büyük gemilerin bu limanda mallarını boşaltması ve bölgeye sıkça Batılı uğramasıdır (Arkan, 1998, s. 70). Galata; 15.yüzyılın ilk yarısında, gemi bakım ve tamir tesisleri yönünden Marsilya, Venedik, Cenova gibi diğer Akdeniz limanlarından farksızdır. Kanuni Sultan Süleyman dönemi ve sonrasında ise; verilen kapitülasyonlarla

(ayrıcılıklarla) dış ticaretin daha da gelişmesi sonucu, bölge de bir yığılma olmuş dolayısıyla yerlerini ticarete terk etmek zorunda kalan tüccar evleri Beyoğlu'na taşınmıştır (Dökmeci ve Çıracı, 1990, s. 11-15).

Galata ile kıyaslandığı zaman Beyoğlu'nun büyümesini sınırlandıracak bir engel yoktur, bu nedenle Beyoğlu gün geçtikçe birbirinden farklı din ve ırktan kişilerin oluşturduğu gruplarla sürekli büyümektedir. Kaynaklara göre; Müslüman Türklerin yabancılar ile ilişki kurmaktan bilinçli olarak kaçınmaları yabancıların Galata'da acentalar kurmalarına ve Rum, Ermeni, Yahudi tebaanın yabancılarla işbirliği yapmasına neden olmuştur. Bu durum ise; İstanbul'da 17.yüzyılda güçlü zengin bir tüccar-gayrimüslim ortaklığı doğurarak bölgedeki yabancı tüccar sayısını arttırmıştır (Tarih Vakfı, 2008, s. 147).

Beyoğlu'nun asıl gelişim sürecini başlatan ise, elçiliklerin bölgede kurulmaya başlanmasıdır. İlk olarak Venedikliler'in, Balyoz ünvanlı elçileri 1628'de Beyoğlu'na, bugünkü İtalyan Konsolosluğu'nun bulunduğu bölge dolaylarına taşınmış, daha sonra Venedikli tüccarlar ve diplomatlar bölgeye yerleşmeye başlamışlardır. 17.yüzyılın sonuna doğru ise Fransızlar, İngilizler ve daha sonrasında Hollandalılar da dış ticaretin büyümesiyle Galata'da üstünlük kurmaya başlamışlar ve yavaş yavaş bölgeye yerleşmişler ve elçilikler kurmaya başlamışlardır (Şekil 3.3).

Şekil 3.3 : Hollanda Sarayı (Url-3.2).

Özellikle III.Selim (1789-1808) döneminde Batılı devletlerle ilişkilerin çoğalması Pera bölgesine ilgiyi arttırmış, burada yeni yapılaşma ve yerleşmeler başlatmıştır. Ardından gelen II.Mahmut (1808-1839) dönemi reformlarıyla Pera'nın önemi gittikçe artmıştır. Osmanlı İmparatorluğunda Tanzimat Ferma'nın (1839) ilanı ile birlikte, imparatorluk içinde yaşayan azınlıklara, Müslümanlarla eşit haklar tanınmış,

bu durum söz konusu gruplara bir güvence sağlamıştır. Tanzimat ile birlikte azınlıklara verilen geniş hakların gerçekleşmesinde, somut reformları açıklayan Islahat Fermanı da 18 Şubat 1856'da ilan edilmiştir (Akın, 2011, s. 3).

Ülke dolaylarında yabancı etkinliğinin artması; Batılı ülkelerin Doğu'yu merak etmelerine ve pek çok misyoner, sanatçı ve gezginin Osmanlı topraklarını ziyaret etmelerine neden olmuştur. İstanbul'a gelen elçiler beraberlerinde bilginler, yazarlar, ressamlar getirmeye başlamışlardır. Batılılar Osmanlı tarihini, devlet örgütlerini, toplumsal durumunu incelemiş, sonunda da yazılar ve kitaplar yayınlamış, ressamlar ise yapıları, kıyafet ve yaşayışları resmetmişlerdir. Elçiliklerce çağırılan veya kendi girişimleriyle gelen sanatçılar, Osmanlı başkentine, Batı sanatını getirirken, Osmanlı yaşantısının da Avrupa'da tanınmasını sağlamışlardır. Bunun sonucunda ise; 18. yüzyılda başlayan ve “Batılılaşma” adı verilen süreç başlamıştır (Durudoğan, 1998, s. 123).

Batılılaşma ile birlikte, sanatçıların ardından da zanaatkarların Beyoğlu yakasına yerleştiği görülmüştür. Birbini takip eden yerleşmeler ve ortaya çıkan meslek gruplarındaki açıklıklar, Avrupalıların kendi doktorlarını, mimarlarını, eczacılarını, terzilerini ve daha birçok meslek grubunu da beraberlerinde getirmelerine neden olmuş ve Beyoğlu'ndaki gelişim daha da artmıştır. (Dökmeci-Çıracı,1990,s.26) Yaşanan bu süreç; toplum yapısını doğrudan etkileyip, değişimlere yol açarken, yerleştirilmeye çalışılan bu yeni toplum modeli ve yaşam tarzı bölgeyi Şekil 3.4' de görüleceği gibi Avrupalı bir görünüme büründürmüştür. (Denel, 1982, s. 32)

Şekil 3.4 : Pera, 1908 - (Url-3.3).

19. yüzyıla gelindiğinde İstanbul'un tartışmasız en büyük ticaret merkezi Galata ve en modern yerleşim merkezi Pera'dır. Galata ve Pera arasındaki bağlantıyı sağlamak adına Avrupa'nın ilk metrolarından biri olan Tünel 1869'da açılmıştır. Pera' da oteller, lüks pastaneler ve restoranlar, tiyatrolar ve parklar yapılmış, İstanbul'un en zengin bankerlerinin , tüccarlarının saray gibi evleri, konaklarıyla dolmuştur. Sokakların bazıları bugün bile onların adı ile anılmaktadır. Sefaretlerdeki balolar, Osmanlı bürokrasisinin Batı'ya dönük kesimlerinin de katıldığı toplantılar; en son Paris modasını takip eden hanımlar; Pera'da tur atan Avrupalı giyimli beyler Batılı İstanbul'da sık görülebilen manzaralardır (Tarih Vakfı, 2008, s. 190).

O dönemde Pera'yı ziyaret eden bir gezgin, Fynes Moryson; Türkler'in Galata, Hıristiyan ve diğer azınlıkların Pera denilen mahallede oturduğunu gözlemlemiştir. İngiliz, Fransız ve Venedik elçilerinin de yine bu bölgede bulunduğunu ve Türkler'in çok az olduğunu vurgulamaktadır. Bir diğer gezgin, Philippe du Frense-Canaye ise aynı yüzyılın ikinci yarısında, Galata'yı da Pera'nın içine dahil ederek, kentin oldukça dik bir tepe ile vadinin üzerine kurulu olduğunu, Fransız tarzı bir yapılaşma gösterdiğini ve buradaki insanların Avrupa vatandaşı gibi davranıp konuştuklarını anlatmaktadır (Yiğitpaşa, 2010, s. 19).

20. yüzyıl'dan sonra ise Beyoğlu yerleşmesi kıyı boyunca Kağıthane'den Beşiktaş'a, Galata'dan Şişli'ye kadar yayılmaya devam etmiştir. Toplu taşıma (tramvay) imkanına kavuşan Tatavla Köyü'de (Kurtuluş) Beyoğlu ile organik bağları olan bir mahalle haline gelir. Geleneksel yaşantısını sürdüren şehrin hemen karşısında, yürüme mesafesinde yaşantısı, yapılanması ve dünya anlayışıyla farklı bir kent oluşmuştur (Yiğitpaşa, 2010, s. 26).

3.2 Bölgede Toplumsal Yapı

İstanbul tarih boyunca konumu nedeniyle, her ulustan insanın gelip geçtiği kozmopolit bir dünya kentidir. Osmanlı döneminde de gerek ticari gerekse diplomatik nedenlerle her milletten insana ev sahipliği yapmıştır. Fetihden önce, Bizanslıların ve deniz ticareti ile uğraşan devletlerin koloni halindeki yerleşkelerinden oluşan şehir, fetihden sonra müslümanların da yoğun olarak katılımıyla kalabalıklaşmıştır.

Şehir geneline bakıldığında; müslümanlar çoğunlukla tarihi yarımadanın merkezinde yaşarken yabancıların büyük çoğunluğu Galata, Marmara denizi çevresi ve başka küçük merkezlerde oturmaktadırlar. Azınlıkların çoğu İstanbul'un belirli semtlerinde, kendi dinsel liderlerinin etkinliği altında bir kilise yada sinagogun çevresinde gruplar halinde yaşayıp, çalışmakta ve hanelerini de genellikle bu yerleşmenin yakınlarında kurmaktadır (Akın, 2011, s. 2).

Pera bölgesi özellikle 18. yüzyıl başından itibaren gittikçe artan bir biçimde elçiliklerin çevresinde yoğunlaşan yabancılar ve gayrimüslim azınlıklar da kalabalıklaşmıştır. İngiltere, Fransa gibi Avrupa'nın Büyük devletlerine kapitülasyonların sağladığı ayrıcalıklarla, yabancı tüccarlar Levantenler ve bunlarla ortaklık kuran yerli azınlıklar için gitgide daha etkin bir odak noktası olmuştur.

1839 ilan edilen Tanzimat Fermanı ile imparatorluk içinde yaşayan azınlıklarla müslümanlara eşit haklar tanınmış bu durum söz konusu grupları daha büyük bir güvence sağlamıştır. 18 Şubat 1856'da ilan edilen Islahat Fermanı ile ise söz verilen diğer şartlarda yürürlüğe sokulmuş ve gayrimüslimlere daha fazla özgürlük tanınmıştır (Akın, 2011, s. 2-7). Böylece daha da halk kozmopolitleşerek, Beyoğlu'nu çeşitli dinlere bağlı ibadethanelerin, Avrupa ülkelerine bağlı elçilik saraylarının, okullarının, zengin tüccar konaklarının ve yabancı ülke mallarını satan lüks mağzaların bulunduğu bir semt haline dönüştürmüştür.

Fermanlardan sonra gayrimüslim cemaatlerin kapalı gruplar halinde ve bir yönetici etrafında "millet"leşmeye başladıkları görülmeye başlanmıştır. Bu dönemde İstanbul'da yaşayan gayrimüslim grupların en yoğun olanları Rumlardır fakat İstanbul içinde çeşitli bölgelere yayılmış olan Ermenilerle diğer sınırlı sayıda cemaate sahip gayrimüslim gruplar da dahil olmak üzere, kentin Batılılaşmasında en büyük etken Galata ve Pera da odaklanmış Levantenler olmuştur (Akın, 2011, s. 5).

19. yüzyılın başlarından itibaren toplumun her alanında bir takım reformlarla başlatılan modernleşme ve batılılaşma hareketi daha önce örnekleri görülmemiş batılı tarzdaki atılımlarla ivme kazanmış. Levantenler ise İstanbul'un Batılı anlamda ilk burjuvasını oluşturmuşlardır.

3.2.1 Levantenler

Giovanni Scognamiglio (2008), bir Levanten ve Beyoğlu'lu olmayı bu şekilde tanımlamaktadır:

Beyoğlu'lu olmak ya da olmamak...İçinde doğup yaşadysanız, yaşıyorsanız Beyoğlu'lu olursunuz ama durumu abartmadan ve mitoslar yaratmadan. Üstelik Levanten, yabancı uyruklu ve az çok Hristiyansanız, yaşadığınız Beyoğlu bir başka Beyoğlu olur gelip gidici Cumartesi ve Pazar günleri yaşanan değil de sürekli ve dolayısıyla kalıcı, herşeyiyle parlak, göz kamaştırıcı vitrini ve perde arkasında gizlenenleriyle... (s.14).

Bilinen en yaygın tanımıyla Levanten (Fransızca, Levantin), Avrupa asıllı olup Yakın Doğu ülkelerine yerleşmiş ve evlenmeler yoluyla soyu karışmış kimse, olarak tanımlanmaktadır. Uzun yıllar Osmanlı İmparatorluğu idaresinde bulunan yakın Doğu ülkelerine, özellikle kapitülasyonların kabulünden sonra çeşitli sebeplerle gelip yerleşmiş olan Avrupalıların, zamanla kendi aralarında ve başka ırktan olanlarla evlenerek hayli çoğalmış olan gruplar oldukları da vurgulanmaktadır (Şekil 3.5). Levantenlerin Bu toplumlar, içinde buldukları şartların neticesi olarak gelenek, görenek, şive ve vb. yönlerden değişik bir biçim almış olup Osmanlı İmparatorluğu, İstanbul, İzmir, Antalya, Beyrut, İskenderiye vb. merkezlerde toplanmışlardır (Türk Ansiklopedisi, 1976, c. 23, s. 13).

Şekil 3.5 : Levantins de Péra, 15. Yüzyıl (Url-3.4).

Temelde Beyoğlu'lu, bir Levanten olmak daha çok bir çevre, bir gelenek, bir birikim, bir kültür, hatta bir din farklılığıdır. 13. yüzyıldan itibaren İstanbul'un iş ve ticaret yaşamının etkisi ile Venedik ve Cenevizliler ile başlayan bu toplumsal oluşuma, 16. yüzyılda yeni kapitülasyonların verilmesiyle, önce Fransız, sonra İngiliz uyruklu tüccarlar da katılmıştır. Özellikle İstanbul'un Galata, Haliç gibi ticaret merkezlerine, Boğaziçi'ne ve Adalar'a yerleşen çoğunluğu Hıristiyan olan bu azınlıklar, din ve

dillerini korumakla birlikte, evlilik yoluyla yerli halkla akrabalık ilişkileri kurmuşlar, zamanla Osmanlı gelenek ve göreneklerini benimsemişlerdir. Devletin özel korunmasından da yararlanarak, önemli bir ekonomik güç kazanmışlardır (Ana Britannica, 2004, c. 14, s. 435).

19. yüzyılın başından itibaren ülkede yabancı sermayenin hakimiyeti; 1867 yılında yabancıların toprak edinmelerine izin verilmesi ile Batı tarzında inşa edilen binalar ile kendisini daha fazla hissettirmeye başlamıştır. O dönemde bu grup tarafından günlük hayata sokulan faytonlar, mobilyalar, giysiler, kısaca Batı tarzındaki yaşantıdan alıntılar ise modernleşmenin yansımalarından sadece birkaçıdır. Kültür seviyesinin yüksek olduğu, hemen hepsinin en az dört dili anadil seviyesinde konuştukları bilinen grubun o dönemde bölgedeki hakimetleri Beyoğlu'nun kültür dilinin ağırlıkla Fransızca ve yanısıra İtalyanca olmasından da anlaşılabilir. Bu durumun açık ıspatı o dönemde yayınlanan; İstanbul'da Journal de Constantinople, Le Courier d'Orient, Stamboul, La Turquie gibi Fransızca, Levant Herald, Levant Times gibi İngilizce ve Fransızca gazetelerdir (Ortaylı, 1994, s. 207).

Kendilerine özgü bir yaşam biçimleri olan bu azınlıkların ayrıca kendi ibadet yapıları, okulları, kendi eğlence yerleri ve her topluluğun kendine özgü gelenekleri de bulunmaktadır. Genellikle Galata'da çalışıp, Beyoğlu'nda yaşayan Levantenlerin çoğu ticaret, aracılık, borsacılık ve sarraflık zengini olmakla birlikte, ünlü Galata Bankerleri de Levantenlerin en üst kesimini temsil etmektedirler. Dil bilme avantajları ve sefaret tercümanlığı yapmaları sebebiyle Osmanlı Devleti'nin dış ilişkilerinde güvenilir kişiler haline gelmiş kişiler de vardır (Tarih Vakfı, 2008, s. 214).

Beyoğlu'nda sosyal hayat ise Levantenlerin öncülüğünde renkli bir dünyaya dönüşmüştür. Kendilerine ait cafe, balo, karnaval ve Katolik yortuları olan Eski Pera'nın salonlarında, özel otellerinde, zengin evlerinde veya koloni klüplerinde verilen balolar, beş çayları, maskeli maskesiz toplantılar zamanla birer moda haline gelmiş, bir belle epoque (güzel çağ) romantizmini, seçkin bir çevre kalabalığı içinde Beyoğlulular' a yaşıtmıştır (Scognamillo, 2008, s. 64).

Kaynaklarda adları sıklıkla adı geçen Levanten aileler; Deleon, Baltazzi, Tubini, Sansoni, Sassi, Damarcoa, Beneventino Lorando, Skolidis, Oliveri, Brutti, Grillos, Cavalorsa, Salvago, Chiavariler, Testa, Pisani, Contarini, Dappei, Lorenzo, Galante,

Alessio, Dhe, Brazino, Paterio, Sanguinazzo, Courea, Livadari, Kristisch, Alleon, Whittal, Corpi, Schneider, Berger, Barry (Şekil 3.6), Boudouy, Perpignani, Decugis, Perona, Doria, Novoni, Fornetti, Negri, Polletti, Carrazzo, Cudrano, Orlando, Ralli, Panas, Castelli, vb.'dir (Scognamillo, 2008).

Şekil 3.6 : D'Albert Barry ve ailesi, Gökusu 1900 (Url-3.5).

3.3 Bölgede Fiziksel Yapı

Osmanlı Devleti için bir dönüm noktası olan ve 19. yüzyılda toplumun her alanına yayılan modernleşme hareketi, kentin sosyal ve ekonomik yapısında olduğu kadar fiziksel çevresinde de belirgin dönüşümlere neden olmuştur. Özellikle Beyoğlu etnik yapısı nedeniyle modernleşmenin kentsel ve mimari yansımalarının en net görüldüğü bölgelerdendir.

Genel olarak İstanbul, 18. yüzyıla kadar çoğunluğu ahşap olan yapıları ile geleneksel kent yapısını, etkinliklerin mekansal dağılımını ana çizgileri ile barındırsada, Batılaşmayla birlikte yerleştirilmeye çalışılan yeni toplum modeli ve yaşam tarzı Avrupa'da olduğu gibi mimarlık alanında da etkili olmuş ve yeni yapılara bağlı değişim-dönüşümler yaşanmıştır (Dökmeci ve Çıracı, 1990, s. 25). Diğer bir yönden bakıldığında Batı ekletisizminin, Osmanlı mimarisiyle ne kadar bağdaşabileceği çok fazla düşünülmeden, yapılan tüm bu yeni yapılaşmalar ve müdahaleler, zamanın gereklerine uyma istemiyle "ithal" edilmiştir. İstanbul'a gelen Batılı seyyahlar da bu ithal etkiye eleştiriler getirmekte özellikle Pera'yı Avrupa görünümüne "bir Batı

kaplaması" olarak nitelendirmekte ve "uygarlığın fakir bir uç kolu" olduğunu belirtmektedir ve Türklerin bu etkiye karşı yabancı ve mahçup birer gözlemci olduğuna değinmektedirler (Cezar, 1991, s. 43).

Hernekadar 19.yüzyılın ikinci yarısına kadar gayrimüslimlerin oturacakları yerlere getirilen kısıtlamalar ve ulaşım olanaklarındaki sınırlılık, bölgenin fazla gelişmesini önlese de Tanzimat ile birlikte gelen haklar mimari alanda da daha özgür yeniliklere ve mimari örgütlenme değişikliklere neden olmuştur. Büyük yangınlar, Ebniye nizamnameleri ve yenilik hareketleri bölgedeki fiziki değişime zemin oluşturmuştur.

Tanzimat Fermanı ile birlikte kent dokusunun düzenlenmesi amacıyla ortaya atılan reform ve tasarı ilkelerini Mustafa Reşit Paşa daha 1836'da belirlemiştir. Mustafa Reşit Paşa; Paris, Viyana ve Londra gibi Avrupa başkentlerindeki diplomatik görevleri sırasında bu şehirlere hayran olmuş ve Osmanlı Başkentinin de aynı standartlara sahip olmasını istemiştir Bu nedenle planlamaya "bilimsel" yaklaşımı savunmuştur. Ona göre mevcut labirentvari örüntünün düz ve geniş arterlerle kesilmesi gereklidir. Böylelikle sağlanacak ulaşım kolaylığı kentin başına bela olan yangın afetinin kontrolünü mümkün kılacaktır. Mustafa Reşit Paşa'nın ön gördüğü tüm bu değişiklikler için; Avrupalı mühendisler ve mimarlar istihdam edilecek ve Osmanlı yetenekli öğrencileri de mimarlık okumak ve öğrenmek adına Avrupadaki okullara gönderilecektir (Sunalp, 1999, s. 146).

1839 Tanzimat fermanından sonra oluşturulan yeni düzen ve buna bağlı olarak da giderek gelişen yasa, yönetmelik ve kurallarla kentte çok farklı bir fiziksel yapı ortaya çıkmaya başlamıştır. Kent Ebniye Nizamnameleri adıyla anılan düzenli yönetmeliklerle yapısal ve kentsel kurallarla daha sistemli bir hale getirilmeye çalışılmıştır (Akın , 2011,s.19). Şehir planlaması ve inşaat faaliyetlerini düzenleyen Nizamnamelerin ilki 1848'de sadece İstanbul için çıkarılan Ebniye Nizamnamesi'dir. Daha sonra 1848 ile 1882 yılları arasında başlıca altı nizamname çıkarılmıştır. Daha sonra ise Nizamnamelerin yerini 1882 yılında ilk imar kanunu olan Ebniye Kanunu almıştır. Ebniye Kanunu çeşitli değişikliklere uğrayarak, 1957 yılında 6785 sayılı Kanun çıkarılıncaya kadar 75 yıl süreyle yürürlükte kalmıştır (Çelik, 1986, s.43).

Bölgede yaşayanların hükümetten düzenli kent hizmeti talep etmeleri sonucu, 1855'de şehir yönetiminin yeniden düzenlenmesi gündeme gelmiştir (Çelik, 1996, s.37). Bu talep sonucunda söz konusu işleri bir düzene koymak için bugünkü

Belediye Başkanlığı'na benzer bir mevki olarak “İstanbul Şehremaneti” 1855 yılında kurulmuş ve Galata-Beyoğlu'nda modern belediye hizmetlerinin görülmesi için çalışmalara başlanmıştır. Çoğu “Galata ve Beyoğlu'nda oturan, Batı'yı yakından tanıyan ve yabancı dil bilen azınlık temsilcilerinden 1856 yılında teşkil edilen, “İntizam-ı Şehir Komisyonu”nun çalışmasının ürünü olan bir rapor doğrultusunda, 28 Aralık 1857'de ise İstanbul genelinde değil sadece Beyoğlu ve Galata semtlerini kapsayan “Altıncı Daire-i Belediye” kurulmuştur (Şekil 3.7).

Şekil 3.7 : Altıncı Daire-i Belediye Binası (Tarih Vakfı, 2008).

Günümüzde Beyoğlu Belediye Başkanlığı olarak kullanılan Altıncı Daire Binası; 1879-1883 yılları arasında İtalyan kökenli mimar Barborini tarafından inşa edilmiş ve Beyoğlu mimarisinin özgün örneklerinden olmuştur (Dünden Bu Güne İstanbul Ansiklopedisi, 1993, c.1, s. 223-224).

Çağdaşlaşma ve yenileşme hareketlerinin, Avrupa kültürü ile sürekli ilişkide olan Beyoğlu'nda başlamış olması, Beyoğlu halkında sosyal bakımdan çağdaş Avrupa kentlerine benzer bir yaşam isteği uyandırmıştır (Dökmeci ve Çıracı, 1990, s. 41). Bu bağlamda Osmanlının geleneksel hizmet ağı yetersiz kalmış, kurulan yeni işletmeler ise yeni hizmet binalarının (postane, istasyon, karakol, yangın kulesi, saat kuleleri, fabrika, hastane, rıhtım vb.) açılmasına neden olmuştur. Eskiden yolcuların konaklamalarına yarayan kervansaraylar ve hanlar yerini otellere bırakmış, sermayenin dışa açılması, yine yeni bir yapı türü olan banka binalarının hızla çoğalmasına neden olmuştur.

19.yüzyıl ile birlikte gelen ve yeni bürokrasiyi barındıracak bir başka yapı türü de devlet dairelerinin yer aldığı binalar olmuştur. Farklı dinlere ait dini yapıların yanı sıra, ilk belediye, ilk tiyatro, ilk elçilikler, ilk oteller, restoran, kafe, tavernalar, ve pasajların yanı sıra, geleneksel düzenin dışındaki ilk konut uygulamaları da ilk kez Pera da görülmüştür. Tüm bu yeni yapı örneklerinin yanı sıra; Beyoğlu sokaklarının genişletilmesi, temizlenmesi, gaz lambalarıyla aydınlatılması ve diğer kent hizmetlerinin sağlanması bütün İstanbul'a örnek olmuş ve 1861'den başlayarak tarihi yarımada da uygulanmaya başlanmıştır.

Beyoğlu bir yandan fiziksel bakımdan yenileşirken, öte yandan sosyal bakımdan da yavaş yavaş bir Avrupa kenti görünümü almıştır. Beyoğlu caddesinin iki yakasındaki küçük ve büyük mezarlık alanındaki parklar, bir yandan kentin yeşil silüetini tamamlarken öte yandan tıpkı Avrupa kent parkları gibi halkın gezinti ve buluşma yeri olmuştur (Sunalp, 1999, s. 150-162). Bunların yanı sıra geniş yollar açılması ve kaplanması, sokakların aydınlatılması ve adlandırılması, evlerin numaralandırılması gibi çok sayıda önemli uygulamalar da belediye tarafından bu dönemde gerçekleştirilmiştir (Dökmeçi ve Çıracı, 1990, s. 38).

Tüm bu şahşahalı yaşamın yanı sıra kötü olaylarda vuku bulmaktadır. 11 Haziran 1870'te çıkan yangında Taksim- Galatasaray arasının tamamına yakını yanmıştır. Bu yangın rastgele biçimlenmiş yolları ve ahşap evleri yok etmiş, nitekim daha önce de bahsedildiği gibi yepyeni çağdaş ve Avrupa görünümlü bir şehrin oluşmasına zemin hazırlamıştır (Dökmeçi ve Çıracı, 1990, s. 43-44).

Geleceğin Pera'sının fiziksel görünümünü tamamı ile belirleyecek olan; 1870 Pera yangınından sonra yeni yapılacak binaların kagir olarak inşa edilmesi zorunluluğu getirilmiştir. Bu düzenlemeden sonra kagir yapılaşma hızla artmış özellikle zengin tüccarların ve bankerlerin konutları çoğunlukla İtalyan ve Fransız mimarlar tarafından görkemli anıtlar niteliğinde, süslü cepheler ile dar arsalar üzerine bitişik nizamda yapılmıştır (Genim, 2004, s. 51).

19. yüzyılın son çeyreği, Avrupa tarzı yaşamın ifadesi olan, apartmanlar ya da apartman görünüşlü büyük konutların Osmanlı kentinde yavaş yavaş görülmeye başladığı dönemdir (Şekil 3.8). Galata'da ve "Grand Rue de Pera" da ya da ona yakın mahallelerde yüksek katlı ve sıra konut düzeninde olmayan çok büyük boyutlu, çok

daireli, birden çok ailenin bir arada yaşadığı apartmanlar yapılmaya başlanmıştır (Kuban, 2007, s. 554).

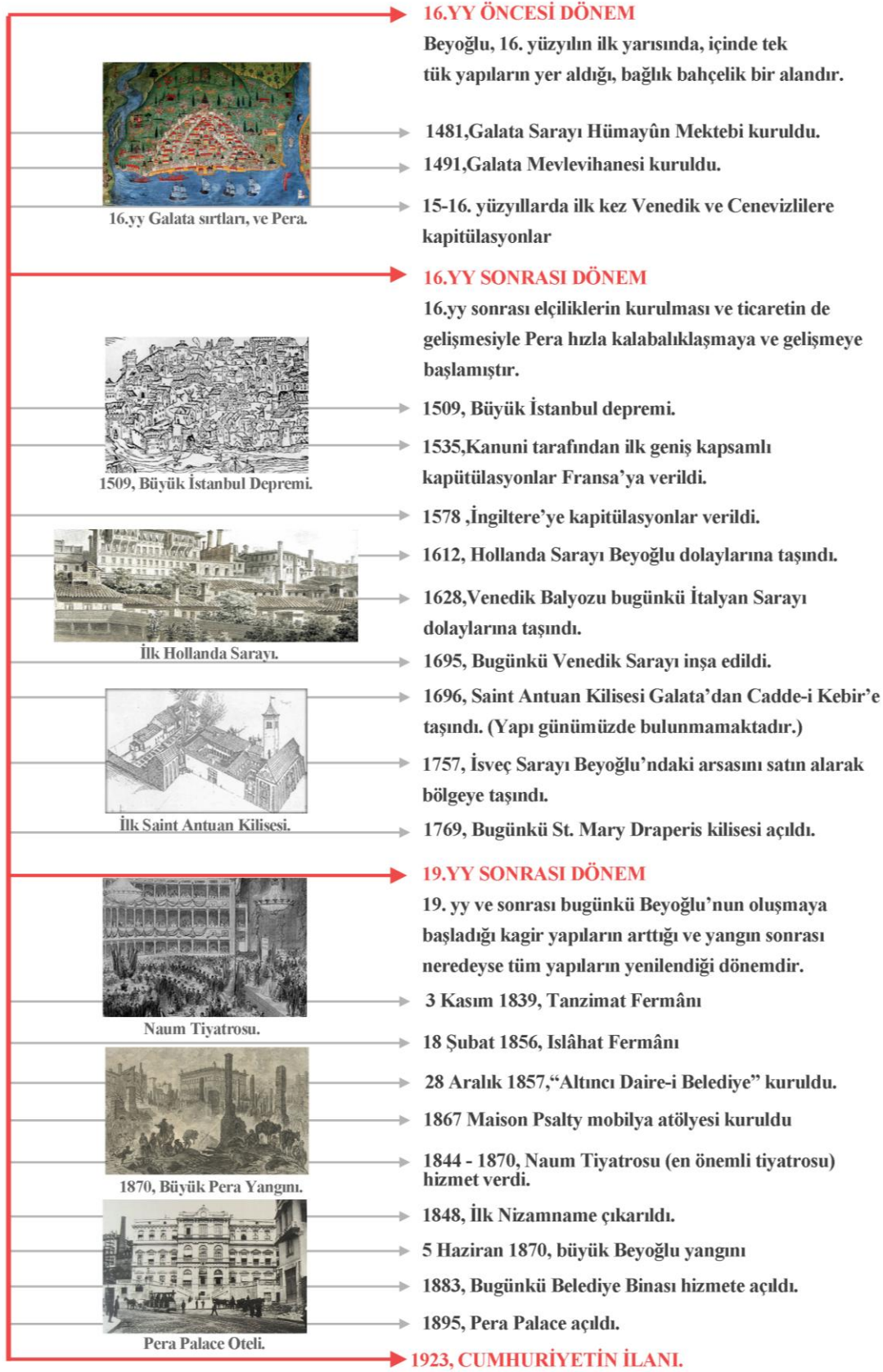

Şekil 3.8 : 1870, Galata ve Pera'da kagir yapılar artıyor
(Collection of Maggie Land Blanck).

Yabancı dildeki gazetelerin fiziksel çevre ile ilgili haberlerinden yapılan kabaca bir sınıflamayla, bölgedeki yapılaşmayı özetleyecek olursak;

1. 1830'a kadar uzanan, aynı zamanda bölgenin ilk yapılarını da içeren ahşap örneklerin fazla olduğu dönem
2. 1830-1860 arasında yangın sonrası yenilemeler ve özellikle de VI. Daire'nin uygulamalarıyla özenli ve düzenli bir biçimde yapılaşmanın olduğu dönem
3. 1860-80 arasında VI.Daire'nin önemli uygulamalarının gerçekleştiği, bu süre içinde 1870 büyük Pera Yangını'na bağlı olarak kagir yapılaşmaların da hemen hemen tüm bölgeyi kapladığı dönem
4. 1880-1920 arasında bir kısmı günümüz Pera'sının tarihi örneklerini oluşturan ve çoğu bir önceki binaların yerini alan çok katlı ve görkemli yapılaşmanın yoğunlaştığı dönem (Akın, 2011, s. 173).

Tüm fiziksel kalıntılarıyla yakın dönem tarihine ışık tutan Beyoğlu, 20. yüzyılın çalkantılı olayları içinde yer alan pek çok tarihi yapının, mimarları, sahipleri ve çevresinde gelişen dramatik olaylar, siyasi ve toplumsal tarihi de aydınlatmaktadır. Çeşitli milletlerden bir çok insanın yaşadığı, bir çok yapıyı, oluşumu birarada bulunduran bölge, olumlu ve olumsuz yönleriyle tüm kente çağdaşlaşma ve Batılılaşma yolunda öncü olmuş, bir açık hava müzesi niteliğinde günümüze kadar varlığını değiştirerek sürdürmüştür.

Şekil 3.9 : Pera'nın (Beyoğlu) gelişiminde ve değişiminde etkili olan bazı politik, toplumsal ve kültürel olaylara ait kronoloji.

4. LEVANTEN KONUT MİRASI

*"Beyoğlu; Türkiye'nin yakın dönem toplumsal tarihinin somutlaştığı bir mekandır. Buradaki binaları kimlerin yaptırdığını, bu insanların kariyerlerinin ne olduğunu öğrendikçe, söz konusu tarihin büyük bir kısmını da öğrenirsiniz."*²

Bu bölümde, 19. yüzyılda yaşanan tüm modernleşme hareketleri ile birlikte Pera'da oluşan yeni konut tiplerine, bu oluşum sürecine ve günümüzde kalan nitelikli örneklerin alan çalışması ile yapılmış tespitlerine yer verilecektir.

4.1 19. yüzyıl Pera'sında Konut Mimarisi

İstanbul 18. yüzyılın sonundan itibaren geçirdiği Batılılaşma kapsamındaki değişimler ile geleneksel kimliğinden sıyrılarak bir dünya şehri olmaya başlamıştır. Öte yandan imparatorluğun öteki tarafı olarak bahsedilen Pera'da ise 18. yüzyıldan itibaren Batıdaki yapı örneklerini aratmayacak nitelikteki yapılar ile yeni bir Avrupa şehri kurulmaya başlanmıştır.

Batı ile siyasal ilişkilerin yoğunlaştığı bu süre içerisinde ; elçilikler, tüccarlar ve artan yabancı sermaye yatırımlarının yanısıra, payitahtın sınırları içinde bir çok yeni kurum kurulmakta ve bu kurumlar için Osmanlı Batılı yetkililer ve uzmanlar çağırılmaktadır. Sarayın geleneksel Mekanı Topkapı'yı terkederek Boğaz'a yerleşmesiyle, şehrin kuzey kesimi sadece Galata ve Pera'nın Levanten halkının ve diğer sakinlerinin değil, aynı zamanda bürokrat ve diğer Müslüman ailelerinde yerleşme alanı olmaya başlamıştır. Bu dönemde kentin sahip olduğu ekonomik potansiyelden payını almak için İstanbul'a yerleşenlerin sayısı azımsanamayacak kadar fazladır. Bunun yanı sıra Rumeli ve Balkanlar'dan göç eden Müslüman nüfusun başkente yığılması da nüfusu arttırmış, böylece kentin nüfusu, yüzyılın birinci yarısının sonları ile 1880'ler arasında iki misli büyüyerek yüzyıl sonuna doğru 1 milyona yaklaşır (Yücel, 1996, s. 301).

---

² BELGE M., (2015), "İstanbul Gezi Rehberi", İletişim Yayınları, İstanbul, s.265

Bu durumla birlikte giderek kalabalıklaşan Pera ve Beyoğlu genişlemekte ve varolan konut ihtiyacını karşılamak üzere yeni yapı örnekleri bölgede görülmeye başlamaktadır. Çok katlı yapılaşmalar, özellikle Galata-Pera'da ortaya çıkan fiziksel çevreye yığılan nüfusun ve ekonominin artan baskısını karşılamak üzere ortaya çıkmış, 19.yy ın ortalarında ise, ahşap konutların çıkan yangınlar ve dış etkiler ile yapımının kısıtlanması sonucu ortaya çıkan kârgir yapıların planlamasındaki kuvvetli etki ile birleşerek, dönemin karakteristik çok katlı konut yapılarını meydana getirmişlerdir (Kılıç, 2007, s. 11).

19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren bölgede yapılan konutlar, geleneksel Osmanlı evinin iki katlı, avlulu ahşap konutları ve onların içe dönük düzenlerinden çok farklıdır. Bunlar doğrudan sokağa açılan kapıları, üst katlarla aynı pencere düzenini içeren zemin katları, avlu yada bahçe yerine arkada yer alan küçük taşlıklarıyla, genelde dar pastörizasyon üzerinde gelişen kent evleridir (Akın, 2011, s. 296).

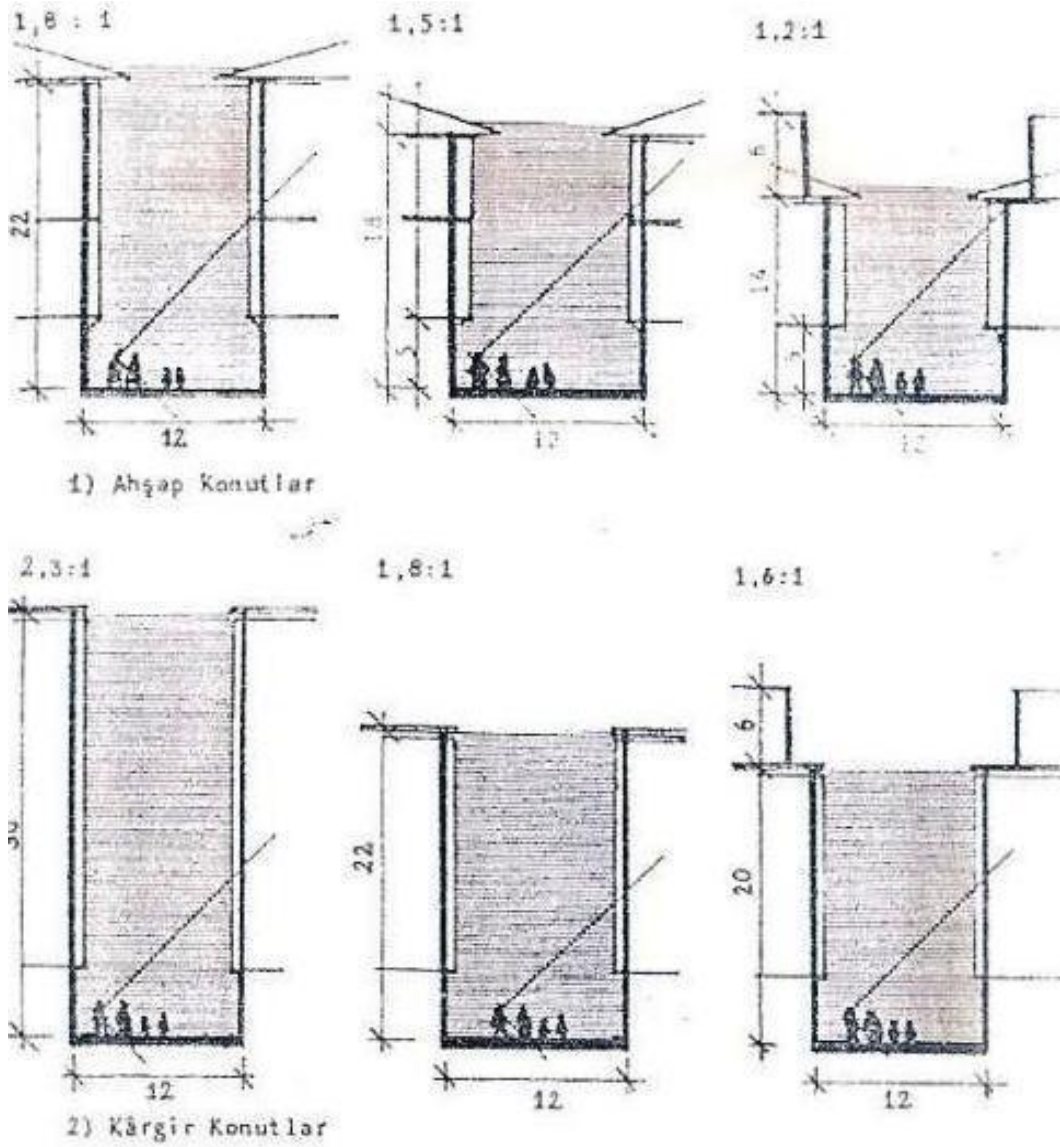
19.yüzyılın başlarında İstanbul'a gelmiş olan Thevenot, Beyoğlu'ndaki evlerin güzel ve görkemli olduklarını, buralarda daha çok zengin azınlıkların ailelerinin oturduklarını ve evlerin, birbirlerinin manzarasını kapamayacak biçimde olduğunu yazmaktadır (Dökmeci ve Çıracı, 1990, s. 25). Dönemin yazılı kaynaklarından ve gravürlerden anlaşıldığı kadarıyla 19.yy ın ikinci yarısına kadar bölgedeki konutlar az katlı ve tek bir ailenin barındığı evler şeklindedir (Şekil 4.1). Bunlardan bir kısmı, İstiklal ve Tepebaşı Caddeleri boyunca uzanan ve bahçeler içindeki büyük köşklerden oluşmaktadır (Denel, 1982, s. 54).

Şekil 4.1 : 1876, Tepebaşındaki konaklar, Haliç Manzarası (Url-4.1).

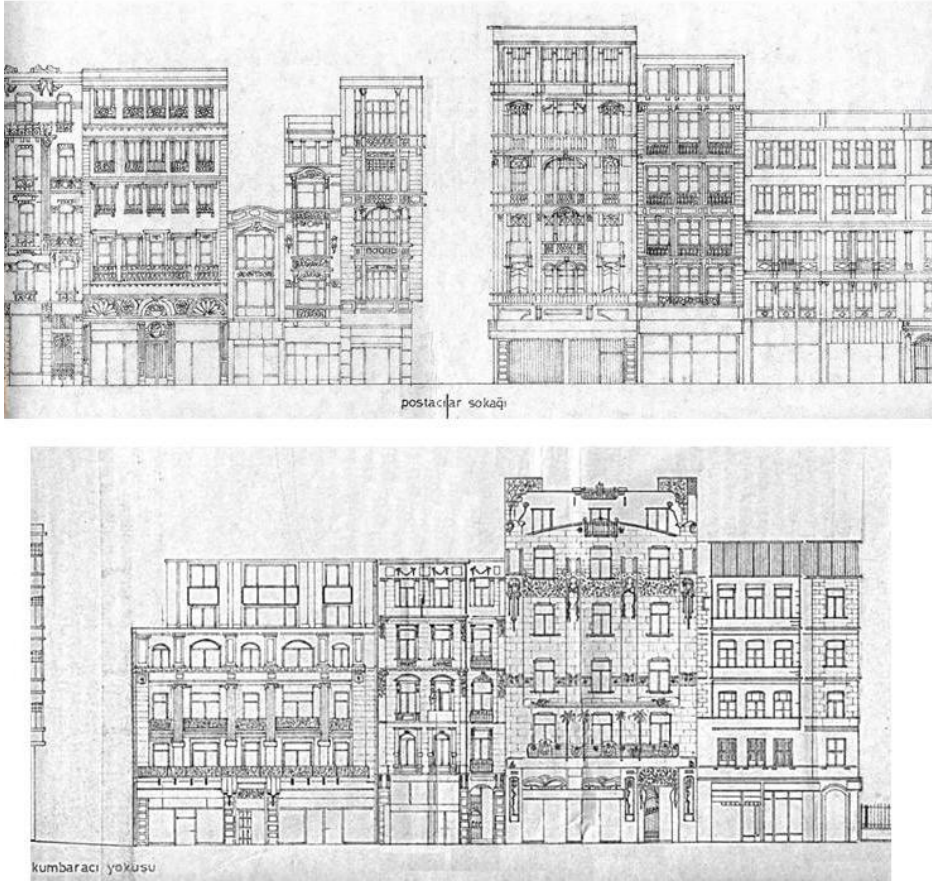
Bu dönemde Belediyenin yapı ve imar işlerinde daha disiplinli düzenlemeler getirmesi ve ilan edilen Ebniye kanunlarının da yapılardaki değişikliğe temel

hazırladığı söylenebilir. Bu kanun ve düzenlemelerin çağın yapım teknolojisi çerçevesinde, teşvik ettiği malzeme ve teknik, ahşap-karkas yerine kagir yığma olan ve geleneksel konut tipinden farklılık gösteren daha yüksek binalardır. Pahalı olması nedeniyle önceki dönemlerde sadece önemli kamu binalarında kullanılan tuğla ve taş, yeni konut tipleri aracılığıyla şehir dokusunun ağırlıklı bölümünü oluşturan yapılara da girmeye başlamıştır. Bu teknoloji değişimi, geleneksel ev mimarisinin gelenekten keskin bir biçimde kopmasına neden olmuştur (Şekil 4.2). Ancak alt gelir grubunun konutlarında malzeme fiyatlarının pahalılığı nedeni ile aynı yöntemleri kullanmaya başlaması, malzemelerin yaygınlaşmasına ve ucuzlamasına değin sürmüştür (Bilgin, 1996, s. 476).

Şekil 4.2 : Ebniye Nizamnamesiyle Değişen Kurallar (Denel, 1982).

O dönem yapılar da görülen başlıca yenilikler; sıvalı ya da taş cephelerde zaman zaman tuğla kullanımı, pencere ve balkonlarda demir parmaklıklar, tüm cephede yer alan silme, alınlık, pilastır vb. bezemeler ve historisist tarzda ki süslemelerdir. Daha öncede denildiği gibi üst katların çıkmaları, altlarındaki demir ya da taş konsollar, çıkma üstlerindeki balkonlarla 19. yüzyılın İstanbul konutunun, Pera ve Galata'da başlayan ve gelişen örnekleri olarak, yeni konut biçimini ve özelliklerini simgelemektedir (Şekil 4.3) (Akın, 2011, s. 296).

Şekil 4.3 : İstiklal Caddesi'nden konut cepheleri (Dökmeci ve Çıracı, 1990).

Dar parselizasyonlar üzerinde yoğun yapılaşma nedeniyle tasarımlardaki esneklikler de sınırlandırılmıştır. Konutların genelindeki plan şemalarında mantık aynı olmakla birlikte mekan konumlanmalarında küçük değişiklikler görülmektedir. Zemin katta giriş holü, bir oda, mutfak, wc, diğer katlarda ise ön cephe de bir oda, arka cephede bir iki oda, ortada merdiven ve banyo,wc den oluşan klasik ve optimum kullanımı sağlayan plan şeması kullanılmaktadır. Bizans ve Osmanlı konutlarından örneğine az rastlanır olmasına rağmen ; yeni oluşan konut tipolojisinde alt katlar genellikle ticaret için (dükkan, atölye vb.) kullanılmaya başlanmıştır (Batur, 1979).

Değınilen tüm bu toplumsal kültürel değişimlerin ve ekonomik etkenlerin bir uzantısı, konut kullanımında da görölmektedir. Dönemin gazetelerinde çıkan davet haberlerinden Pera' nın ileri gelenlerinin oldukça gelişmiş bir sosyal hayatı olduğu çıkarımı yapılmaktadır. Doğal olarak bu yaşam biçimi, geniş bezemelerle dolu, ihtişamlı iç mekanlar gerektirmektedir. Sonuçta elit olarak tanımlanabilecek bu sosyal gruba ait insanların yaşama biçimlerinin de evlerinin, orta düzeyde yaşayan insanları etkileyeceği açıktır. Bu yaşam biçimi evlerde belli nitelikte bir dekor ve donanım anlayışı da tanımlamaktadır (Öncel, 2014,s.225).

Yüzyıl ortalarından başlayarak, ev yaşamında araç ve gereçlerinde de batılı alışkanlıklar kendisini göstermeye başlamıştır. Süslü mobilyalar, mutfak gereçleri, ısınma araçları, aydınlanma ve haberleşme sistemleri gündelik hayatın konfor koşullarını daha iyi hale getiren vazgeçilmezler haline gelmiş, sonuç olarak konutların işlevsel ve mekansal biçimlerini de etkilemiştir. Gazete arşivleri incelendiğinde sıkça Pera ve Galata'da mobilya mağazaları, aydınlatma ve dekorasyon eşyası satan mağazalar ile ilgili ilanlar görölmekte ve bu alanda çok kapsamlı ve modaaya uygun ürünler satan mağazalar bulunduğu anlaşılmaktadır (Akın, 2011, s. 239). Nur-i Ziya Sokak ile istiklal caddesi köşesinde bulunan Decoration ve Müellif sokakta bulunan Pasalty mağazaları dönemin en tanınmış mobilya mağazalardır (Öncel, 2014, s. 225).

Yukarıda anlatılan tüm süreci ve gelişimi ele alarak, bölgedeki konut tiplerini genel bir sınıflandırmayla daha detaylı incelemek olursak, o dönemde karşılaşılan konut tiplerini üç grupta toplamak mümkün olacaktır (Akın, 2011, s. 296). Bunlar;

- Tek aileye ait çok katlı konutlar
- Birden fazla aileyi barındıran apartman konutlar
- Sıra evler' dir.

a.Tek aileye ait çok katlı konutlar: Bölge de 19.yüzyılın özellikle ikinci yarısından itibaren imar hareketleri hızlanmıştır. Çoğunlukla varlıklı ailelerin yaptırdıkları ve 19.yüzyılın ikinci yarısında çıkartılan nizamname maddelerinden yararlanılarak inşa edilen, içlerinde fazla sayıda odayı barındıran, iki veya üç katlı kârgir birimler, geleneksel doku içinde apartmanlaşma sayılmasa da, çok katlı yapılara geçisi yaklaştırmışlardır.

Osman konut mimarisinde yaşanan köklü dönüşüm, kuşkusuz birden bire olmamış ve ara tip olarak tanımlanabilecek bazı örnekler ortaya çıkmıştır. 1905 tarihli Goad haritalarında apartman (*Appartements*) yapılarının yanında bunlardan farklı bir konut tipi (*Habitations*) daha belirtilmektedir. Goad haritasındaki bu ayrım, kullanım farklılıklarına, binaların büyüklüklerine veya katsayısına göre yapılmış olabilir. Goad planlarında *Appartements* olarak tanımlanan yapıların, her katında bağımsız dairelerin bulunduğu konutlar (apartmanlar) olduğu, diğerinin ise *Habitations* her katta kendi servis hacimlerine sahip olmayan, dolayısıyla her katı bağımsız konut özelliği taşımayan aile konutları oldu düşünebilir. Bu son grup konutlarda mutfak ve tuvalet büyük olasılıkla giriş katında bulunmakta ve bu özellik onların tek aileye ait konut olarak tanımlanmasını sağlamaktadır (Öncel, 2014, s. 127).

6. Dairenin yan sokağında bulunan Şekil 4.4' deki Decugis Evi, Union Française'nin sırasındaki Vallauray'nin malikânesi, Yunanlı banker Zarifi'nin, Glavany ve Caro Ailelerinin Petits-Champs'daki evleri, ünlü piyano yapımcısı Alexandre Commendinger'in Polonya sokağındaki evi, Katolik Ermeni Azaryan Efendi'nin Tiyatro sokağının köşesindeki evi, küçük kilisesi ile birlikte Galatasaray Hamamı'na yakın bir bahçenin ortasına kurulmuş olan Devaux Köşkü, apartmanlaşmaya geçisi sağlayan büyük evlere örnek gösterilebilirler (Duhâni, 1984, s. 22-35).

Şekil 4.4 : Decugis Evi, Çok katlı tek aile konutu (SaltOnline Arşiv).

b) Birden fazla aileyi barındıran apartman konutlar: İstanbul'un modern konut kültürünün temeli olarak adlandırılacak apartman konutlar Osmanlı'nın son dönemlerinde şehir merkezlerinde görülmeye başlamış ve çok katlı tek aileli konutların devamı niteliğinde gelişmiştir. Özellikler 19.yüzyıl Galata ve Perasında özgül bir biçimde yayılan apartman konut benzeri yapıların İstanbul' da ilk olarak aynı bina da bir arada yaşamak suretiyle fakir yahudi mahallelerinde görüldüğü söylenebilir.

Geleneksel sokak-avlu-sofa mekanlar dizisinin ilk olarak bozulduğu, yenileşme sırasında, sokaktan doğrudan iç mekana girmek üzere tasarlanmış, ancak cumba, şahsinin gibi değişik düzlemlerde çıkmalarla daha çok geleneksel onarım konutlara yakın büyük konutlar geçiş örnekleri sayılabilir. Çoğunlukla varlıklı ailelerin yaptırdıkları, 19.yüzyılın yarısından sonra ortaya çıkarılan nizamname maddelerinden yararlanılarak ortaya çıkmış olan yüksek iki veya üç katlı birimler, öncelikle, yapısı henüz değişmemiş olan yaygın aile birimine hizmet etmişlerdir. Bunlar yeni imar durumu ile geleneksel doku içinde apartman konut sayılmasa da yüksek yapıya geçişi yaklaştırmışlardır. İçlerinin bölünmesi ve yeniden yapılmasıyla kademeli bir değişime uğramışlardır (Denel, 1982, s. 54).

Çok katlı ve her katında bir veya birkaç daire bulunan yapılar alışverişin büyük önem taşıdığı Pera Caddesi üzerinde alt katları genellikle büyük mağaza ve dükkanları, üst katlarında ise konutlar barındıracak, şekilde tasarlanmışlardır. Pera, Tepebaşı ve Voyvoda Caddeleri üzerideki görkemli örnekler dışında, yan sokaklar çoğu dar parselizasyon üzerinde yükselen basit yapılardan oluşmaktadır. Ara sokaklardaki ahşap yapılar yakın tarihlere kadar kalabilmişlerdir. Ana akslardaki büyük yapılar batılı planlarıyla, historisist özellikler taşıyan cephe düzenleriyle; bezemeleriyle, özenli malzeme kullanımları ve işçilikleri ile etkileyici örnekler yaratmışlardır (Akın, 2011, s. 173).

Özel bahçeleri, çatı katlarında ortak çamaşırhaneler ve uşak odaları bulunan çok merdivenli, asansörlü, avlulu Apartman konut'lar; altları ticarethane, üst katları atölye ve konutları barındıran tüccar Apartman-konutları gibi özgün örnekler, Viyana ve Paris'teki modelleriyle yarışan boyutlara ve tümünün ortak yapım sistemi olan kagir yapının cephe ve mekanlarını, görkemli giriş ve pasajlarını süsleyen her türlü üslupsal çeşitlemeye sahiptiler (Yücel, 1998, s. 309).

Bölge de yapılan görkemli apartmanlar arasında İstiklal Caddesi üzerindeki Siniosoglou Apartmanı, İstanbul'un ilk betonarme yapılarından olan Mısır Apartmanı, tek aileye ait çok katlı konut olarakta sayılıp sayılamayacağı tartışma konusu olan, dönemin ünlü ailelerine konut ve iş yeri olarak yapılmış, Botter Apartmanı, Ravouna Apartmanı gibi örnekler vardır. Pera'nın daha aşağılarında kalsa da içerdiği daire sayısının çokluğu ile bir toplu konut niteliğinde olan Doğan Apartmanı ve Barnathan apartmanları da o dönemin ünlü apartman örneklerindedir (Şekil 4.5).

Şekil 4.5 : Pera'da apartmanlar çoğalıyor, 19.yüzyıl (Url-4.2).

Şehrin merkezine özgü prestijli bir konut biçimi olarak 19. yüzyıldan itibaren Galata ve Pera'dan başlayarak sonraları Cihangir, Teşvikiye ve Nişantaşı'na doğru yayılacak olan nitelikli apartman konutlar ortaya çıkmaya başlamıştır.

c) Sıra evler: İstanbul ölçeğinde bakıldığında, belirli bir kesime özel veya bir vakıf yada kurum adına inşa ettirilen sıra evler, dönemin üslup özellikleri açısından Batılı biçimlere en çok bağlı kalan konutlardandır.

Akın'a göre sıra evler, geliştirilen plan tipinin ve özelliklerin, söz konusu yapının tekrarıyla bir dizi boyunca sürmesi, üzerinde yer aldığı sokağa, cephe düzeni, cumba ve balkonların ritmiyle, görsel açıdan büyük bir süreklilik katmaktadır. Galata ve Pera'da daki konut tipinden kaynaklı gelişen bu düzen, genellikle çeşitli devlet

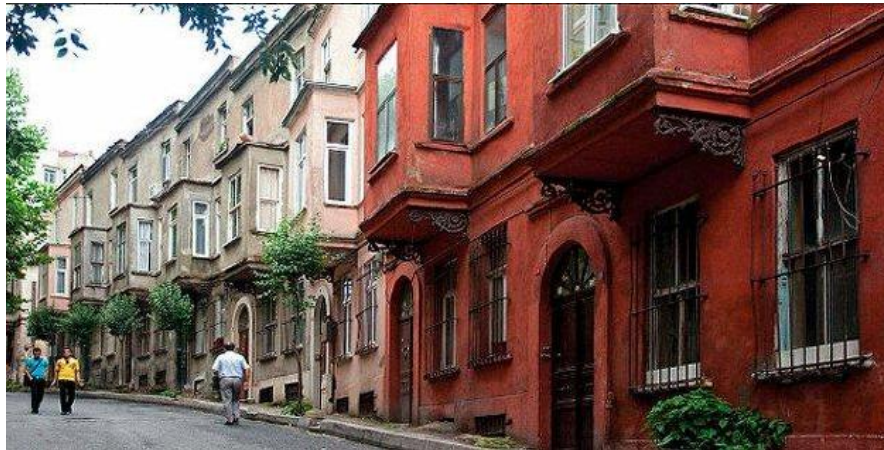

kurumlarının görevlilerine tahsis edilmiş ya da çeşitli kurumların vakıf mülkü olarak karşımıza çıkmaktadır (Akın, 2011, s. 296).

Sıraevlerin, kent mekanını oluşturmaları açısından sokak-parsel-yapı üçlüsü içindeki biçimlenme özellikleri ve yanyana geliş düzenleri, daha önceki kentsel dokudan büyük ölçüde ayrılmaktadır. Üzerinde yer aldıkları yol boyu tekrar eden plan şemaları,cepheleri yani 'aynılıkları' İstanbul'un daha önce heryerinde uygulanan herkesin kendine özgü konut anlayışının dışına çıkmıştır.

Batur'un (1979) da değindiği gibi; Osmanlı kentinin geleneksel kent yapısı içinde yer almayan bir tipolojik kategori olmasına karşın sıraev , döneminin tarihi ve sosyolojisi için anlamlı sayılacak bir gelişme göstermiştir. Öyle ki bugün, sıraevlerin kent içindeki dağılımından ve konumlarından İstanbul'un 19. yüzyıldaki kimi gelişme eğilimleri ya da başkentin sosyal gruplar coğrafyası hakkında veriler alınabileceği gözlenmektedir.

Elmadağ'dan (Surp Agop Evleri), Kumkapı'ya , Balat'tan, Yeldeğirmeni'ne, Bağlarbaşı'ndan Ortaköy ya da Beşiktaş'a (Akaretler) , şehrin farklı semtlerinde inşa edilen bu konutların kullanıcıları da çeşitlidir. Bazen Akaretler örneğinde olduğu gibi- Saray bürokrasisine, bazen de Elmadağ (Şekil 4.6) örneğinde olduğu gibi şehrin Rum, Ermeni, Musevi veya Latin cemaatlerine bağlı olarak devlet veya kliseler tarafından yaptırılmışlardır.

Şekil 4.6 : Elmadağ Surp Agop Sıra Evleri (Url-4.3).

4.2 Bir Kültürel Miras Olarak Pera Konutları

Tarihi çevrelerde konut mirası bir dönemin yaşama kültürünü, toplumun uygarlığını, o toplumdaki insanların uygarlık seviyelerini aktaran simgelerdir. Kuban'ın (2007)

söylemi ile "her yıkılan eski konut yapısı ile sadece mimari ve estetik bir belge değil aynı zamanda tarihi ve sosyal bir belge de ortadan kalkmaktadır" (s. 149).

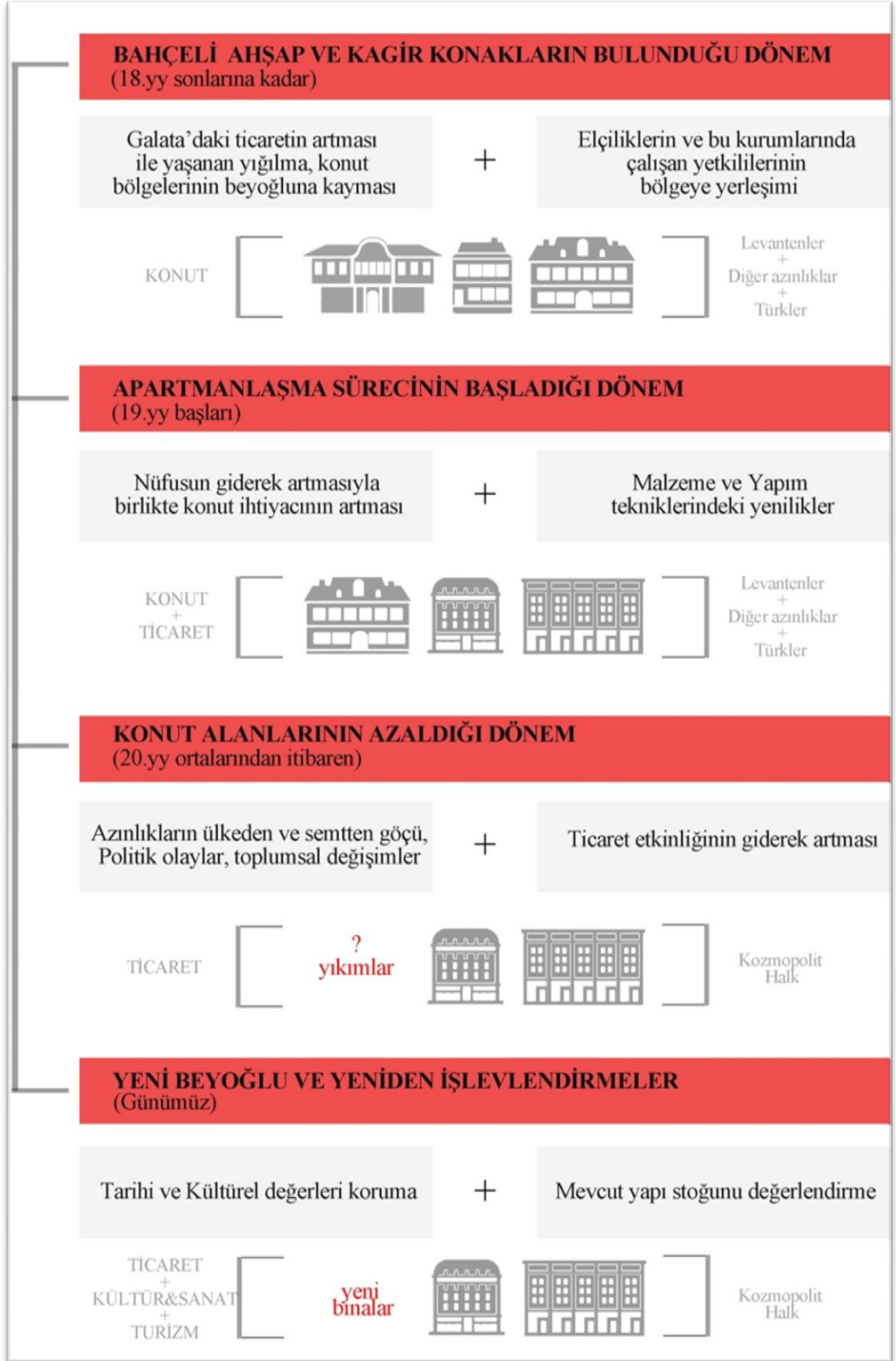
Bir bölgenin, bir şehrin kimliğini korumak söz konusu olduğu zaman o bölgede ki nitelikli ve niteliksiz her türlü yapı bu korumanın kapsamına girmektedir. Fakat gerçek hayat koşulları düşünüldüğünde bazen tarihi belge niteliğinde olması bile yapıların korunmasında ve yaşatılmasında yetersiz kalmakta yapılar kaderine terk edilerek, yok olmaktadır. Türkiye 'de bu gibi vakalarla sıkça karşılaşmakta ve tarihi çevrelerde yeralan bir çok yapı görmekten gelinerek kaderine terkedilmektedir.

Yeniden işlevlendirme esnasında yürütülen çalışmaların bilerek ve istenerek durdurulması, organik malzemedan yapıldıkları bilindiği halde yapıların çatıları açılarak, yıllarca hava koşullarına, yağmura, çamura maruz bırakılmaları ve sonunda kendiliğinden yıkılmaları, faili bulunamayan yangınlar ve daha birçok senaryo maalesef ki geçmişte karşılaşılmış durumlardır. Bu durumların yanı sıra varislerin yıllarca kendi aralarında anlaşamamaları sonucu yapılar üzerinde hiçbir işlem yapılamadan yılların geçmesine neden olmaktadır.

Dolayısıyla gerek işler gerek ekonomik zorlamalar bu yapıların ortadan kalkmalarını yol açmaktadır. Bütün bunlara ek olarak günümüz yaşamam odasında katılmak kaygısı veya isteğide ekonomik zorlukların üstünde büyük güçle halkın geleneksel evini yeni yapıları değiştirmek istemesi yol açmaktadır (Kuban, 2007, s. 149).

Bu bağlamda; Pera'da bulunan mevcut yapı mirası; 1839'da Tanzimat'ın ilanıyla başlayan ve 20.yüzyılın başına kadar uzanan dönemi, kentin bir yüzyıldır değişmekte olan çehresi ve sosyal yaşamını, bir dönem ülkeye uygulanmış batı aşısını ve modernleşmeyi günümüzde okunulabilir kılan tarihi bir belgedir. Bu miras kapsamına alınabilecek nitelikli yapıların çoğunluğunun bölgede yaşayan Levantenlere ait olması nedeniyle konu "Levanten konut mirası" adlandırması ile değerlendirilecektir.

20. yüzyılın ortalarına kadar bir konut bölgesi olma özelliğini devam ettiren fakat yaşanan sosyal, ekonomik, politik ve toplumsal olaylar nedeni ile konut işlevinin bölgeden yavaş yavaş çekilmesi ve yeniden işlevlendirmeye açık bir potansiyel halini almasını açıklayan süreç Şekil 4.7'de grafikleştirilmiştir.

Şekil 4.7 : Pera konut çevrelerindeki değişim.

Tezin bundan sonraki kısmında ele alınacak olan konu, grafiğin son bölümünde değinilen konut mirası ve yeniden işlevlendirilerek yaşatılmaları konusudur. Her ne kadar, teknoloji çağı ve bu çağın getirileri büyük bir gelişme hızı ile tüm çevreyi büyün olarak yenilemeyi dayatsa da, insanoglu henüz hala belli ölçüde çevresiyle kurduğu organik bağı koparamamış ve sahip olduğu tarih bilinci çerçevesinde varolan değerlerini koruma zorunluluğunu bir kenara atamamıştır. Ancak Pera'da ki Levantentten konutlarını yaşatma olgusu ekonomik ve kültürel faktörlerin bileşeni ortaya çıktığı zaman gözardı edilebilmektedir. Bugün sorun, yapıları olabildiğince tarihi belge nitelikleri korunarak gelecek kuşaklara aktarmanın yolların aranmasıdır.

4.3 Mevcut Levanten Konut Mirası, Alan Çalışması ve Tespitler

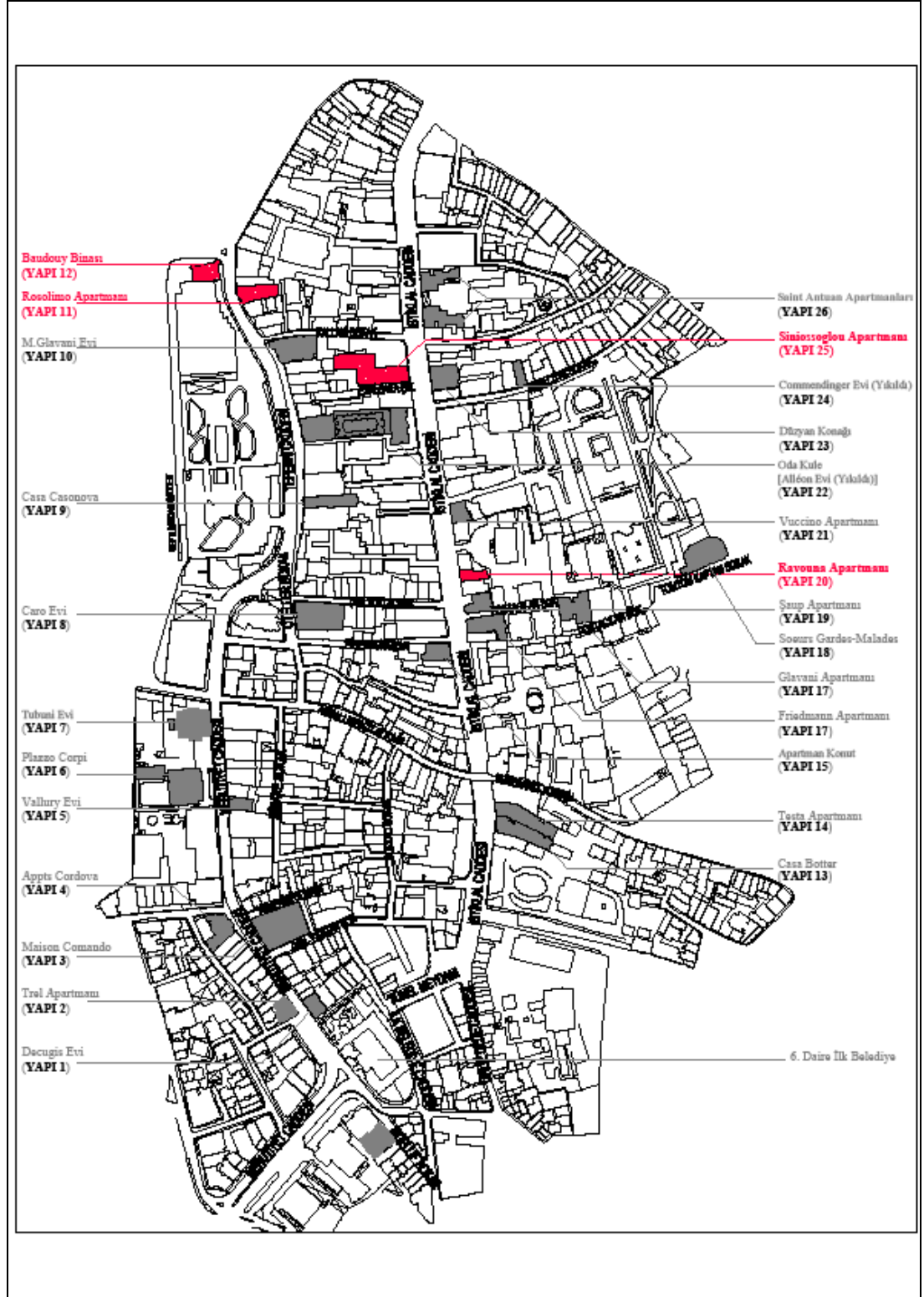
Bu kısımda, Levanten topluluğun, bir yandan ait oldukları Batı kültürünün etkisi, öte yandan içinde yaşadıkları Osmanlı toprakları ve bu topraklarda yaşamının getirdiği bir takım sosyo-kültürel, yasal ve fiziksel unsurlar dahilinde inşa ettikleri yapılar araştırılmış ve günümüzde kalan yapıların tespiti için alan çalışması yapılmıştır. Alan çalışmasında verilenlergerek cephe bezemeleri, gerekse plan tipolojileri ile bölgenin önemli yapılarıdır. Bazıları dönemin önemli ailelerine ait olup direkt olarak ailenin adı ile anılırken bazı binalar ise birçok ailenin bir arada yaşadığı apartman örneklerini temsil etmektedir. Bu binaların kaynaklarda geçen tasvirleri, dönem için arz ettikleri önemi anlamak ve analizleri yapılacak örneklerin tespiti açısından önemlidir. Kaynak taramasından sonra yapılan alan çalışmasında isimleri sıkça geçen ailelere ait 3 örnek yapının günümüze kadar ulaşamadığı tespit edilmiş ancak bir önceki bölümde verilen konut çevrelerindeki değişimi ve tabloda yer alan yıkılan yapılar kısmını daha iyi ifade edebilmek adına bu yapılara da değinilmiştir.

Konumları daha rahat ifade edebilmek adına alan çalışması iki kısma ayrılmıştır, ancak söz konusu sınırların kesin çizgilerle belirlenemeyeceği, genel bir grupta yapıldığı unutulmamalıdır.

- *Birinci Kısım:* Tepebaşı yoluyla Altıncı Daire 'den Galatasaray'a
- *İkinci Kısım:* İstiklal yoluyla Tünel Meydanı'ndan Galatasaray'a

Tüm literatür taramaları ve alan çalışmaları sonucu tespit edilen konutlar ile ilgili detalı bilgilere önümüzdeki sayfalarda değinilecektir ancak bölgeye daha hakim

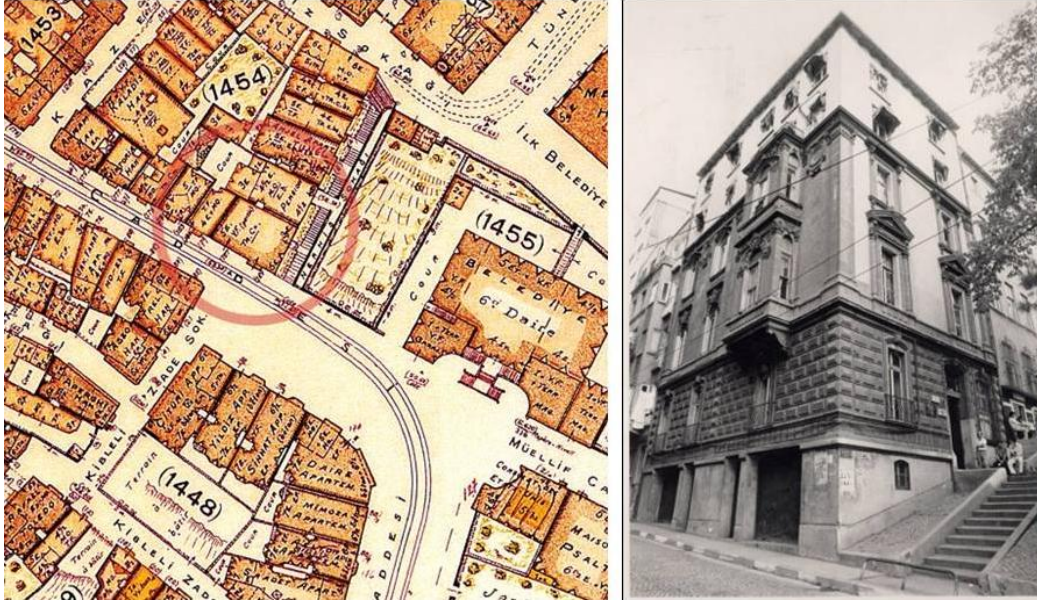
olmak adına konutların konumlarının işlendiği güncel bölge haritası bir sonraki sayfada yer alan Şekil 4.8 'de görülebilir:

Şekil 4.8 : Güncel harita üzerinde tespit edilen, literatürde geçen bölgenin önemli Levanten ailelerine ait konut yapıları.

4.3.1 Birinci kısım: Tepebaşı yoluyla Altıncı Daire'den Galatasaray'a

Yapı 1- M.Decugis Evi	: Tek aileye ait çok katlı konut
Mimar	: Alexander Vallaury
Yapım Yılı	: 1881
Konumu	: Meşrutiyet Cd. No: 119
Güncel Kullanım (2015)	: Otel

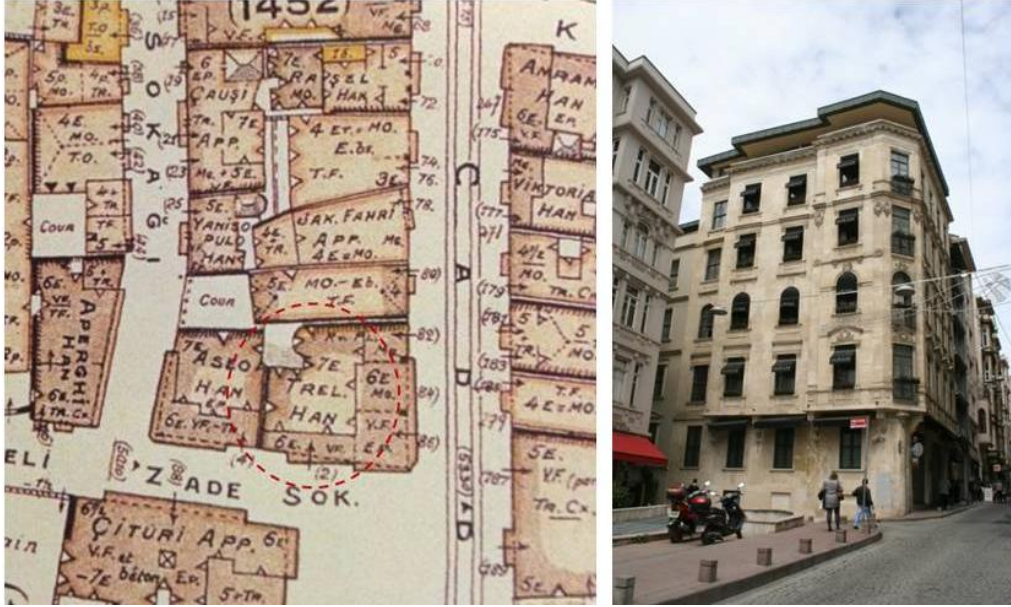
Şekil 4.9 : Decugis Evi; JP Haritasında konumu ve görseli
(Fotoğraf: SaltOnline arşiv).

-Aile ve yapı hakkında:

İlk Belediye Binasının binasının komşusu olan ve ondan Nergis Sokağı ile ayrılan M. Decugis'in evi Mimar Vallaury 'nin eseridir (Duhani, 1984, s.13). Fransız Levanten aile için 1881'de kışlık konut olarak yaptırılan ve ailenin 60 yılı aşkın bir süre içinde ikamet ettiği bina; Vallauri'nin yaptığı binaların üzerine adını yazdığı tek binadır ve cephesinde "Arte Vallauri" imzası görülmektedir.

Neo-Renaissance üslûba sahip olan, 19. yüzyıl mimarisinin bölgedeki en tipik örneklerinden biri olan yapı Taksim ve Pera bölgesindeki en eski yığma taş yapılardandır. İlk yapıldığı tarihlerde alt katı, çok değerli antikalar, porselenler ve kristal eşyalar satmaktan M. Decugis' in dükkanı üst katları ise daha önce de bahsedildiği gibi ailenin kışlık konutu olarak kullanılan bina Mr. Decugis 1942 öldükten sonra farklı yıllarda el değiştirerek otel olarak kullanılmıştır. Günümüzde de varlığını butik olarak devam ettirmektedir (Url-4.14).

Yapı 2- Trel Apartmanı	: Apartman konut
Mimar	: Bilinmiyor
Yapım Yılı	: 1890
Konumu	: Tünel Meydanı:84
Güncel Kullanım (2015)	: Otel (Galata Flats)

Şekil 4.10 : Trel Ap.,JP Haritasında konumu ve görseli
(Fotoğraf: Kişisel arşiv).

-Aile ve yapı hakkında:

Şişhane’de Tünel Meydanı’ndaki 19. yüzyıl neoklasik üsluptaki bina günümüze hasarsız olarak iyi durumda gelmiştir. Pervitich haritalarında Trel Han olarak görünen binanın, cephesine işlenmiş ve sahiplerine ait olduğu düşünülen "Trel" yazısı ve binanın yapım tarihi günümüzde de varlığını korumaktadır.

Kaynaklarda Trel soyadlı bir Levanten aileye ulaşılamadığı için, tam olarak kime ait olduğu bilinemeyen bina bazı kaynaklarda Mir Apartmanı olarak da geçmektedir.

Apartman konut olarak inşa edildiği bilinen yapının cephesi tüm orijinal bezemeleriyle korunmuş, içi ise yenilenerek, arkasındaki binayla birleştirilmiştir. Önceki işlevine paralel olarak daireler şeklinde işlevlendirilen yapının mekanı günümüz ihtiyaçlarına göre kurgulanmış, bazı hacimler ise küçültülmüştür (Url-4.15). Bölgede bulunan diğer bir çok yapı gibi binaya bir de kat ilavesi yapıldığı görülmektedir.

Yapı 3- Apartment Comando	: Apartman konut
Mimar	: Bilinmiyor
Yapım Yılı	: 1890'lar
Konumu	: General Yazgan Sok. No:14
Güncel Kullanım (2015)	: Hotel (Adahan Otel)

Şekil 4.11 : Comando Ap.,JP Haritasında konumu ve görseli
(Fotoğraf: Kişisel arşiv).

-Aile ve yapı hakkında:

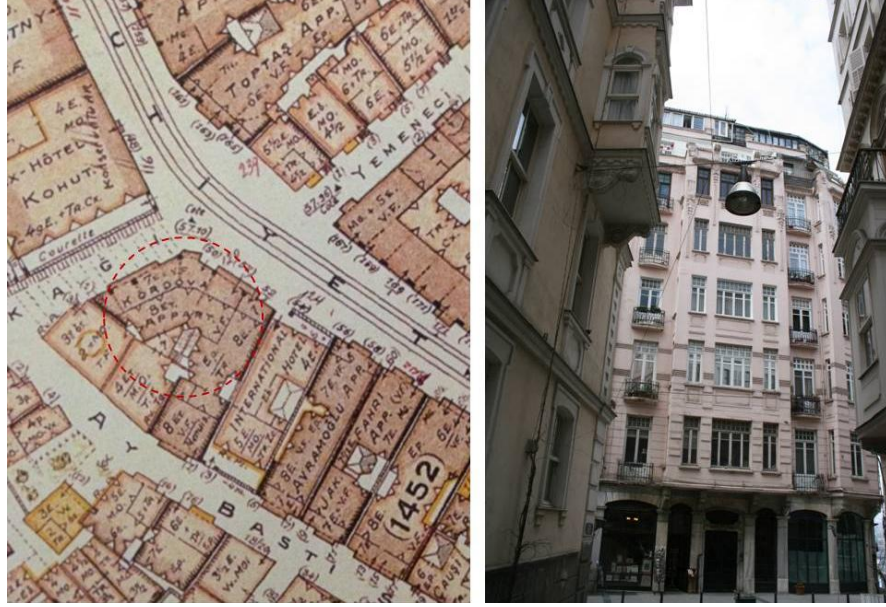
Asmalı Mescit Mahallesi, 307 ada 1 parselde bulunan Camondo yapısı, tüm adayı kaplaması sebebiyle, Büyük Adahan adını almıştır. Bu büyük bina Tanzimat döneminin ünlü Levanten banker ailesi Komandoların mülküdür. Bölgede daha birçok yapısı bulunan, sarraflık ve tefecilikten bankerleri ve banka sahipliğini terfi eden bu aile Cumhuriyet dönemine kalmadan Türkiye'yi terk edip Fransa'ya yerleşmiştir (Belge M.,2007,s.274) .

Bina alt katların ticaret alanları, üst katlarında apartman daireleri bulunan, birçok ailenin bir arada yaşadığı tipik bir apartman konuttur. Haritalardan ve ticaret yıllıklarından anlaşıldığı üzere, yapının 1800'lerin ortasında yapıldığı düşünülmektedir. 22 daireden oluşan binada hizmetçi odaları ve çamaşırlığın yer aldığı bir çatı katı da yer almaktadır (Demirkaya, 2010, s. 55).

Mevcutun üzerine ek katların konumlandırıldığı yapı restore edilerek otel işlevi ile yeniden kullanıma açılmıştır.

Yapı 4- Appts Cordova : Apartman konut
Mimar : Bilinmiyor
Yapım Yılı : 1922
Konumu : General Yazgan Sok. No:14
Güncel Kullanım (2015) : Karma

Şekil 4.12 : Cordova Ap.,JP Haritasında konumu ve görseli
(Fotoğraf: Kişisel arşiv)

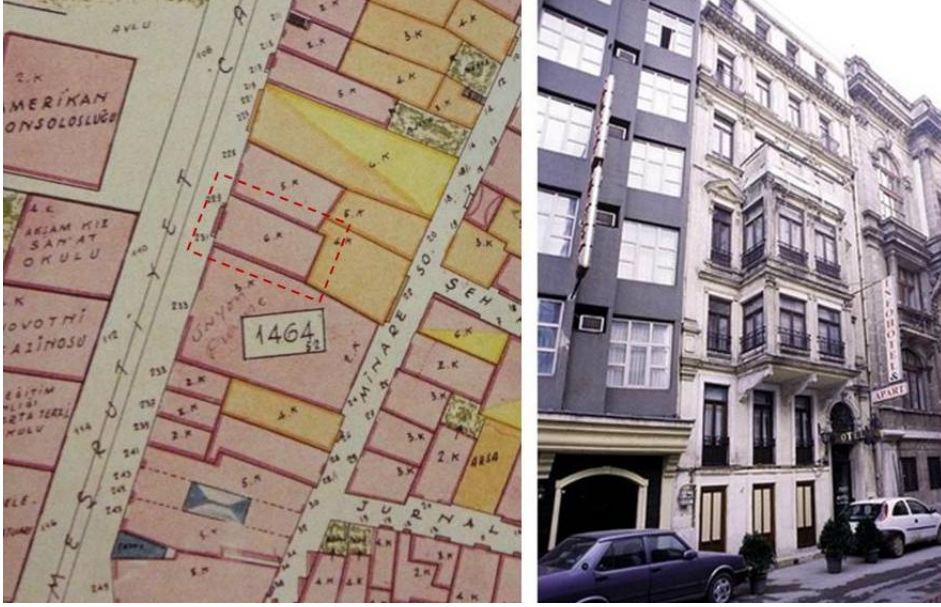
-Aile ve yapı hakkında:

Komandoların özel mümkünün hemen karşısında "Kordova Biraderler" olarak da bilinen Cordova Freres (Kardeşler) 'e ait apartman yer almaktadır. Giriş kapısının hemen üzerinde bulunan bilgilere göre bu görkemli bina Cumhuriyetin ilanından hemen önce 1922 yılında yapılmıştır. Aynı zamanda "Appts Cordova Freres" bilgilendirmesi de hem Latince hem de Osmanlıca olmak üzere aynı giriş kapısının üzerinde bulunmaktadır.

Kaynaklara göre 'Appartements Cordova Freres'in Stigler marka Art Nouveau usluptaki asansörü belki de İstanbul'daki tek saatli asansördür (Asırlık Oyuncaklar, Hürriyet, 24 Mart 1999).

Zemin kat üzeri 6 katlı olan ve sonraki dönemlerde üzerine bir de ek kat yapılmış olan bina günümüze kadar kısmi onarım ve yenilemeler ile ulaşmıştır. Yapı ofis, konut ve ticaret gibi karma işlevler ile kullanılmaktadır.

Yapı 5- Vallury Evi : Tek aileye ait çok katlı konut
Mimar : Alexandre Vallauray
Yapım Yılı : 19.yy başı
Konumu : Meşrutiyet Cad. No: 97
Güncel Kullanım (2015) : Otel (AuPera Hotel)

Şekil 4.13 : Vallury Evi, SN Haritasında konumu ve görseli. (Url-4.4)

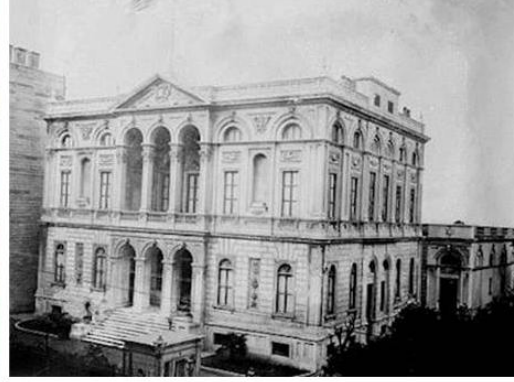
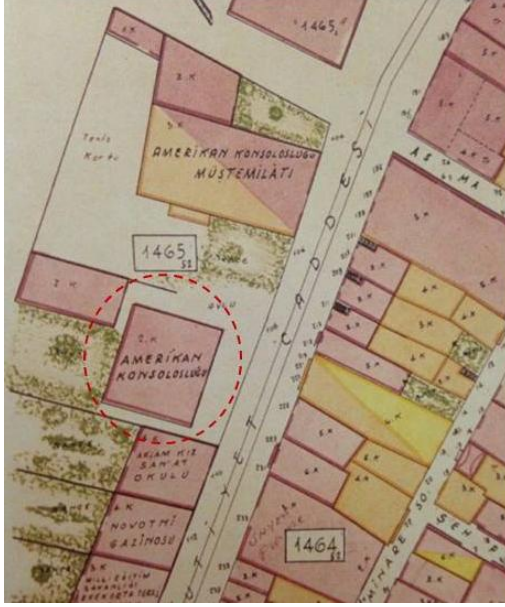
-Aile ve yapı hakkında:

Union Française binasının hemen yanında bulunan, görünüş ve mimari açıdan Pera bölgesinin önemli eserlerinden birisi olan bina 19. yüzyılda dönemin en ünlü mimarlarından Alexandre Vallauray tarafından yapılmış olup daha sonra da mimar tarafından özel konutu olarak kullanılmıştır (Duhani, 1984, s.16).

Türk uyruğu taşıyan Levanten kökenli Fransız mimarın Osmanlı Mimarları arasında özel bir yeri vardır. Alexandra Vallury, Opera Naum'un hemen bitişiğinde dükkanı olan, pastacılık ve şekerlemecilik ile uğraşan bir önemli bir esnafın oğludur. İstanbul içerisinde İmparatorluğa sayısız eser bırakan Vallauray Fransız kültürünü ve mimarisini temsil eder. Eğitimi 1869-1878 yılları arasında, Paris'te, Ecole des Beaux Arts' da tamamlayan mimar 1850'de İstanbul' da doğmuş ve 1921' de yine İstanbul' da ölmüştür. (Can, 1993 s. 225-227).

Mimarın vefatından sonra apartmana dönüşen bina Hayat Atabinen'in de aralarında bulunduğu bir çok insana ev sahipliği yapmıştır (Duhani, 1984, s.16). Mart 2010 tarihinde restorasyonu tamamlanan bina otel olarak hizmete açılmıştır.

Yapı 6- Ignazio Corpi Evi : Tek aileye ait çok katlı konut
Mimar : Giacomo Leoni
Yapım Yılı : 1873
Konumu : Mesrutiyet Cd. No: 56
Güncel Kullanım (2015) : Otel (Soho Hotels & VIP Clup)

Şekil 4.14 : Corpi Evi, SN Haritasında konumu ve görseli
(Fotoğraf: Anonim)

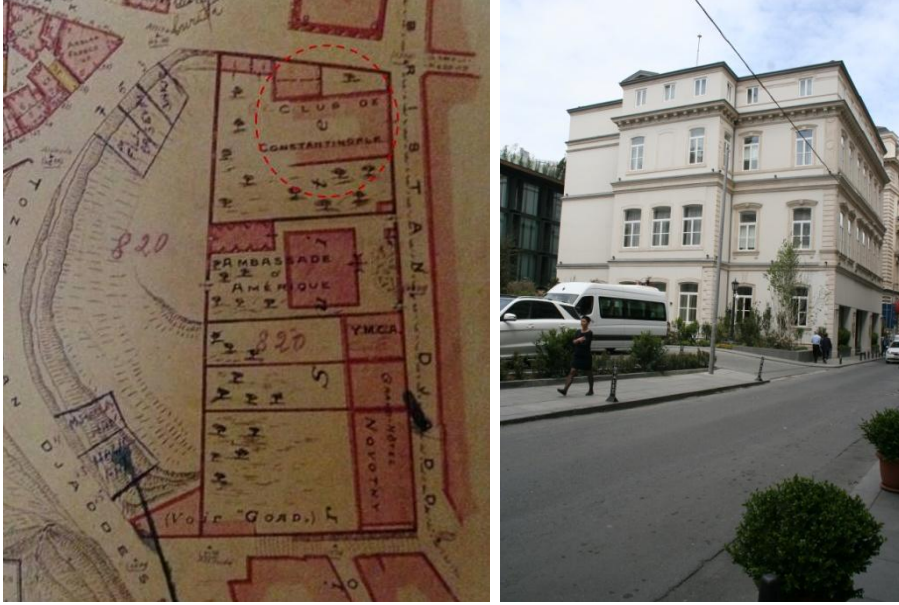
-Aile ve yapı hakkında:

Bina kaynaklarda Maison Corpi ve Palazzo Corpi olarak da geçmektedir. Cenevizli gemi imalatçısı olan Ignazio Corpi, 1873'te Pera 'da görkemli bir konut inşa ettirmek için talimat vermiş ve gül ağacından kapı doğramalarından carrara merdiven mermerlerine kadar bir çok malzemenin İtalya'dan getirildiği bu konutun inşası 9 yıl sürmüştür (Url-4.16). Corpiler bölgeden ayrıldıktan sonra bina Amerikan Büyük Elçiliği olarak kullanılmıştır.

Dönemin en zenginlerinden olan Corpi Ailesine ait olan ve bir zamanlar büyük baloların verildiği bina Pera'nın en görkemli örneklerinden birisidir. Yemek salonu, bir İtalyan ressam tarafından yapılan, Azize Céne'i temsil eden ve bütün öbür öğeleri ve doğal büyüklükleriyle gösteren duvar panoları ve zarif bezemeler ile süslüdür (Duhani, 1984, s. 17).

Bina 2015 yılında restorasyonu tamamlanarak yeniden hizmete açılmış ve özgün mimari elemanların tümü korunarak günümüze kadar ulaştırılmıştır.

Yapı 7- Tubuni Evi : Tek aileye ait çok katlı konut
Mimar : Bilinmiyor
Yapım Yılı : 1890'lar
Konumu : Mesrutiyet Cd. No: 56
Güncel Kullanım (2015) : Otel (Corpi Evi ile birlikte)

Şekil 4.15 : Tubuni Evi, JP Haritasında konumu ve görseli.
(Fotoğraf: Kişisel arşiv).

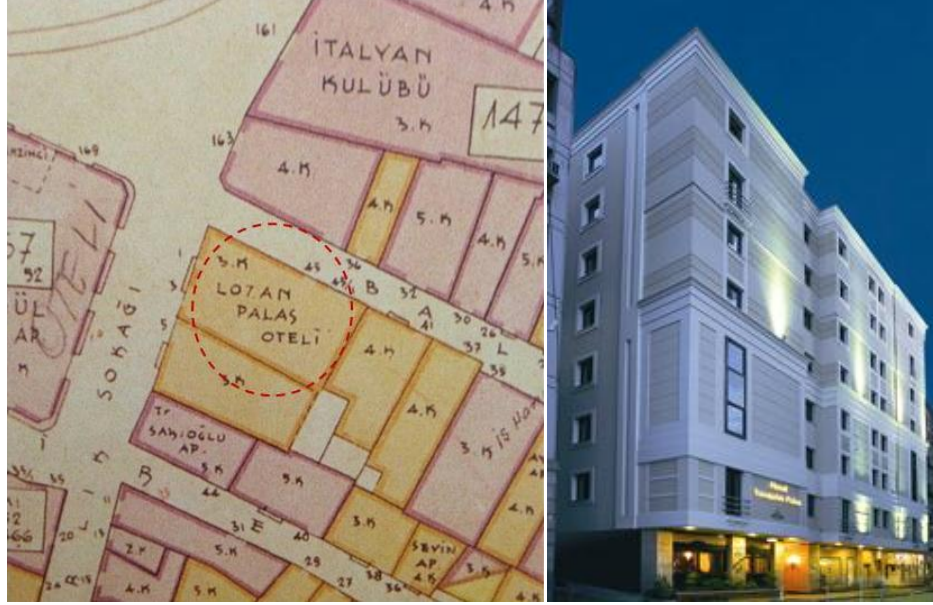
-Aile ve yapı hakkında:

ABD Büyükelçiliği'nin parmaklıklarının bitişiğindeki bu ev konut işlevini kaybettikten sonra bir dönem İstanbul Klübüne de ev sahipliği yapmıştır. Daha sonraları binanın bitişiğinde konumlanan ABD büyük elçiliği binayı konsoloslukta görevli çalışanlar için kullanmaya başlamıştır (M. Belge, 2007, s. 274).

İstanbul'un daha bir çok yerinde görkemli yapılar inşa ettiren Tubuniler Osmanlı devletinde sarraflık ve bankerlikle uğraşan nüfuzlu bir aile olarak bilinmektedir. Yaptırdıkları yapılar ile Avrupadaki mimari yenilikleri ve teknikleri Osmanlı topraklarına taşıyan ailenin modadaki ahşap konağı ve Pera'daki kışlık konutu bilinen en özgün ve önemli yapılarıdır. Örneğin eski Tubuni evinin dış duvarlarından biri üzerinde kurulmuş yangın merdiveni mimari açıdan önemli bir ilktir ve o dönemde bu tarz başka bir örnek bulunmamaktadır (Duhani, 1984, s. 17) .

Bina için 2015 yılında Corpi evi ile birlikte restorasyon çalışmaları başlatılmış ve aynı proje kapsamında bina otel olarak yeniden hayata döndürülmüştür.

Yapı 8- Caro Evi	: Tek aileye ait çok katlı konut
Mimar	: Bilinmiyor
Yapım Yılı	: Bilinmiyor
Konumu	: Venedik (Balyoz Sokak) No: 1
Güncel Kullanım (2015)	: Tamamen yok olmuştur.

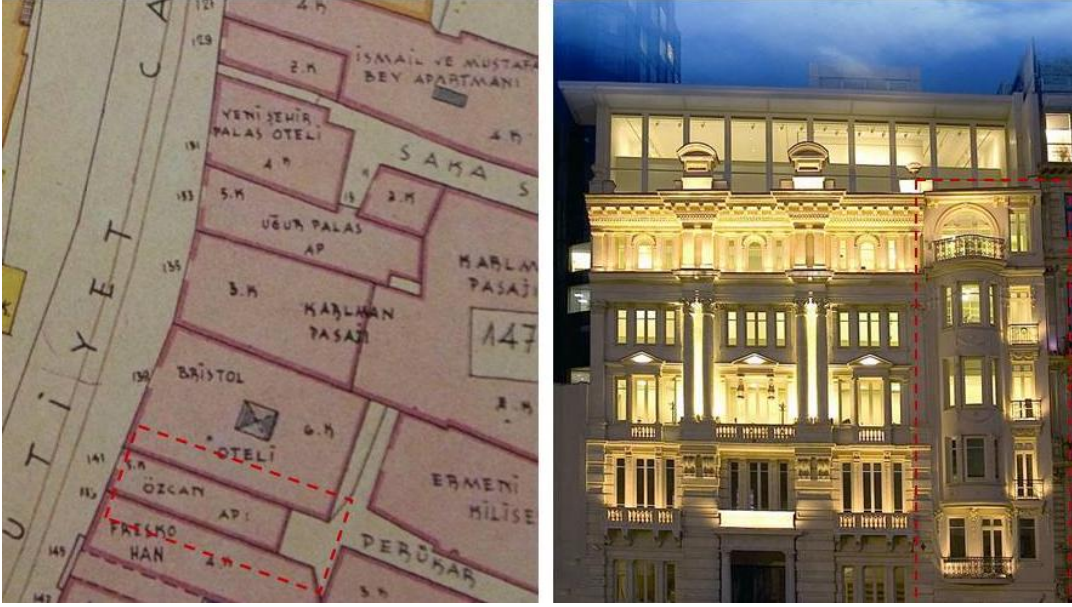
Şekil 4.16 : Caro Evi, SN Haritasında konumu ve şuan yerinde olan yapı (Url-4.5).

-Aile ve yapı hakkında:

Günümüzde mevcut olmayan ve 20. yüzyıl sonunda yıkılarak yerine başka bir yapı yapılan bina Şekil 4.7'deki yıkımlar ve yerlerine yeniden yapılan binalar kısmını temsil etmektedir. Suat Nirven Haritalarındaki bilgiler dışında, binanın geçmişteki varlığı ise Duhani'nin anlatımları ile kanıtlanmaktadır.

Dönemin en ünlü ailelerden birisi olan Caro Ailesi'nin evi Beyoğlu'nda çalışan ya da oturan sanatçılar için bir "fuaye" haline getirilmiştir. Türk ve yabancı diplomatlar, Babıali'nin yüksek memurları efkar dağıtmak, sanat üzerine ileri geri konuşmak ve erotizmin gizemli yollarını aramak için bu evi kullanmışlardır. Duhani'nin tanımlamasıyla eski Balyoz sokağın girişinde bulunan ve Caro Ailesi yapıyı boşalttıktan sonra bir yolcu evine, Lozan Palas Hotel'e dönüştürülen yapı, Lozan Barış Antlaşmasından bir süre önce kançılıyasını Taksim semtine taşıyan Portekiz Cumhuriyeti büyük elçiliğini de duvarları içinde barındırmıştır (Duhani, 1984, s. 23-24)

Yapı 9- Casa Casanova : Tek aileye ait çok katlı konut
Mimar : Bilinmiyor
Yapım Yılı : 1900'lu yıllar
Konumu : Meşrutiyet Caddesi No.65
Güncel Kullanım (2015) : Pera Müzesi (Bristol Otel ile birlikte)

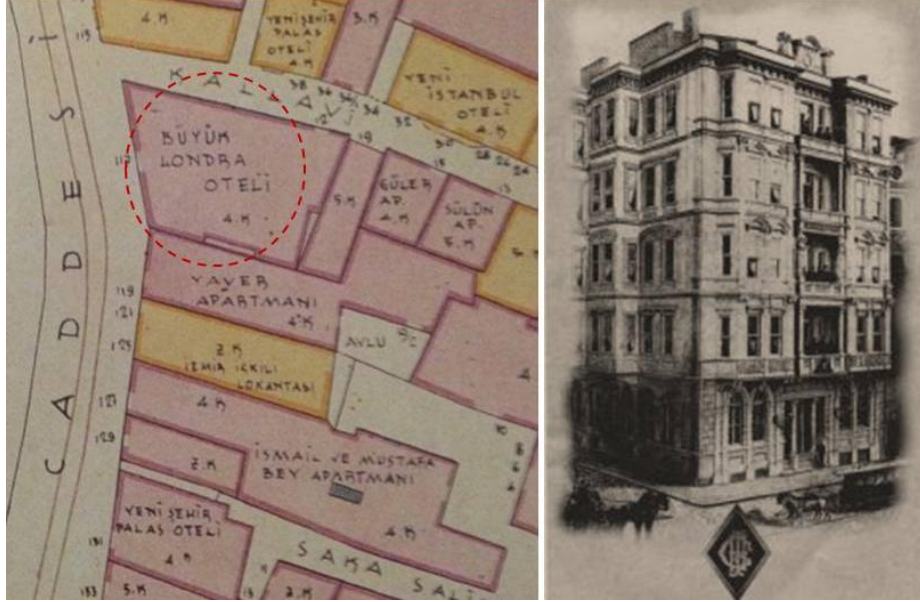
Şekil 4.17 : Casa Casanova, SN Haritasında konumu ve görseli
(Fotoğraf: Wikipedia / Pera_Müzesi).

-Aile ve yapı hakkında:

Duhani; kitabında Casanovaların evinin Bristol Otelin köşesinde konumlandığını yazmaktadır. Suat Nirven haritalarında ise yapı Özcan Apartmanı olarak görülmektedir. Duhani'nin anlatımına göre; yine tanınan ailelerden birisi olan Levanten aile Casanova'ların bir kızı İngiliz kolonisinin ileri gelenlerinin biri olan, Beyrut İngiliz Başkonsolosu'nun da kardeşi olan M.Cumberbatch ile evlenmiştir. Casanovaların diğer kızı ise hayatını Caratheodory ailesinin bir üyesi ile birleştirmiştir (Duhani,1982, s.26).

Yapı ölçek bakımından diğer örnekler arasında en küçük olandır ve dar bir parsel üzerinde kurulmuştur ve dairesel cumbaları ve cephedeki ince işçilikli süslemeleri ile dikkat çekmektedir. Yapı 2000' li yıllarda, Ermeni Rahibi Mıgırdıç Terziyan tarafından mimar Achille Manoussou'ya inşa ettirilen Bristol Otel ile birleştirilmiş ve iki yapının da sadece cepheleri korunarak, tüm iç mekanları yıkılmıştır (Belge, 2007, s. 276). Günümüzde müze olarak hizmet vermektedir.

Yapı 10- M.Glavani Evi : Tek aileye ait çok katlı konut
Mimar : G. Semprini
Yapım Yılı : 1892
Konumu : Meşrutiyet Caddesi No.53
Güncel Kullanım (2015) : Otel (Londra Oteli)

Şekil 4.18 : Glavani Evi, SN Haritasında konumu ve görseli (Fotoğraf: Grand Lonra Otel Arşivi).

-Aile ve yapı hakkında:

Glavany'lerin ahşap konağının yerinde, aile için o zamanın bütün konforunu da içerecek şekilde kagir olarak inşa ettirilmiştir. Konut olarak inşa edilen bina bölgenin oteller bölgesi haline dönüşmesiyle kısa süre içerisinde otele çevrilmiştir (Url-4.6).

Binanın ağır mobilyalar ve kulfetli perdelerle döşeli banyolu odaları bulunmaktadır. Özellikle hidrolik asansörü dönemin konfor koşullarının gelişimi açısından ilk örneklerdendir (Duhani,1982, s.26). Bina, o yıllarda çok popüler olan bir tarzda, ön cephesi çok süslemeli ve gösterişli, yan cepheleri biraz daha sade olacak şekilde eklektik tarz ile inşa edilmiştir. Ön cephede kullanılan taşların Küçük Çekmece'den getirildiği sanılmaktadır (Url-4.6). Cephesinde bulunan iki kadın figürü binanın sembolü haline gelmiş ve bölgede bilinen en estetik binalardan biri olarak anılmasına da neden olmuştur.

Yapı günümüzde halen Londra Otel olarak varlığını sürdürmekte ve mobilyalarından iç mekan düzenlemelerine kadar yapıldığı günkü halini korumaktadır.

Yapı 11- Rosolimo Apart. : Apartman konut
Mimar : G. Semprini
Yapım Yılı : 19.yy son çeyreği
Konumu : Meşrutiyet Caddesi No.47
Güncel Kullanım (2015) : İstanbul Araştırmaları Enstitüsü

Şekil 4.19 : Rosolimo Ap., SN Haritasında konumu ve görseli
(Fotoğraf: YM Arşiv).

-Aile ve yapı hakkında:

Rosolimo apartmanı, dönemin şartları gereği kâgir olarak inşa edilmiş bir konuttur. Daha sonraki dönemlerde Kök Apartmanı olarak isimlendirilmiştir. İstanbul Araştırmaları Merkezine dönüştürülen yapı; “Atatürk ve Cumhuriyet, Osmanlı ve Bizans Araştırmaları” kütüphanesi ve zemin katında ise sergiler için düzenlenmiş bir “Galeri” ile hizmet vermektedir (Genim, Kişisel görüşme, 20 Mart 2015).

Mimarlık eğitimi aldığına dair herhangi bir bilgi bulunmayan Levanten müteahhit Guglielmo Semprini tarafından Levanten bir aileye yapıldığı düşünülmektedir. Bina da dahil olmak üzere Semprinin yaptığı yapıların çoğunda mimar olarak isminin yazdığı plakeler vardır (Can, 1993, s. 221).

Yapının Meşrutiyet Caddesi’ne bakan ön cephesi gerek dönemin diğer yapıları gibi mimari düzenleme, gerekse süsleme öğeleri açısından dikkat çekici özellikler barındırmaktadır. Zarif işçiliği ile kadın ve gül figürleri bulunan cephe de diğer yapılardan farklı olarak cumba yerine balkonlar konumlandırılmıştır.

Yapı 12- Maison Baudouy : Tek aileye ait çok katlı konut
Mimar : Bilinmiyor
Yapım Yılı : 19.yy son çeyreği
Konumu : Meşrutiyet Caddesi No.46
Güncel Kullanım (2015) : TÜSİAD Yönetim Binası

Şekil 4.20 : Maison Baudouy, SN Haritasında konumu ve görseli
(Fotoğraf: TÜSİAD Arşivi).

-Aile ve yapı hakkında:

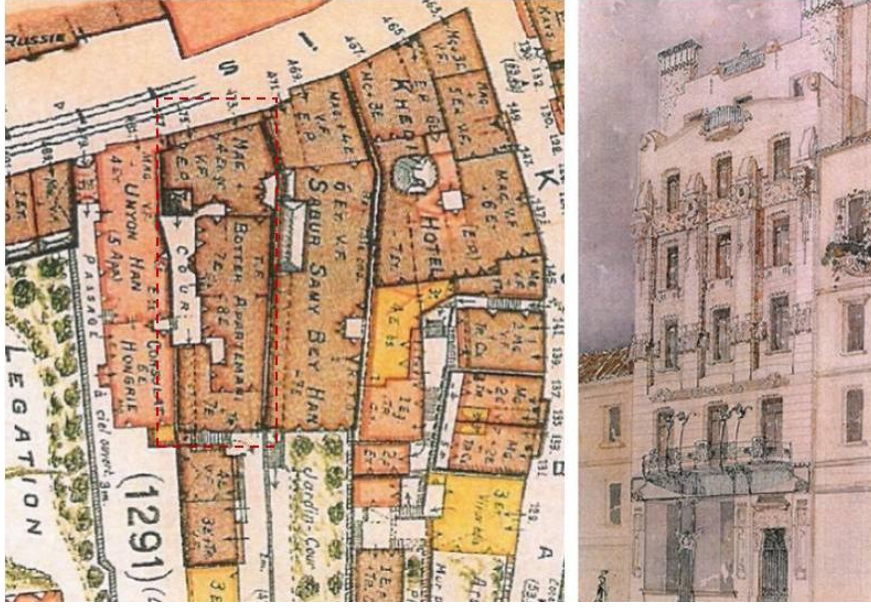
Joseph Baudouy' adlı Fransızın levanten tarafından Tepebaşı'nda konut olarak inşa ettirilen binanın zaman içerisinde, her katı ayrı ayrı kiraya verilen binanın giriş katı da bir dönem araç satış mağazası olarak kullanılmıştır.

Joseph Baudouy 1850 tarihlerinde fırsatlardan yararlanmak için İstanbul'a gelen bir yatırımcıdır. Pera bölgesinde inşaat işleri ile uğraşır. Bir süre sonra deniz feneri işletmeciliği ve denizcilik ile ilgili o tarihe kadar Osmanlıda yapılmayan konuların tek yetkili imtiyazlarını alır. Bundan sonra kısa zamanda bir servet sahibi olur. Tepebaşı'ndaki binayı yaptırır.

Bina İstanbul'un iki önemli caddesine cephelidir. Yapı bir köşe binasıdır. Binanın haşmetli ve gösterişli olması için özel çabalar gösterilmiştir. İki köşesinde bulunan kulelerinin yanısıra her katının farklı bir mimari içermesi de binanın özellikleri arasındadır. Ayrıca binanın yapımında Eskişehir'den getirilen beyaz Eskişehir taşları kullanılmıştır (Url-4.7).

4.3.2 İkinci Kısım:İstiklal yoluyla Tünel Meydanı'ndan Galatasaray'a

Yapı 13- Casa Botter	: Tek aileye ait apartman konut
Mimar	: Raimondo D'aranco
Yapım Yılı	: 1900 - 1901
Konumu	: İstiklal Caddesi No: 235
Güncel Kullanım (2015)	: Projelendirme sürüyor

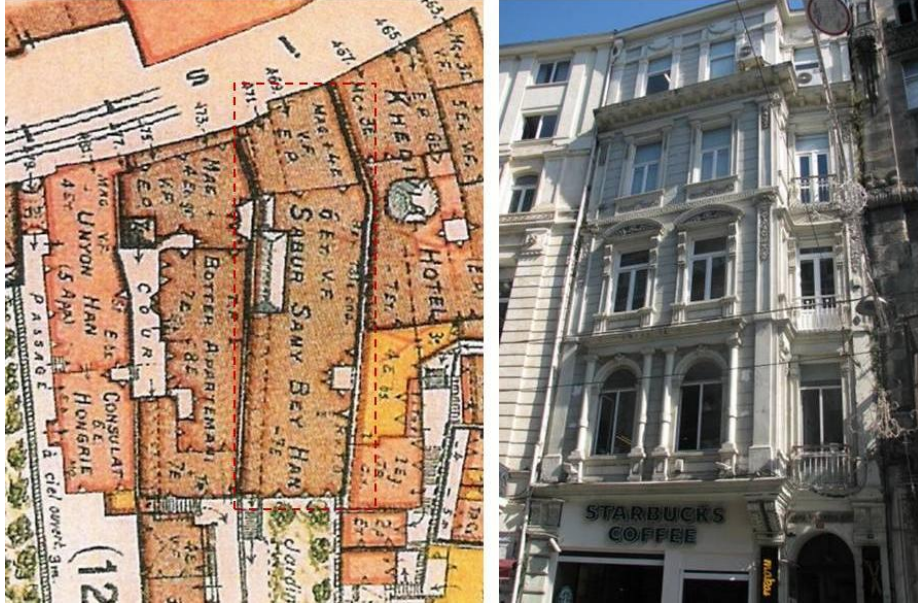
Şekil 4.21 : Casa Botter, JP Haritasında konumu ve görseli
(Çizim:HT ve Mimarlar Arşivi).

-Aile ve yapı hakkında:

Raimondo D'aranco tarafından, 2. Abdülhamid'in özel terzisi Jean Botter için "La Grande Rue de Pera'da" tasarlanmıştır. Botter Apartmanı, dar ve uzun bir parselde, kagir yapım tekniğinde inşa edilmiştir. Kentsel ölçekte Art Nouveau mimarisinin İstanbul'daki ilk ve en önemli örneği olarak değerlendirilmektedir. "Kırbaç darbesi" motifinin yer aldığı balkon ve kapılardaki dövme demirler, cephede kadın başlarındaki bağ ve kurdeleler, orta katları süslemek için koyulan şeridi kuşatan floara ve gül teması çeşitlendirmeleri bu farklılaşmayı göstermektedir. (Kütükçüoğlu, Botter Apartmanı Restorasyon Raporu)

Yapı daha sonra II. Abdülhamid zamanında Donanma Nazırlığı yapmış merhum Kaptanıderya Osman Paşa'nın oğlu Mahmut Nedim Efendinin mülkiyetine geçmiştir (Duhani,1982, s.42). Daha sonraları ise Kamhi Ailesi'nin aldığı yapı üst katlarda konut alt katı ticaret işlevi ile restore edilmekte ve projesi sürmektedir.

Yapı 14- Testa Apartmanı	: Apartman konut
Mimar	: Bilinmiyor
Yapım Yılı	: Bilinmiyor
Konumu	: İstiklal Caddesi, No: 233
Güncel Kullanım (2015)	: Karma

Şekil 4.22 : Testa AP., JP Haritasında konumu ve görseli
(Fotoğraf: Kişisel arşiv).

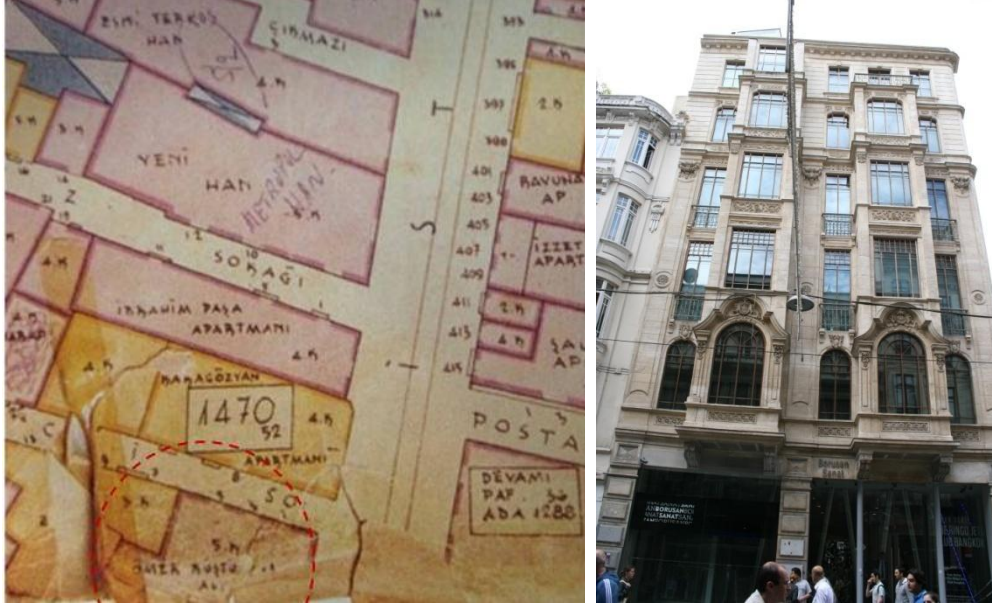
-Aile ve yapı hakkında:

Botter Apartmanı'nın hemen bitişiğindeki yapının saray için tercümanlık yaptıkları bilinen ve "Dragoman" ünvanı ile anılan İtalyan Testa ailesinin özel mülkü olduğu sanılmaktadır (İA, c. 13, s. 305).

Pervititch Haritalarında Sabur Samy Bey Han olarak geçen yapı günümüzde Arda Apartmanı olarak bilinmektedir. İnal'ın Pera'dan Beyoğluna adlı kitabında belirttiğine göre bir zamanların ünlü kitap evi Hachette apartmanın dükkan katında bulunmaktaydı (İnal O., 2012, s. 46).

Yığma sistemde dar bir parsel üzerine inşa edilmiş olan yapı Botter Apartmanı'na ve Hidivyal (Palas) Han' a bitişiktir. Bodrum ve zemindeki dükkan üzeri dört katlı olan yapının dış cephe sıva ve taştır. Süslemelerdeki farklılık nedeni ile son katın dönem eki olduğu düşünülmektedir. Normal katlarda giriş aksında Fransız tipi balkonlar mevcuttur. Farklı kullanıcılar tarafından yenilenecek günümüze kadar ulaşan yapı karma işlev ile kullanılmaktadır.

Yapı 15- (Ap. Konut) : Apartman konut
Mimar : Bilinmiyor
Yapım Yılı : 1875
Konumu : Orhan Apaydın Sok No:1
Güncel Kullanım (2015) : Borusan Müzik Evi

Şekil 4.23 : Apartman Konut, SN Haritasında konumu ve görseli
(Fotoğraf: Kişisel arşiv).

-Aile ve yapı hakkında:

Kime ait olduğu bilinmeyen bina, 1950 tarihli Suat Nirven haritalarında Ömer Rüştü Apartmanı olarak geçmektedir. Bu ismi el değiştirme ya da Cumhuriyet' in ilanından sonra politik nedenlerden dolayı almış olma ihtimali üzerinde de durulabilir.

Tarihçesi hakkında kesin bir bilgiye ulaşılamayan binanın yapım yılının 1875'e dayandığı ve Fransız bir mimar tarafından yapıldığı bilinmektedir (Url-4.9).

Zemin katında bir adet dükkan bulunan ve toplamda altı katlı olan neoklasik üsluptaki bina; dış cephedeki taş işçiliği, klasik tarzdaki süslemeleri, cumba ve çıkmaları ile tipik bir Beyoğlu apartmanıdır.

2010 yılında gerçekleştirilen restorasyon çalışması ile yeniden kent yaşamına katılan binanın; döşeme, duvarlar gibi tüm iç mekan elemanları yıkılarak çelik malzeme ve güncel teknikler ile yeniden yapılmış, günümüze sadece dış cepheleri ulaşabilmiştir (Url-4.9).

Yapı 16- Friedmann Apartmanı	: Apartman konut
Mimar	: Petraki Meymaridis Efendi
Yapım Yılı	: 1910'lar
Konumu	: İstiklal Cad. No:211
Güncel Kullanım (2015)	: Arter Sanat Galerisi

Şekil 4.24 : Friedmann Ap., JP Haritasında konumu ve görseli
(Fotoğraf: Arter Sanat Galerisi Arşivi).

-Aile ve yapı hakkında:

İstiklal Caddesi üzerinde yer alan yapı, 1932 J. Pervititch haritasında ve 1950 Suat Nirven haritalarında Meymenet Han ismi ile görülmektedir. Ancak Goad Haritalarında yapının Friedmann Apartmanı adı ile anıldığı görülmektedir. Dönemin 6. Belediye Dairesi mimarı, Petraki Meymaridis Efendi tarafından inşa edildiği tahmin edilen bina birçok Levanten aile tarafından konut ve iş yeri olarak kullanılmıştır (Url-4.10).

XIX. yüzyıl sonunda İstanbul'da yeni baş gösteren apartmanlaşma olgusu, Pera'da yoğun bir şekilde ortaya çıkmıştır. Meymaret Han da bu dönemde Tünel-Galatasaray hattında yer alan başlıca apartmanlardandır (Durudogan, 1998, s. 178-180).

Zemin üzeri beş katlı olan binanın, apartman girişi Postacılar sokağı tarafından ve alt katı ise caddeye bağlı, cam cepheli bir dükkan olarak düşünülmüştür. 2006 yılında restorasyon çalışmaları başlayan bina 2009 yılında tamamlanarak sanat galerisi olarak hizmete açılmıştır (Url-4.10).

Yapı 17- Glavani Apartmanı : Apartman konut
Mimar : Bilinmiyor
Yapım Yılı : 20. yüzyılın başları
Konumu : Postacılar Sok. No:9
Güncel Kullanım (2015) : Apartman konut

Şekil 4.25 : Glavani Ap., JP Haritasında konumu ve görseli.
(Fotoğraf: Kişisel arşiv).

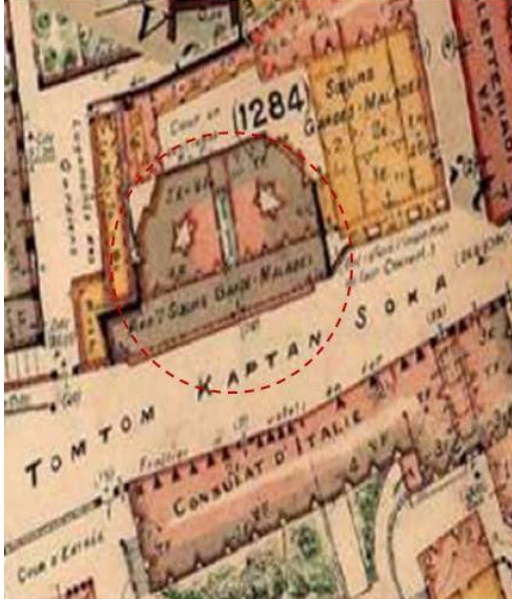
-Aile ve yapı hakkında:

Glavani Apartmanı, Glavani (Kallavi) Sokağı da ismini veren ünlü Levanten ailelerden; Glavani (Glavany) Ailesi'ne aittir ve Levanten yazar Giovanni Scognamillo uzun yıllar bu yapıda ikamet etmiştir. Aile, ilk olarak Cenova'dan Sakız'a göçmüş, 18. yüzyılın ortalarında da ise İstanbul'a yerleşmiştir (Scognamillo, 2009).

Aile diğer pek çok Cenevizli gibi bankerlik, avukatlık, ticaret ve komisyonculuk işleriyle uğraşarak mal varlıklarını kısa zamanda arttırmıştır. Glavani ailesi şimdiki Tepebaşı Meşrutiyet Caddesi üzerinde bir ev, Voyvoda Caddesi üzerinde de Glavani Hanı'nı yaptırmış, burada bir ticaret ve bankerlik şirketi kurmuştur.

Pera'da birçok yapı inşa ettiren Glavani ailesi; Postacılar Sokak'taki Glavani Apartmanı'nı XX. yüzyıl başında inşa ettirmiştir. (Üsdiken, 1994, s.402). Bina sonradan ilave edildiği düşünülen en son katı ile birlikte 6 katlı bir yapıdır ve ara sokakta bulunması nedeni ile zemin katında dükkan bulunmamaktadır.

Yapı 18- Soeurs Gardes-Malades	: Apartman konut
Mimar	: Barborini
Yapım Yılı	: 1901
Konumu	: Tomtom Kaptan Sk No:18
Güncel Kullanım (2015)	: Otel (Tomtom Suits)

Şekil 4.26 : Soeurs Gardes-Malades, JP Haritasında konumu ve görseli (Url-4.11).

-Aile ve yapı hakkında:

Soeurs Garde-Malades (hastabakıcı hemşireler) Apartmanı öncelikle Fransızca adı ile dönemin sosyal coğrafyasını ve ruhunu yansıtmaktadır. 1891 ile 1910'a kadar geçen süre içerisinde yapılan yapının kullanıcıları, plan tipolojisi ve mimarisi bu batılı tavrı bütünlemektedir. Bir vakıf tarafından inşaa edildiği için diğer yapılara oranla daha sade bir cephe karakterine sahip olan bina ölçek ve parsel düzeni bakımından da cadde üzerindeki diğer örneklerden farklıdır. Fransız Araştırmalar Derneği'nin çalışmalarından ve Girardi'nin makalelerinden yapının İtalyan Mimar Barborini tarafından yapıldığının ortaya çıkmıştır.

1958 yılında Ziraat bankası tarafından çalışanları için hastane haline getirmek istenen ve üzerinde proje başlatılan binanın, 1960 yılında ihtilalin gerçekleşmesinden sonra projesi durdurulmuş ve ihmal edilme sebeplerinden dolayı yıllar boyunca zarar görmüştür. 2005 yılında başlayan restarasyon çalışması ile yenilenmiş ve hizmete açılmıştır (Url-4.11).

Yapı 19- Şaup Apartmanı : Apartman konut
Mimar : Bilinmiyor
Yapım Yılı : 1880'li yıllar
Konumu : Postacılar Sokak, No:1
Güncel Kullanım (2015) : Karma

Şekil 4.27 : Şaup Ap., SN Haritasında konumu ve görseli.
(Fotoğraf: Kişisel arşiv).

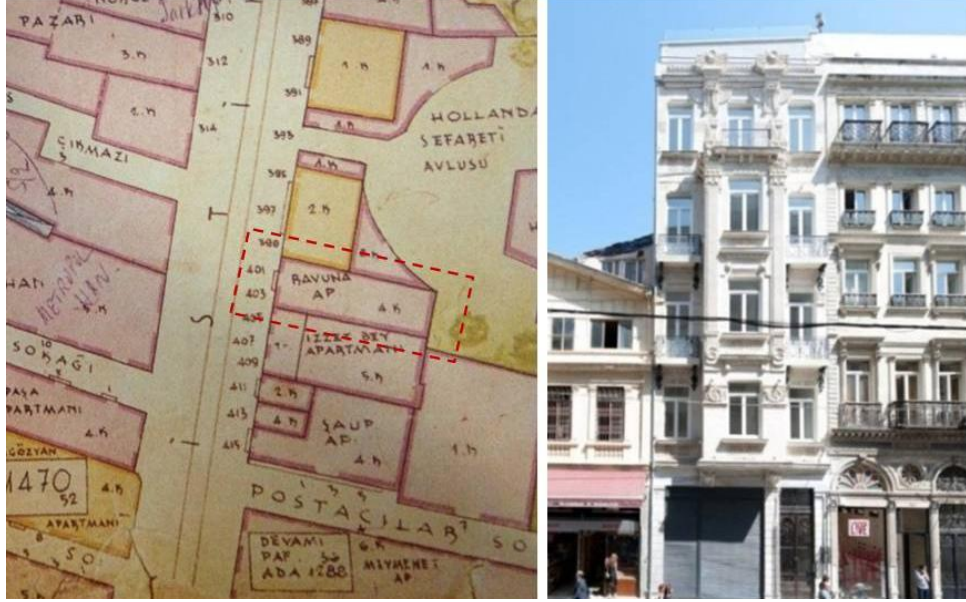
-Aile ve yapı hakkında:

1883-1921 yılları arasında çıkan dönemin gazetelerinde Saup Apartmanı (*Appartement Schaub*) adıyla karşımıza çıkan binanın hangi tarihte yapıldığını ve kime ait olduğunu söylemek mümkün değildir. Ancak kaynaklara göre, Alman esnafının önde gelenlerinden, Yahudi Schaub ailesi dönemin en ünlü mağazaları sıralamasına konulabilecek bir tuhafiyeci dükkanının sahibi olduğu yazmakta ve yapının bu aileye ait olabileceği düşünülmektedir. (Somel, 2009). Bunun yanı sıra, daha sonraki dönemlerde bölge haritalarında "*Apparts. Kopp.*" ismiyle gösterilmiş bir yapının yer aldığı da dikkati çekmektedir (Özulu T., 2011, s.123).

İstiklal Caddesi üzerinde bulunan giriş katı mağaza olarak kullanılan binanın ön cephesi diğer yapı örneklerine göre daha sade, art deco bezemelere sahipken postacılar sokağa bakan yan cephesi bezemesiz ve gösterişsizdir. Bodrum ve zemin kat üzeri beş katlı olan yapıya dönem içerisinde bir kat daha eklenmiştir. İyi durumda günümüze kadar ulaşmış yapı karma işlevli olarak kullanılmaktadır.

Yapı 20- Ravouna Apartm. : Tek aileye ait çok katlı konut
Mimar : A.Yenidunia & C. Kyriakides
Yapım Yılı : 1906
Konumu : İstiklal Caddesi, No 201
Güncel Kullanım (2015) : Otel-Cafe-Bar (Ravouna1906 Suits)

Şekil 4.28 : Ravouna Ap., SN Haritasında konumu ve görseli
(Fotoğraf: G.Y. Arşivi).

-Aile ve yapı hakkında:

Ravouna Apartmanı; 1894 senesinde C.P Kyriakides'in İtalyan Ravouna ailesi için antika mağazası ve ev olmak üzere projelendirdiği ve A.D Yenidunia ile ortak mimarlar olarak 1906 senesinde inşaatını tamamladığı, cephe üzerinde aileye ait nişanların da işlendiği özgün bir yapıdır.

Bina; 20. yüzyıl başında etkili olmuş, yaklaşık 25 yıl süren fakat bu kısa sürede derin izler bırakmış Art Nouveau akımının günümüz İstanbul'una kalan Beyoğlu'ndaki iç mekan bakımından iyi muhafaza edilmiş iki güzel örneğinden biridir. (Ravouna Apartmanı, Kısmi rölöve ve restorasyon kitapçığı)

Alt katında bulunan ve yapıldığı tarihte mücevher mağazası olarak tasarlanmış Fransız örnekleri aratmayacak zariflikte ve işçilikte mobilyaları olan dükkan günümüze kadar iyi derecede korunmuş ender Art Nouveau iç mekan örneklerindedir. Yapı 2010 yılında cafe-restoran ve otel işlevi ile yeniden projelendirilmiş ve hizmete açılmıştır.

Yapı 21- Vuccino Apartmanı : Apartman konut
Mimar : Hovsep Aznavur
Yapım Yılı : Bilinmiyor
Konumu : İstiklal Caddesi, No:193
Güncel Kullanım (2015) : Karma

Şekil 4.29 : Vuccino Ap., JP Haritasında konumu ve görseli
(Fotoğraf: Kişisel arşiv).

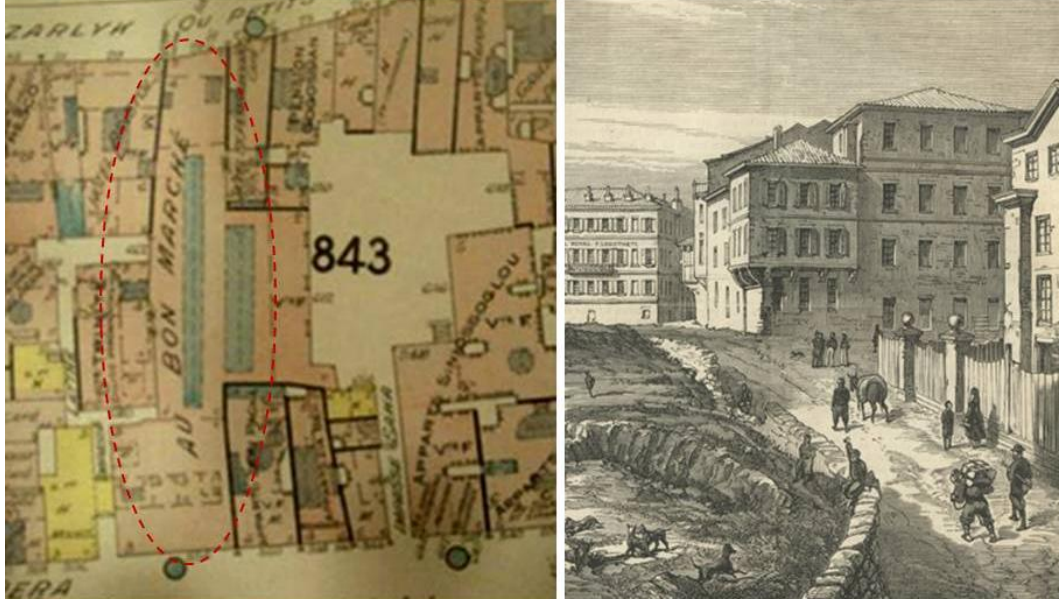
-Aile ve yapı hakkında:

1932 Tarihli J. P. haritalarında Vuccino apartmanı olarak geçen bina, 1950 tarihli S.N haritalarında ise Vuçina Apartmanı olarak görünmekte ve harita lejantına göre Hovsep Aznavur tarafından yapılan yapının tam kagir olduğu anlaşılmaktadır.

Kaynaklara göre binanın 16. yüzyılda Venedik'ten göç ederek İmparatorluğa gelen, Levanten Vuccino ailesine mensup Dr. N.Vuccino'ya ait olduğu tahmin edilmektedir. Dönem gazetelerinde Dr. Vuccino'nun Beyoğlu İstiklal Caddesi (Grand Rue de Pera) 254 numaralı bir yapıda kadın doğum hekimi ve cerrahı olarak hasta kabul ettiği yazmaktadır (Ülman, 2008, s. 224 -229).

Bir köşe binası olan yapının her iki yola bakan cephesi de sade bezemelere sahiptir. Bodrum ve zemin kat üzeri üç kat olan yapıya farklı dönemlerde iki kat daha eklendiği görülmektedir. Yapı günümüze iyi durumda ulaşmıştır ve karma işlevli olarak kullanılmaktadır.

Yapı 22- Casa Alléon	: Tek aileye ait konut
Mimar	: Bilinmiyor
Yapım Yılı	: Bilinmiyor
Konumu	: İstiklal Caddesi, No: 142
Güncel Kullanım (2015)	: Tamamen yok olmuştur.

Şekil 4.30 : Casa Alleon, JP Haritasında yapının konumu ve bölgeden temsili konutlar. (Url-4.1)

-Aile ve yapı hakkında:

Levanten topluluğunun önemli üyelerinden birisi olan Alléon'ların görkemli konağı şuan Odakule'nin, ve onunda öncesinde Bon Marche Mağazası'nın yerinde yer almaktaydı. Alléon'lar Alyon Sokak'a da adını vermiş olan ve kaynaklara göre Fransız devriminden kaçan aristokratlardır (İnal O., 2012, s. 46).

"İstanbul'u İstanbul YapanYüz Aile" araştırmasında da yer alan aile Osmanlı'nın son döneminde halk arasında kullanılan "Alyon kadar zengin" tabirinin de kaynağıdır. 2. kuşak Alyonlar babalarının ölümünden sonra baba mesleği olan bankerlik işini devam ettirerek büyük bir servete sahip olmuştur. (Milliyet, 24 Ocak 2012, Salı)

19. yüzyıl ortalarında yıkılan konağın yerine yapılan, Bon Marche ise; Beyoğlu İstiklal Caddesine cepheli olarak 1850 yılında inşa edilmiştir. Bu girişim İstanbul'da çok ürün satan büyük mağaza kavramının başlangıcıdır, 1896 yılında ise bu Bon Marche Pera'nın ünlü konfeksiyon mağazası Karlman Evi'nin mülkiyetine geçmiştir (Url-4.12).

Yapı 23- Düzyan Konağı : Tek aileye ait konut
Mimar : Bilinmiyor
Yapım Yılı : 1800'lerin başı
Konumu : İstiklal Caddesi No: 181
Güncel Kullanım (2015) : Araştırma Merkezi (Koç (ANAMED) Binası)

Şekil 4.31 : Düzyan Konağı, SN Haritasında konumu ve görseli.
(Url-4.13)

-Aile ve yapı hakkında:

Ermeni Gayrimüslim bir aileye ait olan yapı, dönem için arz ettiği önem ve caddede yapılan en eski konutlardan bir tanesi olması nedeniyle Levanten konut örnekleri ile bir arada verilmiştir. Caddenin ilk kagir sistem ile yapılan yapılarından biri olduğu bilinen Düzoğlu konağına günümüze kadar esaslı değişiklikler yapılmış, 1898-1902 yılları arasında binanın bir çeyreği yıkılmış, dönem dönem kat seviyeleri eklenmiş ve bina beş katlı tuğla bir yapı olan günümüzdeki formunu almıştır.

1900 yılı civarındaki geniş çaplı mimari değişiklikleri takiben hala Düzoğlu ailesine ait olan bina Osmanlı İmparatorluğu'nun son yıllarındaki sosyo-kültürel gelişmelere daha uygun yeni bir işlev kazanmıştır. Bu çok katlı modern konak ticari bir Beyoğlu hanı haline gelmiş, Amerikan dikiş makinası üreticisi Singer Cooperation'a ev sahipliği yapmış ve bu dönemde Singer Apartmanı olarak kayıtlarda yer almıştır. 2000'li yıllarda bina Koç Vakfı tarafından alınarak restore edilmiş ve Merkez Han adı ile anılmaya başlamıştır (Url-4.13).

Yapı 24- Commendinger Evi : Tek aileye ait çok katlı konut
Mimar : Bilinmiyor
Yapım Yılı : Bilinmiyor
Konumu : Nur-i Ziya Sokak
Güncel Kullanım (2015) : Tamamen yok olmuştur.

Şekil 4.32 : Yapının yerine yapılmış binanın üzerine asılan plaket
(Fotoğraf: Kişisel arşiv).

-Aile ve yapı hakkında:

Nuri Ziya sokak (Eski Polonya Sokağı)'nda yer alan ünlü piyanist ve besteci Franz Liszt'in kaldığı evdir. Ünlü piyanist padişahın davetlisi olarak 1847 yılında, İstanbul'a geldiğinde Commendinger ailesinin konduğu olarak Nuri Ziya Sokak 19 numaradaki evlerinde kalmıştır. (Duhani, 1984, s. 52)

Avusturya kökenli M. Alexandre Commendinger'in evi, 1849 yılında çıkan bir yangınla kül olmuş, yerine yeni bir yapı yapılmıştır. Yok olan yapının yerine yapılan binanın üzerinde bir plaket bulunmaktadır. Plaketin üzerindeki yazıda, bir zamanlar bu binanın olduğu yerde, İstanbul'un en ünlü müzik mağazalarından birinin sahibi olan, aynı zamanda piyano imalatçısı Commendinger'in evinin bulunduğu ve klasik müziğin ünlü isimlerinden Macar bestekar piyanist Franz Listz'in 1847 yılında bu evde misafir edilmiş olduğu anlaşılır. (Cumhuriyet Gazatesi Arşivi, 14 Kasım 2007, s. 6)

Yapı 25- Siniosoglou Apart. : Apartman konut
Mimar : Bilinmiyor
Yapım Yılı : 1850-1860
Konumu : İstiklal Caddesi No: 136
Güncel Kullanım (2015) : Sanat Galerisi (Salt Beyoğlu)

Şekil 4.33 : Siniosoglou Ap., JP Haritasında konumu ve görseli
(Fotoğraf: HT ve Mimarlar).

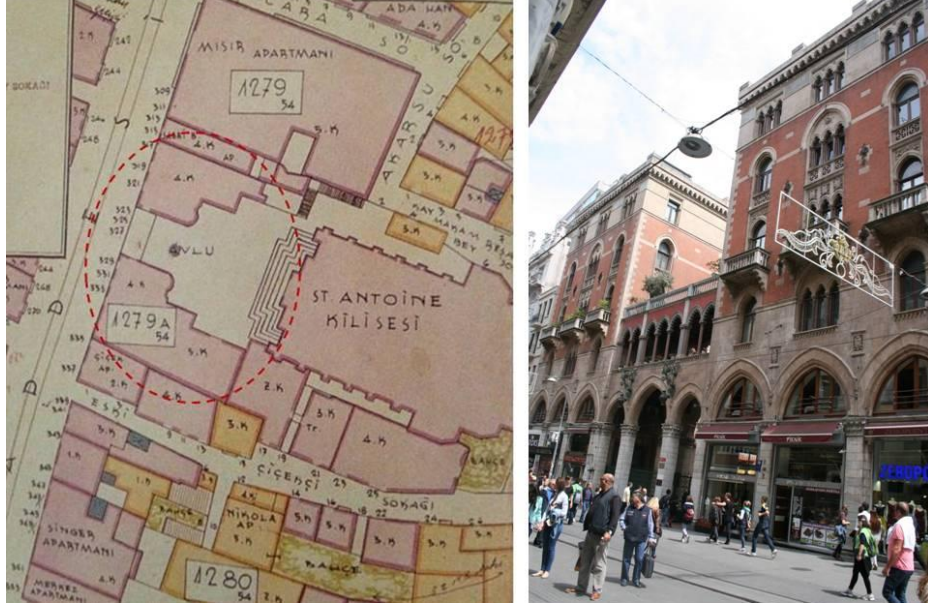
-Aile ve yapı hakkında:

Orijinal adı Siniossoğlou Apartmanı olan, İstiklal Caddesi ve Saka Salim Çıkmazı'nın kesiştiği noktada olan altı katlı bina , 1850-1860 yılları arasında inşa edilmiştir. Mimarının kim olduğuna dair bilgi elde edilemeyen bina yapıldığı ilk tarihlerde cadde kotunda ticaret, üst kotlarda konut olarak kullanıma açılmıştır. (Salt-Online Arşiv) Yapı Cumhuriyet' in ilanından sonra bölgede uygulanan Türkleştirme politikalarının etkisiyle isim değiştirmiştir ve Suat Nirven haritalarda İkizler Apartmanı adıyla görülmektedir.

Levantenler tarafından yapıldığı bilinen eklektik üsluplu, yapım sistemi kargir olan binanın, zemin katı 20. Yüzyılda Osmanlı Bankası Beyoğlu Şubesi olarak kullanılmıştır. (Salt-Online Arşiv)

2010 yılında özel bir kurumun kültür sanat faaliyetleri kapsamında galeri ve sergi işlevi ile tekrar değerlendirilen apartman günümüze, özgün durumundan uzaklaşarak ulaşmıştır.

Yapı 26- Saint Antuan Apart.: Apartman konut
Mimar : Guilio Mongeri
Yapım Yılı : 1906-1912
Konumu : İstiklal Caddesi No: 167
Güncel Kullanım (2015) : Apartman konut

Şekil 4.34 : Saint Antuan Ap., SN Haritasında konumu ve görseli
(Fotoğraf: Kişisel arşiv).

-Aile ve yapı hakkında:

“Fransiskan” mezhebine bağlı San Antonio Kilisesi'nin “akar” (kira getirici) apartmanları olarak yaptırılmışlar ve yapıldığı günden bu yana başta Levantenler olmak üzere birçok kişiye konut olmuşlardır. Levanten olan mimar Guilio Mongeri ve ortagi Edoardo de Nari tarafından yapılmışlardır (Duhani,1982, s. 55).

Kilise ve Apartmanlar 1906'da yıkılan Concordia Tiyatrosu'nun yerine yapılmıştır ve inşaatı 1912 yılında bitmiştir. İstiklâl Caddesi girişindeki avlunun başında, gotik kemerlerle belirlenen üçer mağazanın üstünde 6'şar katlı olan ve birbirlerine bir geçitle bağlanan 2 adet binadan oluşan apartmanlar, bölgenin ilk betonarme yapılarındandır (Wikipedia, St. Antuan Katolik Kilisesi maddesi).

Cephesi kırmızı tuğla taşlarla örülü binaların İstiklal Caddesine bakan cephesinde, zemin katında bulunan dükkanlarda yine kiliseye gelir getirmesi (akar olması) için yapılmıştır. Apartmanlar yapıldığı günden bu yana işlevini değiştirmeden korunmuş ve kilisenin himayesinde bakımları yapılmıştır.

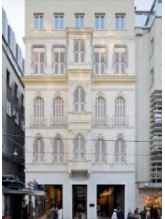

5. YENİDEN İŞLEVLENDİRME ÖRNEK ANALİZ VE DEĞERLENDİRMELERİ

Tezin bu bölümünde, bir önceki bölümde tespit edilen bölgedeki tarihi konut yapıları arasından güncel yeniden işlevlendirme projeleri seçilmiş ve bu projeler üzerinden belirlenen yöntem ışığında iç mekan analizleri yapılmıştır. Seçilen projelerin her biri farklı yeni işlev kurgusuna sahiptir. Örnekler; yapılara uygulanan müdahalelerin boyutuna, yeni işlev ile binanın özgün yapısının ne kadarının korunup ne kadarına zarar verildiği göz önünde bulundurularak seçilmiştir ve her yapıya uygulanan müdahalelerin ölçek ve derinliği birbirinden farklıdır. Analiz için seçilen yapılara ait detaylar Çizelge 5.1'de verilmiştir;

Çizelge 5.1 : Yeniden İşlevlendirme kapsamında analiz edilecek yapılar

Yapının Adı	Yapım Tarihi	Konum	Yeni İşlev	Görünüm
1 (YAPI 11) Rosolimo Apartmanı	19.yy Son çeyreği	Meşrutiyet Cad. No:47	(IAE) Kültür, sanat, eğitim merkezi	
2 (YAPI 12) Maison Baudouy	19.yy Son çeyreği	Meşrutiyet Cad. No:46	(TUSİAD) İdari Bina	
3 (YAPI 25) Siniosoglou Apartmanı	1850 - 1860	İstiklal Cad. No:136	(Salt Beyoğlu) Sanat Galerisi	
4 (YAPI 20) Ravouna Binası	1906	İstiklal Cad. No:201	(Ravouna 1906 Suits) Kafe-Bar ve Otel	

5.1 Analizler

5.1.1 Rosolimo Apartmanı

a-Binanın tarihçesi

315 ada, 15 parsel sayılı yapı, 19. yüzyılın son çeyreğinde yapılan bir Semprini binasıdır. Kesin yapım tarihi bilinmeyen yapının, ana girişinin yanında "G.Semprini, Architetto" yazısı okunmaktadır. 1905 tarihli E. Goad tarafından yapılan haritalarda yapı mevcuttur. Pervititch haritalarında görülmeyen bölge, Ekim 1950 tarihli Suat Nirven (Şekil 5.1) paftalarında görülmekte olup, bu sıralarda yapı "Rosolimo" apartmanı adı ile anılmaktadır. Beyoğlu'nda dönemin genel mimari karakterine uygun olarak yapılan bu yapı Semprini'nin şahsi birikiminin ürünü olmalıdır (Genim,IAE Makale,2007).

Şekil 5.1 : 1950 SN Haritaları'nda Rosolimo Apartmanı

Mimarlık eğitimi gördüğüne dair herhangi bir bilgi olmayan Semprini bölgede birçok onarım ve yapı inşasına imza atmış bir müteahhittir. 5 Haziran 1870 Beyoğlu yangını sonrası İstanbula geldiği bilinen Semprini için kaynaklar "selfmade man" örneği olarak bahsetmekte ve hemen hemen İstanbul' un her sokağında en az bir yapısına rastlandığını bildirmektedir (Can C, 1993, s.221).

b-Mimari özellikler ve restorasyon öncesi durum

Taksim'in dokusunu yansıtan özgün mimarisiyle Asmalımescid Mahallesi, Meşrutiyet Caddesi'nde bulunan yapı; dönemin şartları gereği kâgir olarak inşa edilmiştir. Yapının Meşrutiyet Caddesi'ne bakan ön cephesi gerek mimari

düzenleme, gerekse süsleme öğeleri açısından dönemin karakteristik diğer binaları gibi eklektik bir tarz sergilemektedir. Buna karşın Şekil 5.2'de görüldüğü gibi Kallavi Çıkmazı'na bakan arka cephesi ise herhangi bir mimari karakter taşımamaktadır

Şekil 5.2 : Rosolimo Apartmanı restorasyon öncesi ön ve arka cepheleri.
(Y.M.A arşivi)

Bodrum kat, zemin kat, dört normal kat ve çatı katı olmak üzere yedi kattan oluşan yapının taşıyıcı sistemi, bodrum kattan itibaren kademeli tuğla duvarların üzerine oturan demir putrellerle (volta döşeme) oluşturulmuştur.

Planlama ilkeleri açısından bir apartman olarak yapılan binanın uzun zaman bakımsız kalması nedeniyle çatı ve yan duvarlarından sızan yağmur suları ve ıslak hacimlerde meydana gelen akıntılar yapının taşıyıcı sistemini büyük ölçüde tahrip etmiş, döşeme taşıyıcılarını oluşturan “I profillerinin”, duvarların içinde kalan bölümleri tamamen erimiş ve taşıyıcı özelliklerini büyük ölçüde kaybetmişlerdir (Şekil 5.3).

Şekil 5.3 : Yapının döşemelerinde meydana gelen çökme ve tahribatlar
(Y.M.A arşivi).

Yapının orijinal planında ana girişin karşısında yer alan merdiven, küçük bir sahanlık ile katlara ulaşmaktadır. Dar parsel üzerine inşa edilmiş tüm tipik Beyoğlu konutlarında olduğu gibi katların ön cephesinde iki, arka cephesinde iki ve orta holde aydınlığa bakan iki oda olmak üzere toplam altı oda bulunmaktadır. Bu iki ana bölümü birbirine bağlayan dar koridorun sağında ise aydınlığa bakan küçük bir mutfak, banyo ve tuvalet vardır (Genim, IAE Makale, 2007).

c-Yeniden kullanım programı ve bina kurgusu

2005 yılında Pera Müzesi'nin açılmasını takiben Suna ve İnan Kıraç Vakfı, bir araştırma enstitüsü kurulması fikrinden hareketle çalışmalarına başlamış ve söz konusu enstitü için Rosolimo Apartmanı'nı uygun bulmuştur. Pera Müzesi arşivi olarak kullanılan yapının enstitü olarak kullanılacak olmasının getirdiği işlevler çerçevesinde yeni işlev programının katlara göre dağılımları şu şekilde belirlenmiştir:

Çizelge 5.2 : Rosolimo Apartmanı, yeniden kullanım programı

Bodrum katlar	-----▶	Depo, teknik alanlar, ıslak hacim
Giriş kat	-----▶	Galeriler, teknik alanlar, ıslak hacim
1,2,3. katlar	-----▶	Kütüphane salonları, ofis, ıslak hacim
4.kat	-----▶	Toplantı Salonları, ofisler, ıslak hacim
5.kat	-----▶	Top. odası, teras, ofisler, ıslak hacim

d-Yeniden işlevlendirme bağlamında yapıya müdahaleler

-Cephe düzenlemeleri: Eklektik üslupta bezemeler ile süslenmiş dış cephe pencere alın, söveleri ve her katta bulunan dairesel balkonları ile özgün bir karaktere sahiptir. Restorasyon çalışması esnasında tüm katlarda basit onarım, boya, temizlik cephe bakımı yapılmıştır. Dış cephede restitüsyon projesine uymayan kısımlar temizlenmiş, özellikle daha önce ticari amaç ile kullanılan kısımda günümüze kadar yapılan müdahalelerde söve ve doğramaların orijinaline uygun yapıldığı saptanmıştır.

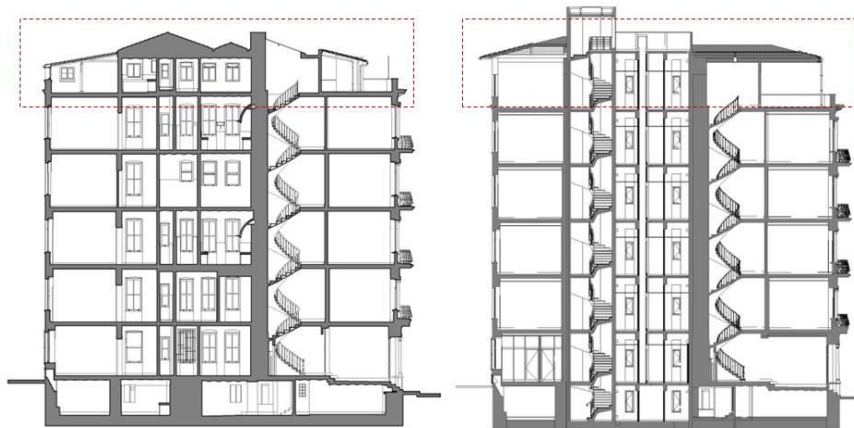
Cephe de aslına uygun yapılmayan öğeler, restitüsyon projesine uygun bir biçimde yapılarak yerine konulmuştur. Orijinal söve ve bezemeler ise temizlenilerek korunmuştur (Şekil 5.4). Arka cephede ise betonarme perde duvar üzerine; ısı yalıtımı, mekanik dübelli konstrüksiyon, kompakt laminat kaplama yapılmıştır (İAE, Tesis Raporu).

Şekil 5.4 : Bina Cephesi Restorasyon öncesi ve sonrası (Y.M.A).

-Ek bina ve diğer yapı ekleri: Bina; Bodrum Kat, Zemin Kat, Birinci Normal Kat, İkinci Normal Kat, Üçüncü Normal Kat, Dördüncü Normal Kat, Beşinci Normal Kat, Çatı Katı (tesisat alanı) olmak üzere sekiz katlıdır.

Herhangibir ek bina bulunmamaktadır. Restorasyon projesi esnasında mevcudun üzerine herhangi bir ekleme yapılmamıştır. Ancak orijinal yapıda, çamaşırlık ve ortak mekan olarak kullanılan çatı katının mevcut duvarları belli bir kottan itibaren alınarak lentolar ve yeni çatının oturması için guseler oluşturulmuştur. Yerinde rölövesi yapılarak çatı eğimi değiştirilmiş ve çatı yükseltilmiştir. Hacim olarak da çatı katın genişletildiği Şekil 5.5' de bulunan kesitte açıkça görülmektedir.

Şekil 5.5 : Sağda A-A Kesit (Rölöve) Solda A-A Kesit (Restorasyon).

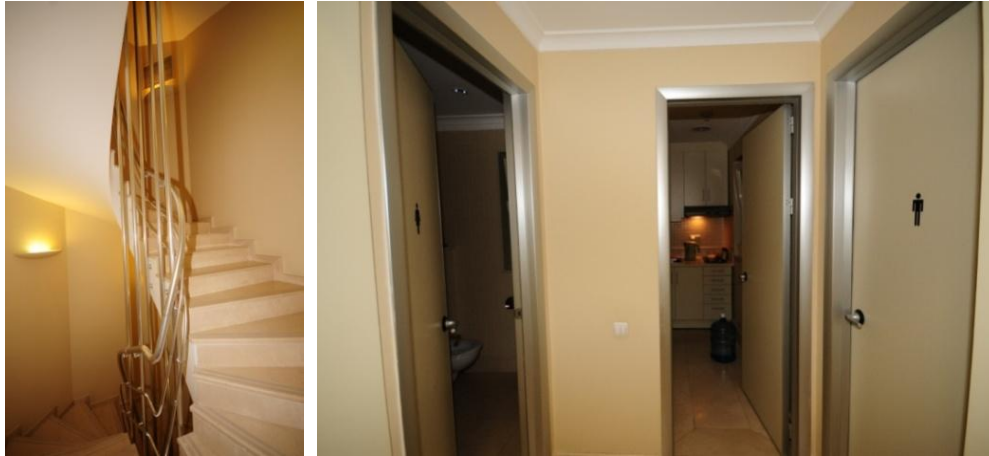
-Mekansal kurgu ve müdahaleler: Yeniden işlevlendirilen binanın yeni mekansal kurgusu Suna Kıraç Müzesi'ne de eş zamanlı olarak idari bina ve eser deposu olarak hizmet verecek şekilde oluşturulmuştur.

Proje mimarı Genim'in belirttiğine göre; rölöve çalışmaları esnasında yapının arka kısım döşemelerinde yer yer çökmeler tespit edilmiş ve tahribat gözlemlenmiştir (Şekil 5.6). Bu nedenle binanın bir kısmının döşemeleri tamamen yıkılarak yeniden yapılmıştır.

Şekil 5.6 : Yenilenen kat döşemeleri, restorasyon öncesi ve sonrası (Y.M.A arşivi).

Eski döşemenin kaldırılması ile mekana müdahale koşullarının daha esnek bir hal aldığı restorasyon projesinde açıkça gözlemlenmektedir. Yapının ilk plan şemasında bulunan ve bina boyunca devam eden ışıklık ve havalandırma boşluğunun da bir kısmı yeni mekan ihtiyaçları doğrultusunda oluşturulan plan kurgusuna göre kapatılmış ve Şekil 5.7' de verildiği gibi bu kısımda ıslak hacimler ve düşey bir sirkülasyon eki konumlandırılmıştır.

Şekil 5.7 : Islak hacimler ve ek merdivenin konumlandığı bölüm (Y.M.A)

Binaya ait özgün düşey sirkülasyon elemanı ise mevcut haliyle korunmuş sadece malzemelerinde bakım ve onarım işlemleri yapılmıştır. Restorasyon planından da

anlaşılacağı gibi özgün merdivene ilave olarak yeni mekan kurgusuna yangın kaçıışı için bir merdiven, bir de asansör eklenmiştir (Şekil 5.8).

Şekil 5.8 : Binaya ait özgün merdiven ve ek asansör
(Fotoğraflar: Y.M.A ve Kişisel arşiv).

Rölöve ve restorasyon projeleri karşılaştırıldığında, yapının mevcut duvarlarının korunduğu kısımda; planlama esnasında birbiri içinden geçilen odalar arasındaki ara kapıların ve mekan hacimlerin bazı bölücü duvarlar kaldırılmak suretiyle büyütüldüğü ve böylelikle bu alanların bodrum katta eser deposu, zemin katta sergi salonu, üst katlarda araştırma mekanı ve ofis olarak kullanıldığı görülmektedir (Şekil 5.9).

Şekil 5.9 : Sergi salonu ve araştırma mekanı (Y.M.A).

Yapı ile ilgili yapılan plan düzenlemeleri sonrasında, bazı bölgelerde sağlamlaştırma ve bütünlüme çalışmaları yapılırken, yeni malzeme kullanımları da söz konusu olmuştur.

-Taşıyıcı sistem ve elemanlar ile ilgili müdahaleler: Bina geleneksel kargir duvar, çelik putrelli volta döşemeli olarak inşa edilmiştir. Daha önce mekansal kurguya müdahaleler bölümünde kısaca bahsedildiği gibi bina zaman içerisinde çok sayıda kullanıcı tarafından kullanılması ve izinsiz uygulamalar gibi bir çok nedenden dolayı tahrip olmuş ve taşıyıcı sistemi yetersiz kalmıştır.

Restorasyon çalışması kapsamında, Şekil 5.10 'da da görülebileceği gibi yapının bir bölümünde döşeme ve duvarlarının büyük bir kısmı kaldırılmış ve yeniden yapılmıştır. Binanın mimarının açıklamasıyla, taşıyıcı bir güçlenmenin bu kısımlarda yetersiz olacağı ve volta döşeme kirişlerinde meydana gelen tahribatların güçlendirme ile giderilemeyecek durumda olduğuna değinilmiştir.

Şekil 5.10 : Kaldırılan ve yeniden yapılan volta döşemelerin olduğu kısım (Fotoğraflar: Y.M.A).

Kaldırılan volta döşemelerin olduğu kısım dışında ışıklık olan bölümüne de taşılarak yeni eklenen duvarlarla taşıyıcı sistem daha da güçlendirilmiştir. Volta döşemeler yine benzer teknikler ile çelik kirişler atılarak oluşturulmuş bazı noktalarda ise çelik kolonlar ve betonarme takviye ile taşıyıcılık güçlendirilmiştir. Ayrıca bu bölümde duvarların kaldırılması ile oluşan esneklik ile alçıpan duvarlar yapılarak binaya aktarılan yükün de azaltıldığı vurgulanmaktadır. Binanın dış duvarlarının iç yüzlerine yakın konumlarda binanın zayıf olduğu noktalarda ve bodrum katta ise betonarme takviyeler yapılmıştır.

Çatının büyük oranda zarar görmüş olması ve gerekli kat yüksekliğini karşılamaması nedeniyle ise çelik guseler oluşturularak çatı yükseltilmiş ve ahşap taşıyıcılı eski

çatının yerine çelik taşıyıcılı yeni bir çatı oluşturulmuştur. Tüm bu okumalar proje üzerinden ve kişisel görüşmelerde alınan notlardan yapılmıştır.

-Teknolojik donatı ve güncel malzeme kullanımları: Çağdaş restorasyon ilkelerine göre günün malzeme ve tekniklerinin kullanıldığı projede yıkılan ve tahrip olan tavanlar aslına uygun şekilde yeniden yapılmış, dönemin bezeme ve işlemlerinin orjinaline uygun çıkarılan projeleri doğrultusunda yeniden yapıya aktarılmıştır (Şekil 5.11). Yapının duvar ve döşemeleri yeniden yapılan arka kısmında ise basit asma tavan uygulaması yapılmıştır. Tüm zemin malzemeleri ise yenilenmiştir (Şekil 5.11), günümüz malzeme ve tekniklerine uygun salonlarda lamine, laminant parke uygulamaları, ıslak hacimlerde ise seramik ve mermer uygulamaları yapılmıştır.

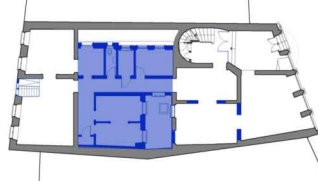
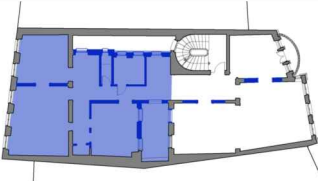
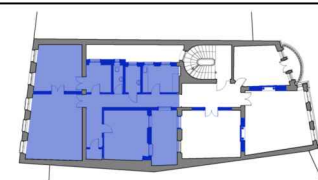
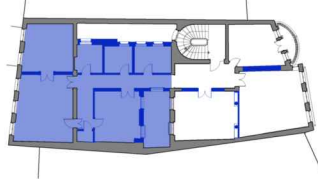
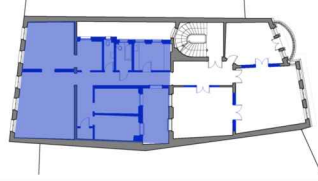
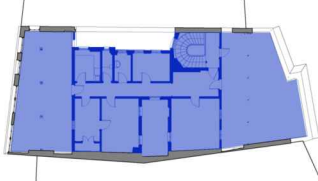
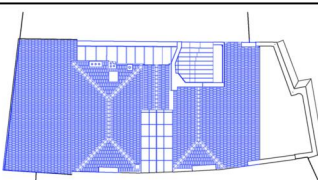
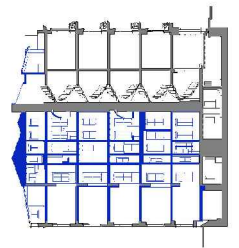

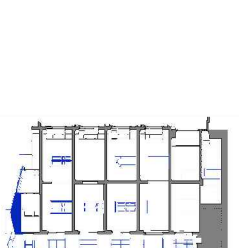
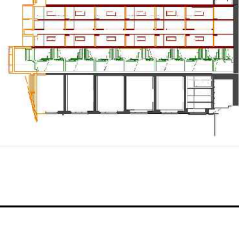
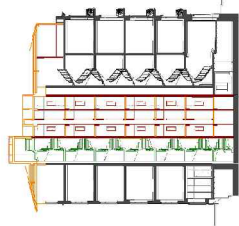

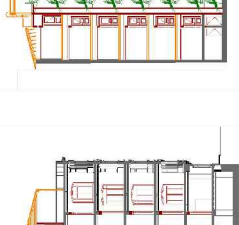
Şekil 5.11 : Parkelerin yenilenmesi- tavan bezemelerinin yeniden yapılması (Fotoğraflar: Y.M.A, Kişisel arşiv).

Daha önce de bahsedildiği gibi yapının arka kısmında yeniden yapım tekniği ile oluşturulan mekanlarda ise özgün elemanlar kaldırılmış ve çağdaş malzeme ve donatılar ile wc, lavabo ve mutfak gibi ıslak hacimler oluşturulmuştur (Şekil 5.12).

Şekil 5.12 : Güncel malzeme ve teknikler ile yeniden yapılmış ıslak hacimler

Çizelge 5.3 : Rosolimo Apartmanına ait çizimler, karşılaştırmalar.

YAPIYA AİT ÇİZİMLER		Kesitler		
Kat Planları				
<p>Uygulanan Müdahaleler</p> <p>■ Kaldırma- Boşaltma (Bölüti ve kısmi elemanlar) ■ Yeni den yapıım ■ Ekleme (Tüm Bölüti ve kısmi elemanlar) ■ Ekleme (Sirkülasyon) ■ Sağlama/laştırma ■ Temizleme</p> <p>■ Restorasyon</p>	<p>Bodrum Kat</p> <p>Zemin Kat</p> <p>1. Kat</p> <p>2. Kat</p> 	<p>Bodrum</p> <p>Zemin Kat</p> <p>1. Kat</p> <p>2. Kat</p> 	<p>3. Kat</p> <p>4. Kat</p> <p>5. Kat</p> <p>Çatı Kat</p> 	<p>A-A Kesiti</p> <p>B-B Kesiti</p> <p>C-C Kesiti</p>

Çizelge 5.4 : Rosolimo Apartmanı, mimari eleman ve öğelere müdahaleler.

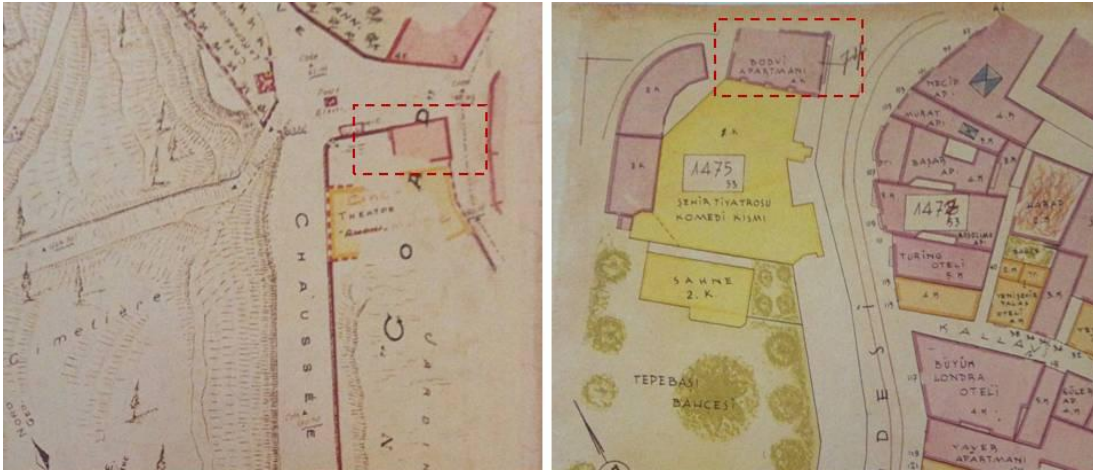
Mekan Grubu	Mekan Adı	Mimari Elemanlar										
		Duvar	Döşeme	Tavan	Kolon	Kiriş	Catı	Merdiv.	Kapı	Pencere	Diğer El.	
		Müdahale var	Malzemesi Müdahale var	Malzemesi Müdahale var	Malzemesi Müdahale var	Malzemesi Müdahale var	Malzemesi Müdahale var	Malzemesi Müdahale var	Malzemesi Müdahale var	Malzemesi Müdahale var	Malzemesi Müdahale var	Malzemesi Müdahale var
Kamusal Alanlar	Sergi Salonları	Özgün Malz. Bakım	Tuğla/Siv.		Volta D.							
		Bütünl. Aynı	Tuğla/Siv.		Volta D.							
		Farklı										
		Benzer	Ahşap	Alçı					Ahşap			
		Yeni. Zıt										
		Taklit										
	Kütüphane Salonları	Özgün Malz. Bakım	Tuğla/Siv.		Volta D.							
		Bütünl. Aynı	Tuğla/Siv.		Volta D.							
		Farklı										
		Benzer	Ahşap	Alçı					Ahşap			
		Yeni. Zıt										
		Taklit										
Holler	Özgün Malz. Bakım	Tuğla/Siv.		Mermer				Mermer				
	Bütünl. Aynı	Tuğla/Siv.		Mermer				Mermer				
	Farklı											
	Benzer	Ahşap	Alçı									
	Yeni. Zıt											
	Taklit			Volta D.								
Ofis ve Top. Salonl.	Özgün Malz. Bakım	Tuğla/Siv.										
	Bütünl. Aynı	Tuğla/Siv.										
	Farklı											
	Benzer	Ahşap						Ahşap	Ahşap			
	Yeni. Zıt											
	Taklit	Tuğla/Siv.	Ahşap	Betonar.		Çelik		Ahşap	Ahşap			
İdari birimler	Özgün Malz. Bakım											
	Bütünl. Aynı											
	Farklı											
	Benzer											
	Yeni. Zıt											
	Taklit	Tuğla/Siv.	Ahşap	Çelik	Betonar.	Çelik	Çelik	Ahşap	Alümin.	Cam		
Depolar	Özgün Malz. Bakım	Tuğla/Siv.		Volta D.								
	Bütünl. Aynı	Tuğla/Siv.		Volta D.								
	Farklı											
	Benzer							MDF-L.	Alümin.			
	Yeni. Zıt		Seramik									
	Taklit	Tuğla/Siv.						MDF-L.	Alümin.			
Teknik Hacimler	Arşiv Odaları	Özgün Malz. Bakım	Tuğla/Siv.									
		Bütünl. Aynı	Tuğla/Siv.									
		Farklı										
	Benzer	Ahşap						MDF-L.	Alümin.			
	Yeni. Zıt											
	Taklit	Tuğla/Siv.		Betonar.				MDF-L.	Alümin.			
Isıak Hacimler	Wc-Lav. ve Diğ.	Özgün Malz. Bakım										
		Bütünl. Aynı										
		Farklı										
Benzer												
Yeni. Zıt												
Taklit	Tuğla/Siv.		Betonar.		Çelik	Çelik		MDF-L.	Alümin.			

5.1.2 Baudouy Binası

a-Binanın tarihçesi

Binanın hikayesi 1800'lü yıllarda "Joseph Baudouy" adlı Fransızın İstanbul'a gelmesiyle başlar. "Monsieur Baudouy" Osmanlı İmparatorluğun hakimiyeti altında bulunan tüm denizlerde gemi feneri yapım tekeli elde etmiştir ve bu proje sayesinde oldukça zenginleşerek Tepebaşı'nda turistik gezilerde "Bodvi Binası" olarak adlandırılan binayı kendisine özel konut olarak inşa etmiştir (Url-5.1).

1868-1945 Şark Ticaret Yıllıklarına göre; piyano ve şan öğretmeni Paul Cervati ve İtalyan Konsolosluğu'nda şansölye Charles Cervati'nin bir dönem bina da yaşadıkları anlaşılmaktadır (Url-5.2). Zaman içerisinde, her katı ayrı ayrı kiraya verilen bina Pervititch ve Suat Nirven Haritalarında da aynı isimle görülmektedir (Şekil 5.13).

Şekil 5.13 : Pervititch ve Suat Nirven haritalarında Baudouy Binası

b-Mimari özellikler ve restorasyon öncesi durum

Pera'nın merkezinde yer alan bu binanın mimarisi de çeşitli özellikler arz etmektedir. İki köşesindeki kulelerinin yanısıra her katının farklı bir mimari içermesi de binanın özellikleri arasındadır. Binanın yapımında Eskişehir'den getirilen beyaz Eskişehir taşları kullanılmış ve zamanla bakımsızlıktan eskimiştir (Url-5.1).

Şekil 5.14'de görüldüğü gibi ana kütlelerin iki köşesindeki feneri andıran çokgen kulelerin yanısıra her katının farklı bir mimari içermesi de binanın özellikleri arasındadır. Kat gelişimleri profilli silmelerle vurgulanmışken 3. kat dışa taşkın, altı furuşlu saçak şeklinde silme ile vurgulanmıştır. Cephe yer yer stilize bitkisel süslemeli olup, yapının cepheleri düşey olarak pilastırlarla hareketlendirilmiştir.

1992 yılında binanın dış cepheleri restitüsyonla korunarak iç kısmı yeniden çelik konstrüksiyonla yenilenmiştir (Url-5.3).

Şekil 5.14 : Maison Baudouy, restorasyon öncesi durum (Url-5.1).

c-Yeniden kullanım programı ve bina kurgusu

TÜSİAD, merkezi olarak kullandığı bu binaya 1993 yılında yerleşmiştir. 2012 yılında, binanın birçok açıdan yetersiz kalması sebebiyle bina üzerinde tekrar bir renovasyon çalışması yapılmıştır. Restorasyon projesini gerçekleştiren ofis tarafından "kurumun çağdaş, modern ve genç bir yüzünün varlığını da yansıtacak bir mekan" olarak tanımlanan proje de sadece cephe tutularak tüm iç mekanlar temizlenmiş ve yeni bir yapı yapılmıştır (Url-5.4). Kabuk içerisinde yeniden konumlandırılan katların işlev dağılımı şu şekildedir:

Çizelge 5.5 : Baudouy Apartmanı, yeniden kullanım programı

Bodrum kat	-----▶	Konferans salonunu, fuaye, ıslak hacimler
Giriş kat	-----▶	Yönetim kurulu toplantı salonu
1,2,3. katlar	-----▶	Ofis katları
4.kat	-----▶	İdari kat (başkan ve genel sekreter odaları)
Teras Kat	-----▶	Etkinlik ve toplantı alanları

d-Yeniden işlevlendirme bağlamında yapıya müdahaleler

-Cephe düzenlemeleri: Dış cephesi sıva ve taştır olan binanın, zemin ve 1. Katında Eskişehir'den getirilen beyaz taşlar kullanılmıştır. Kat gelişimleri profilli silmelerle vurgulanmışken 3. Kat dışa taşkın, altı furuşlu saçak şeklinde silme ile vurgulanmıştır. Kuleler prizmatik form içinde süslemeli konsollarla ve üzerinde yuvarlak kemerli revzenli küçük açıklıklarla tamamlanan kaide üzerinde

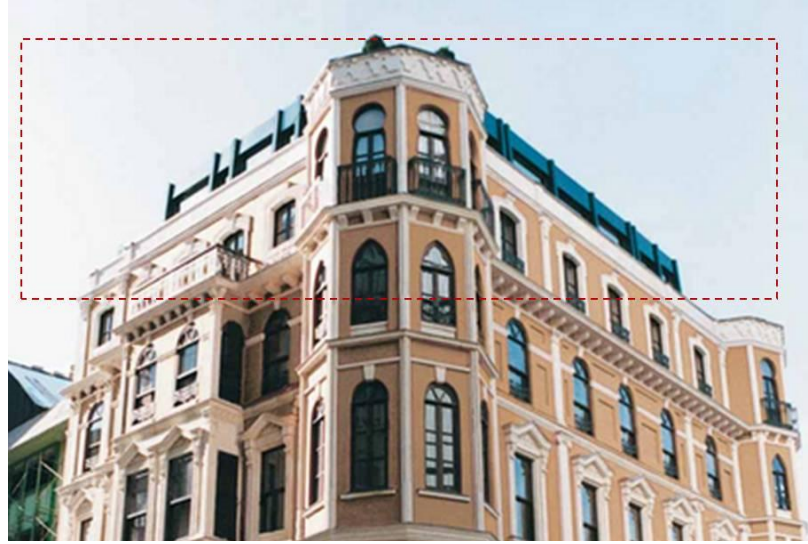
yükselmektedir. Giriş cephesi ve Haliç'e bakan cephesinde 2. ve 3. Katta süslemeli konsollara oturan göbekten çıkma cumba üzeri ferforje korkuluklu balkon mevcuttur (Url-5.3).

Biçimsel olarak bölgedeki diğer örneklerden oldukça farklılık gösteren yapı, bitişik nizam olmaması sayesinde, üç tarafı da dışarıdan algılanabilen anıtsal bir yapı niteliğindedir. Restorasyon çalışmaları sırasında sadece dış cepheleri restitüsyonla korunan içi tamamen değiştirilen yapının, dönemin mimari dilini yansıtan tek ögesi de cepheleridir. Şekil 5.15 'de bulunan karşılaştırmalardan da anlaşılacağı gibi dış cephe yüzeylerinde temizlik bakım ve onarım çalışmaları yapılmıştır. Ayrıca taş üzeri sıva olan kısımlarda boya uygulaması yapılarak, renklendirmeler yapılmıştır.

Şekil 5.15 : Restorasyon öncesi ve sonrası yapıdan görünüm (Url-5.1).

-Ek bina ve diğer yapı ekleri: Zemin kat üzeri 4 katlı olan ve bir de bodrum katı bulunan binaya restorasyon çalışmaları esnasında bir kat daha eklenmiştir. Yapının eklektik üslubundan ve özgün cephe malzemelerinden farklılık gösteren bu kat, kurumun mekan ihtiyacını karşılamak adına binaya eklenmiştir (Şekil 5.16).

Şekil 5.16 : Yapıya eklenen kat eki. (Url-5.1)

-Mekansal kurgu ve müdahaleler: Kurumun izni olmadığı için, yapıya ait plan ve rölöve çalışmalarına ulaşılamamıştır. Yapının özgün iç mekan kurgusu tamamen kaldırılarak yeni katlar oluşturulduğu için bu yapı üzerinde müdahaleden çok bir yeniden yapım söz konusu olduğu bilinmektedir.Şekil 5.17'de görülen, yeni projeye ait yayınlanan fotoğraflar ve ulaşılabilen eski görseller üzerinden karşılaştırmalar yapılarak yok olan mimari öğeler açıkça gözlemlenebilir.

Şekil 5.17 : Özgün ana merdiven ve restorasyondan sonra yapılan yenisi (Url-5.1)- (Url-5.4).

Şekil 5.18' de bulunan eski ve yeniye ait görseller karşılaştırıldığı zaman; bezeme ve iç mimari öğelere atıfların bulunmadığı ve tasarımda farklı bir dil kullanıldığı söylenebilir. Tüm iç hacimleri, yatay ve düşey bölücülerini yeniden inşa edilen binanın tasarım dilinde varolanın dışında, yeni bir yol izlenmiştir.

Şekil 5.18 : Ana kütleinin iki köşesindeki fenerin iç mekanından geçmiş ve güncel görünümler (Url-5.1)- (Url-5.4).

-Taşıyıcı sistem ve elemanlar ile ilgili müdahaleler: Binaya ait tüm iç hacimler kaldırılarak yeni taşıyıcılar oluşturulmuş ve yeni tasarıma göre taşıyıcı sistem şekillendirilmiştir.

-Teknolojik donatı ve güncel malzeme kullanımı: Kurumun mekansal ihtiyaçlarına göre kurgulanan mekanlarda, güncel malzeme uygulamaları ile yapıya ait özgün dilden tamamen farklı bir üslup kullanılmış, yok olan katların yerine çağdaş ve günün teknolojik koşullarına, stiline uygun tasarımlar uygulanmıştır (Şekil 5.19).

Şekil 5.19 : Yeniden inşa edilen iç mekandan görünümler (Url-5.4).

5.1.3 Siniosoglou Apartmanı

a-Binanın tarihçesi

Orijinal adı Siniossoğlou Apartmanı olan, İstiklal Caddesi ve Saka Salim Çıkamaz'ın kesiştiği noktada alan beş katlı bina , 1850-1860 yılları arasında inşa edilmiştir. Mimarının kim olduğuna dair bilgi elde edilemeyen bina yapıldığı ilk tarihlerde cadde kotunda ticaret, üst katlarda konut olarak kullanıma açılmıştır (Salt-Online Arşiv). Şekil 5.20' de görüldüğü gibi; yapı, 1905 tarihli bir haritada Siniosoglou adı ile karşımıza çıkarken, 1950 tarihli Suat Nirven Haritalarında ise İkizler Apartmanı olarak yer almaktadır.

Şekil 5.20 : Haritalarda Siniosoglou Apartmanı

b-Mimari özellikler ve restorasyon öncesi durum

19. Yüzyılda Levantenlerin ve gayrimüslimlerin yoğun olarak yaşadığı Pera'da alt katı ticaret, üst katlarda konut işlevindeki bina, ilk yapımında zemin kat üzeri 3 katlıdır. Gayrimüslimlerin göçleri ve çevrenin yaşadığı değişim ile bina konut işlevinden sıyrılıp, alt katında ticaret ve sanat galerisi, üst katlarında ise iş hanı, büro, parti il başkanlığı olarak kullanılmaya başlanmıştır (Dinç, 2012, s.76).

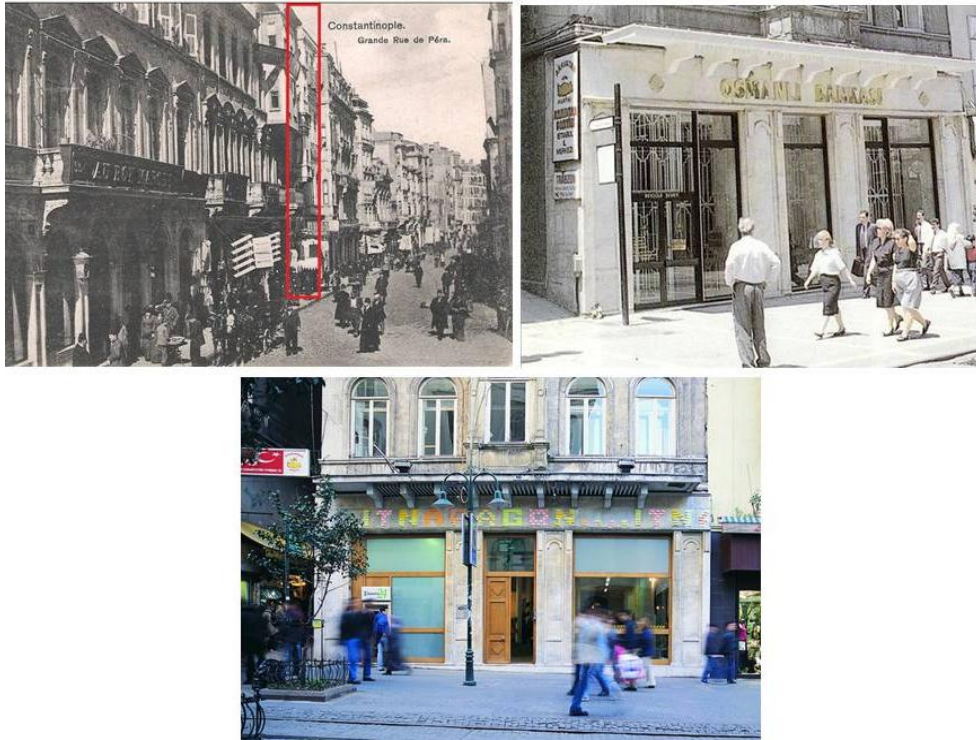
Restütisyon projesine göre, ara dönemlerde üzerine eklenen katlar ile birlikte çatı ve bodrum katlar da dahil olmak üzere 6 kattan oluşan binanın caddeden algılanan ön cephesi dar ve simetriktir, arka tarafa doğru lineer şekilde devam eden asimetrik iki bloktan oluşmaktadır. Cadde kotu -1. bodrum kat olarak geçen ve zemin kotu Saka

Selim çıkmazından olan binanın cepheden de algılanan (Şekil 5.21) en üst kat ve çatısının 20.yüzyılda ilave edildiği bilinmektedir.

Şekil 5.21 : Katları gösteren kesit, restitüsyon projesi (HT ve Mimarlar).

Binanın cephe düzeninde pek değişiklik görülme de (Şekil 5.22), plan şemasında bölüntülerin arttırıldığı veya odaların birleştirilerek daha geniş mekanlar elde edilmek istendiği anlaşılmaktadır. Yapıya çeşitli dönemlerde betonarme merdiven, asansör, asma kat, tuvalet gibi fazla sayıda ek yapıldığı görülmektedir. Bina günümüze, farklı amaçlar ve kullanıcılar tarafından kullanıldığı için günümüze özgün durumundan uzaklaşarak ulaşmıştır (Restorasyon raporu, HT ve Mimarlar).

Şekil 5.22 : Siniosoglou Apartmanı a-19.yy başı, b-90'lı ve 2000'li yıllar (SaltOnline arşiv).

c-Yeniden kullanım programı ve bina kurgusu

20. Yüzyıla girildiğinde bölgenin bir konut çevresinden çok bir ticaret, yeme içme ve kültür-eğlence merkezi olması binaya verilecek yeni işlevi de bu doğrultuda şekillendirmiştir. Özel bir kurumun kültür sanat faaliyetleri kapsamında gerçekleşen projede, binanın karma işlevli bir kültür sanat merkezine dönüşmesine karar verilmiş ve binaya 1 kat daha bodrum eklenerek, yeni işlev programının katlara göre dağılımları şu şekilde belirlenmiştir; (Arka avludan girişin sağlandığı kot zemin kat olarak tanımlanmaktadır) (Restorasyon projeleri, HT ve Mimarlar).

Çizelge 5.6 : Siniosoglou Apartmanı, yeniden kullanım programı

2.Bodrum kat	-----▶	Depo, teknik alanlar,ıslak hacimler
1. Bodrum kat	-----▶	Cadde ile bağlantılı açık sergi alanı,açık sinema
Zemin Kat	-----▶	Mutfak akademisi ve arka avlu
Asma Kat	-----▶	Kitapevi (geçmişte), araştırma merkezi
1,2,3 katlar	-----▶	Sergi salonları, ıslak hacimler, teknik hacimler
Teras Kat	-----▶	Bahçe, kitapevi, kütüphane, arşiv

---

d-Yeniden işlevlendirme bağlamında yapıya müdahaleler

-Cephe düzenlemeleri: Yapının 3. kat cephesi hariç tüm cephe taş kaplama, 3. kat ise 1950 öncesi yapılmış bir dönem eki olmasından dolayı sıvalıdır. Tüm cephede zamanla oluşan aşınmaların temizlendiği; tüm katlarda basit onarım, boya, temizlik cephe bakımı ve cephe üzerinde renk ayarlamaları yapıldığı görülmektedir.

Farklı dönemlere ait fotoğraflara bakıldığı zaman cephe kaplaması ve dönem eklerindeki üslupsal farklılaşmalar doğrudan göze çarpmakta ve binaya yapılan müdahaleler, eklemeler anlaşılabilir. Yapının ön cephesi son kat dışında restitüsyon açısından bütün verileri üstünde barındırdığından elde olan veriler ve fotoğraflar ışığında, yerinde bulunmayan cumba kagir olarak yeniden inşa edilmiştir. (Url-5.5) Bu konu; ek bina ve diğer yapı ekleri bölümünde daha detaylı irdelenmiştir. Pencereler de özgünde görüldüğü gibi kepenkli ahşap giyotin olarak kullanılmıştır. 1. kattaki doğramalar ise cumbaninkiler hariç ahşap kapı olarak yenilenmiş ve önlerinde metal korkuluklar eklenmiştir.

İstiklal Caddesi tarafından girişin sağlandığı bölümde sonradan yapılmış olan mermer kaplama kaldırılmış ve altındaki taş kaplama ortaya çıkartılmıştır. Fakat

cadde kotundaki orijinal bezemeler artık bulunmadığı için cumba altına kadar malzeme yenilemesine gidilmiş, restitüsyon projesi uyarınca dükkân doğraması özgün durumunda ancak modern bir malzeme ile yeniden kaplanmıştır. Cumba altında bulunan, sonradan eklenen saçak bölümünün kaldırıldığı Şekil 5.23'te görülmektedir.

Şekil 5.23 : Yeniden işlevlendirme öncesi ve sonrası bina cephesi (Url-5.5).

Ön cepheye nazaran daha sade olan yapının arka cephelerinde çok az değişikliklerle günümüze ulaştığından restorasyon açısından yeterli veriler sağlanmaktadır. Zaman içinde pvc'ye dönen pencereler ahşap giyotin pencerelerle değiştirilerek ahşap kepenkler ile tamamlanmıştır. Cephe yüzeylerinde de basit onarım, boya, temizlik cephe bakımı yapılmış; bazı pencere açıklıkları yeni işlevlere uygun kapatılırken, önceden kapatılan bazı pencereler ise mekanın daha iyi ışık alması için açılmıştır (Şekil 5.24).

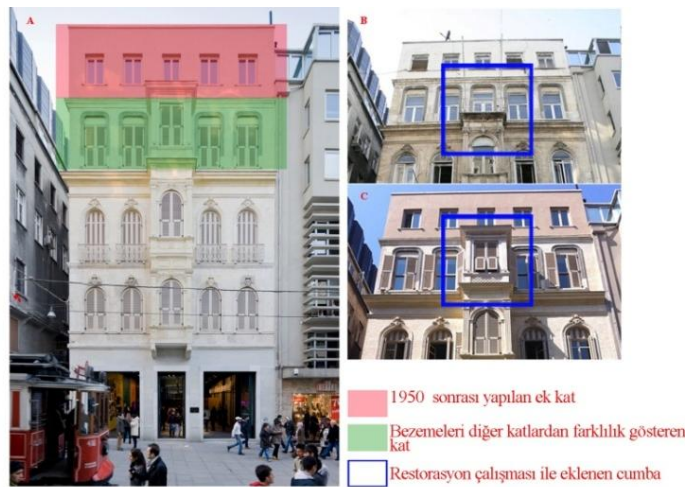
Şekil 5.24 : Saka Salim Çıkmazı Cephesi, doldurma ve boşaltmalar (Fotoğraflar:Dinç, 2012 ve Kişisel arşiv).

Şekil 5.25 'de görüldüğü gibi yapının batı cephesi çok az değişiklikle günümüze ulaştığından restorasyon açısından yeterli veriler sağlanmaktadır. Zaman içinde pvc'ye dönen pencereler ahşap giyotin pencerelerle değiştirilerek ahşap kepenkler ile tamamlanmıştır.

Şekil 5.25 : Yapının batı cephesi ve değişiklikler (Fotoğraf:C.Emden, plan HT ve Mimarlar).

-Ek bina ve diğer yapı ekleri: Yapıldığı 1870 tarihinde yapılan binaya ön cepheden bakıldığında dönem içersinde eklenen katları ve orijinal yapıdan farklılıkları algılanabilmektedir. Cephe bezemelerindeki değişiklik, pencere açıklıklarındaki ölçü-oran-üslup farklılığı ve cumbanın bu katta kesilmesi, 3. katın ilk inşa tarihinden bir süre sonra yapıldığı olasılığını akla getirmektedir. 2010 yılında yapılan dönüşüm projesi sonrasında daha önce balkon olarak kullanılan ve cumba bulunmayan 3.kata bir cumba eklenmiştir. Cumba eklenen katın üzerinde bulunan ve 1950'lerden sonra bir kat daha eklenmiştir (Şekil 5.26).

Şekil 5.26 : Yeniden işlevlendirme öncesi ve sonrası bina cephesi (HT ve Mimarlar).

A blokta 1950 öncesi terasın kısmen kapatılarak yapıya eklenen 3. kattaki odalar kaldırılarak özgün işlevi olan terasa çevrilmiştir. Teras gerektiğinde kaldırılabilir hafif çelik bir strüktür ile kapatılarak kullanılmış, tamamı cam ile kapatılarak şeffaflık sağlanmıştır.

-Mekansal kurgu ve müdahaleler: Restorasyon projesinin mimarı Tümerterkin'in söylemiyle, yeni mekansal kurgu oluşturulurken, gün boyunca önünden ortalama bir milyon kişinin geçtiği yapı için bu bir milyon kişiden olabildiğince çok sayıda ziyaretçinin, neredeyse farkında olmadan içeriye girmelerini sağlayacak bir kurgu amaçlanmıştır (Şekil 5.27). Yapının anıtsal ve tarihi değerinden dolayı, mekansal yada yapısal anlamda geri dönüşümü olmayacak bir müdahaleden kaçınılarak, eldeki mekanların potansiyeli araştırılmış, ve yapıya göre program geliştirilmiştir (Tümerterkin, 2012).

Şekil 5.27 : Cadde-bina ilişkisini gösteren plan. (HT ve Mimarlar)

Daha önceden de verilen restitüsyon kesitinden (Şekil 5.21) anlaşılacağı gibi; eğimden dolayı yapının İstiklal Caddesi üzerinden girişinin sağlandığı kat bodrum kotu, Saka Salim Çıkmazı tarafından olan giriş ise zemin kotu olarak tanımlanmaktadır. Restorasyon projesi ile binanın A ve B blokları altında binanın yeni işlevi doğrultusundaki ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla bir bodrum kat daha yapılmasına karar verilmiş, aynı zamanda bu bodrum katta yeni bir temel sistemi ile yapı takviye edilmiştir. Yapı için gerekli olan sığınak, mekanik ve tesisat odaları ile yangın su depoları bu katta konumlandırılmıştır (Şekil 5.28). Eklenen bodrum kata ulaşım B blokta kuzey ve batı aksında yer alan yangın merdivenleri ve asansörlerle, A blokta ise zemin kattan inen tek kollu bir merdiven ile sağlanmıştır.

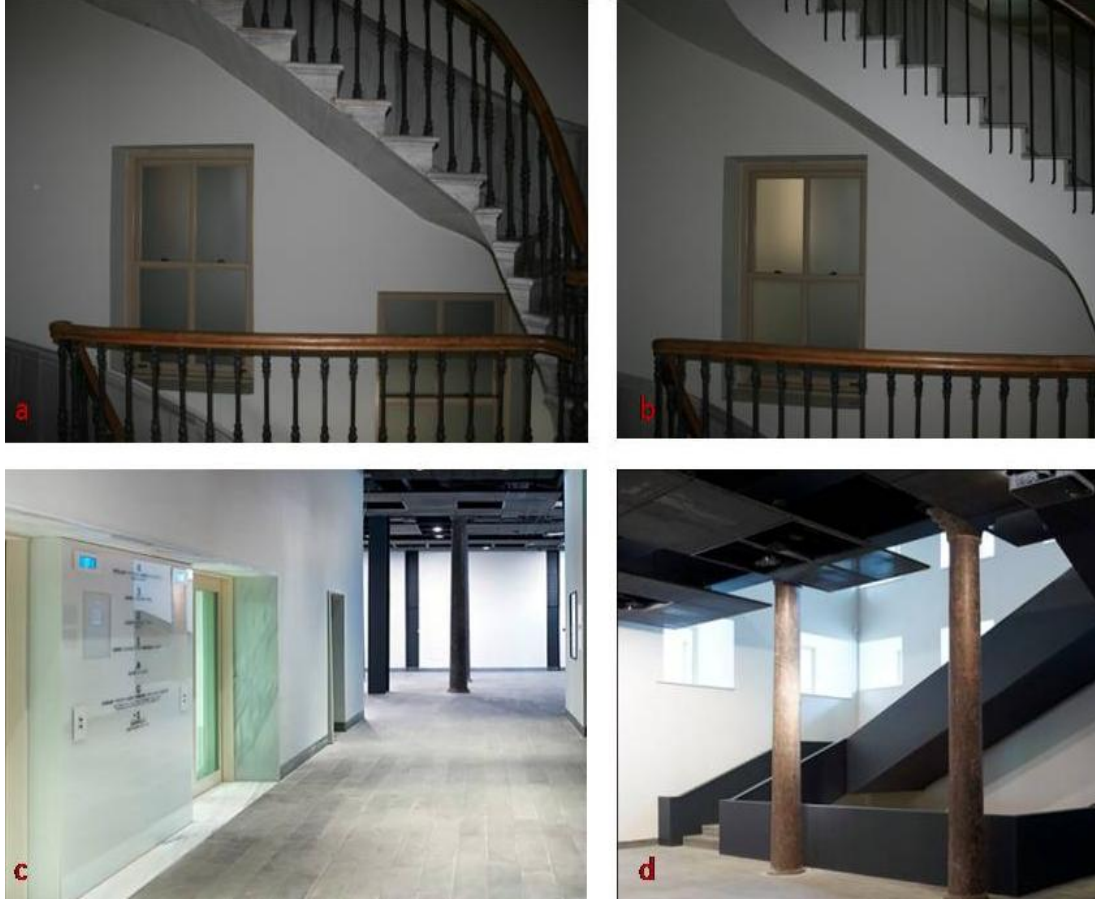
Şekil 5.28 : Bodrum kat ekini gösteren kesit, restorasyon projesi.
(HT ve Mimarlar'dan uyarlanmıştır.)

Daha önce banka olarak kullanılan zemin katta ise; tüm duvarlar kaldırılarak sadece mevcut sütunlar korunmuş ve ziyaretçilerin girişten girdikten sonra ana sergi salonuna oradan da ana sirkülasyon çekirdeğinin de bulunduğu 2. bloğa ve yine hacimler arası bir geçiş olmaksızın, asansörlerin hemen karşısında bulunan oditoryuma kadar ulaşmaları sağlanmıştır. Mekandaki özgün döküm demir sütunların ve sütun başlıklarının üzerlerindeki boya tabakası temizlenerek açığa çıkartılıp gerekli onarımlar yapılmıştır (Şekil 5.29).

Şekil 5.29 : Açık forum haline getirilen İstiklal Caddesi girişi.
a-Restorasyon Öncesi, b-Restorasyon, c-Restorasyon sonrası
(Fotoğraflar:a- SaltOnline, b ve c-HT ve Mimarlar)

İstiklal Caddesi kotundan itibaren düşey sirkülasyonu sağlayan binaya ait ana merdiven sonradan betonarmeye çevrildiği saptanmış ve restorasyon projesinde buna uygun olarak onarımı yapılmıştır Ana merdiven yanına sirkülasyon için bir asansör eklenmiştir. Katlarda ziyaretçi dağılımı bu çekirdeğin bulunduğu merkezden sağlanmaktadır. Şeffaf camları olan bu düşey sirkülasyon elemanı sayesinde, kullanıcı diğer katlara ulaşırken sergi salonlarını görerek mekanlarla olan bağlantısını sürekli olarak korumaktadır (Şekil 5.30).

Şekil 5.30 : Restorasyon projesinden önce 2 katı betonarmeye çevrilen ana merdiven. Bodrum- asma kat arası sirkülasyonu sağlayan, sonradan eklenen merdiven ve asansör. (Fotoğraflar: a-b: Kişisel arşiv, c-d: C.Emden)

B blok'ta asansörün hemen karşısında yine aynı kotta bir oditoryum, oditoryuma hizmet eden bir teknik oda, fuaye mekanı ile çift yangın merdiveni de bulunmaktadır. Şekil 5.31' de de görüldüğü gibi oditoryum eğimli olarak zemine oturmakta, başlangıcı ile sahne kısmı arasında ise yaklaşık 1 metrelik bir kot farkı bulunmaktadır. Sahne arkasında yer alan ve restorasyon projesi ile binaya eklenen yangın merdiveni ile kaçış sağlanmaktadır. Bu alanda iki adet yangın kaçışı bulunmaktadır.

Şekil 5.31 : Oditoryum (Fotoğraflar: C.Emden).

Bir üst katta bulunan ve Saka Salim çıkmazı kotunda en başta Kafeterya olarak tasarlanan ve günümüzde anadolunun özgün yemek kültürü üzerine araştırmalar yapan bir mutfak akademisine çevirilen bölüm bulunmaktadır. Bu alandan tek kollu çelik bir merdiven ile +1.56 kotundaki zemin kata oradan da yine tek kollu çelik bir merdiven ile + 3.18 kotundaki asma kata ulaşılabilir. Geçmişte kitap satış birimi ve ona bağlı bir depo mekanı olarak kullanılan çelik putrellerle taşınan asma kat, kitapevi ise faaliyetine son vermesiyle araştırma merkezinin bir birimi olarak kullanılmaktadır (Şekil 5.32).

Şekil 5.32 : Zemin katta bulunan mutfak akademisi ve asma kattan görünüm (Fotoğraflar:Kişisel arşiv).

Geçmişte daha dar alan gereksinimleri olan farklı işlevler için kullanılan katlarda özellikle sergi alanları için büyük mekanlar oluşturmak gerekmiştir. A ve Bloкта tamamı sergi alanı olarak kullanılacak olan açık forum alanının üzerindeki üç katta, mekanı oluşturan bileşenler, öğeler, sınırlayıcı ve yönlendirici elemanlar tamamen ortadan kaldırılmıştır. Kaldırılan taşıyıcı bölücü duvarlar yerine taşıyıcı sistemler bölümünde de değinilecek olan çelik kiriş ve kolonlar getirilerek taşıyıcı sistem yeniden oluşturulmuş ve bu eklemeler su kontrastı duvar yüzeylerinin arkasına

gizlenmiştir. Restorasyon projesi esnasında, ara dönemlerdeki asma tavan kaplamaların sökülmeğe başlanması ile kalem işi tavanların ortaya çıktığı mekanlarda ortaya çıkarılan kalem işi tavan bezemelerinin bakım ve onarımları yapılarak korunmuş ve aydınlatarak sergilenmiştir (Şekil 5.33). Geri kalan kısımlarda metal asma tavan sistemleri yapılmış ve tavanlarda bulunan diğer sıva kornişlerde onarılarak bütünlenerek mümkün olduğunca korunmuştur. Yeniden oluşturulan taşıyıcı sistemin de kalem işi tavanları gizlememek amacıyla buna uygun akslar ile konumlandırıldığı bilinmektedir.

Şekil 5.33 : Metal asma tavan ve kalem işi tavan (Kişisel arşiv).

Şekil 5.34'te görülen ve 1950 yılları sonrası yapıya eklendiği bilinen +15.00 m kotunda A blok atölye odaları, toplantı odaları ve bir açık ofis olarak düzenlenmiştir. Bu blok ilk yapıldığı dönemde tamamı teras olarak yapılmış ve daha sonra bir kısmı kapatılarak binaya katıldığından iç duvarların yeni malzeme ile yerlerinde yeniden yapılmasına karar verilmiştir.

Şekil 5.34 : 1950'lerde eklenen kat. Restorasyon öncesi (Fotoğraf: C.Emden).

Arka cepheye bakan ve b blok ile arasında kalan kısım eskiden olduğu gibi teras olarak kullanılmış bu alanda ekolojik ve sürdürülebilir bir çatı bahçesi oluşturulmuştur. Yine aynı kotta B bloğun özgün olduğu belgelerle kanıtlandığından duvarları ile döşemesi korunmuştur. B blok kütüphane ve araştırma merkezi olarak hizmet vermektedir. Mekanlar arasında sirkülasyonun sağlanabilmesi amacıyla duvarlarda bazı boşluklar açılmıştır (Şekil 5.35).

Şekil 5.35 : Kütüphane, kitap satış mağazası ve teras bahçesi
(a-SaltOnline Arşivi, b-Kişisel arşiv).

- Taşıyıcı sistem ve elemanlar ile ilgili müdahaleler: Siniosoglou Apartmanı; iki kısımdan oluşan, geleneksel kargir duvar, çelik putrelli volta döşemeli olarak inşa edilmiştir (Url-5.5). Binanın güçlendirme ve tadilatına yönelik hazırlanan mimari restorasyon projeleri üzerinden; orijinal yapı elemanları korunarak çelik ve betonarme sistemlerle güçlendirilmiştir (Url-5.6).

Yapının statik raporunda da belirtildiği gibi, yerinde yapılan çalışmalar sonucu binanın strüktürel olarak güçlendirilmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır. Kat adedi ve etkileyen yükler dikkate alındığında binada mevcut taş duvar altı temel sistemin yetersiz kaldığı gözlenmiş ve hazırlanan tadilat projelerine göre, restorasyon sırasında mevcut kısmi bodrum tama çevrilmiş ve kat yüksekliği arttırılmıştır. Bunun için zemin kotundan daha aşağıya inilerek radye temel plağı dökülmüş, çepeçevre

betonarme perde ile çevrili, 3.90 m kat yükseklikli bir bodrum kat alanı elde edilerek, üst yapı radye temeli bu rijit bodrum kata mesnetlenmiştir.

Binanın dış duvarlarının iç yüzlerine yakın konumlarda binanın zayıf olduğu kısa yönde çelik kolon ve kiriş takviyesi yapılması önerilmiştir. Kolon ve kirişlerin mevcut iç duvar sistemine ve kalemişli tavan süslemelerine zarar vermesini engellemek için mümkün olan en geniş aks aralığı belirlenmiş ve kirişler tavanları en az perdeleyecek şekilde yerleştirilmiştir. Binanın güçlendirme ve restorasyonu yapılırken binanın dış duvarlarının ve bazı iç duvarlarının orijinaline sadık kalınarak korunması, bazı iç duvarlarının ise kaldırılması ön görülmüş, bloklarda katlardaki mevcut volta döşeme sistemi korunarak, bu döşemeleri taşıyacak bina enine bir çelik çerçeve sistemi oluşturulmuştur (Şekil 5.36) (HT ve Mimarlar, Restorasyon Raporu).

Şekil 5.36 : Döşemeleri taşıması için oluşturulan enine çelik çerçeve sistemi (Fotoğraf:C.Emden).

-Teknolojik donatı ve güncel malzeme kullanımları: Siniossoglou Apartmanı' nda yapılan uygulamada kullanılan tasarım dili tamami ile mevcudun zıttının kullanımı ile yapılan müdahaleyi gözler önüne sermek temeline dayandırılmıştır.

Temelde güçlendirme yapmak amacı ile yapıya eklenen bodrum katta konumlandırılan teknik ve ıslak hacimlerde güncel malzeme uygulamaları ve teknikler kullanılmıştır. Döşeme ve duvar malzemelerinde seramik uygulamaları dikkat çekerken, tavanlarda ise diğer katlarda olduğu gibi tesisat ve havalandırmaları gizleyen aynı zamanda güçlendirme amaçlı binaya eklenen çelik kirişlerin de görünmesinin engellendiği metal asma tavanlar görülmektedir (Şekil 5.37).

Şekil 5.37 : Bodrum kat güncel malzeme uygulamaları (Kişisel arşiv).

Forum katından başlayarak tüm katlar teker teker ele alındığında, döşeme ve tavan malzemelerinin yine aynı şekilde zıtlıkları göz önüne serecek şekilde çağdaş malzeme uygulamaları ile yenilendiği görülmektedir.

Aralıksız, geniş sergi yüzeyleri elde etmek ve kalıcı bir müdahale uygulayarak tüm pencereleri kapatılmadan, değiştirilebilir bir çözüm getirmek adına duvarlar süpürgeliklerden tavana kadar su kontrastı bloklar ile kapatılmıştır (Şekil 5.38).

Şekil 5.38 : Sergi salonlarında uygulanan su kontrastı duvar kaplamaları (Fotoğraf:C.Emden).

Çatı katında oluşturulmuş teras bahçesi, ofisler ve araştırma- arşiv kısmında da yine benzer uygulamalar ve malzeme seçimleri ile zıtlıklar gözler önüne serilmiştir. Yapının her katında bulunan uygulamalar benzer niteliktedir. Daha önce de değinildiği gibi yeni eklenen sirkülasyon elemanlarında yeni donatılar (cam- çelik aksamli asansörler, betonarme merdiven vb.) kullanılarak taklitlerden kaçınılmıştır. Kaldırılan bölücü duvarlarda yer alan pencere ve kapılar dışında kalanlar modern elemanlar ile yenilenmiş, ancak cephe bütünlüğünü ve dilini korumak adına eski pencereler mevcudun benzeri giyotin pencereler ile değiştirilmiştir.

Çizelge 5.8 : Siniossoglou Apartmanı, mimari eleman ve öğelere müdahaleler.

Siniossoglou Apartmanı-Mimari Eleman- Öğelere Müdahaleler-1												
Mekan Grubu	Mekan Adı	Mimari Elemanlar										
		Duvar	Döşeme	Tavan	Kolon	Kiriş	Catı	Merdiv.	Kapı	Pencere	Diğer El.	
Müdahale Şekilleri		Müdahale var	Malzemesi	Müdahale var	Malzemesi	Müdahale var	Malzemesi	Müdahale var	Malzemesi	Müdahale var	Malzemesi	Müdahale var
Kamusal Alanlar	Forum Alanı	Özgün Malz.	Tuğla/Siv.	Mermer	Volta D.	Döküm		Mermer				
		Bakım	Tuğla/Siv.		Volta D.	Döküm		Mermer				
		Bütünl.	Aynı									
		Farklı										
		Benzer										
		Yenil.	Zit									
		Taklit										
		Benzer							Ahşap	Ahşap		
		Ekleme	Zit		Betton			Çelik	Betonar.			Cam
		Kamusal Alanlar	Oditoryum	Özgün Malz.	Tuğla/Siv.		Volta D.					
Bakım	Tuğla/Siv.				Volta D.							
Bütünl.	Aynı											
Farklı												
Benzer												
Yenil.	Zit											
Taklit												
Benzer				Tuğla/Siv.								
Ekleme	Zit				Seramik	Mtl. Kaf.		Çelik				Akust. Mlz.
Kamusal Alanlar	Sergi Salonları			Özgün Malz.	Tuğla/Siv.		Volta D.		Mermer			
		Bakım	Tuğla/Siv.		Volta D.		Mermer					
		Bütünl.	Aynı									
		Farklı										
		Benzer		Tuğla/Siv.	Mermer							
		Yenil.	Zit									
		Taklit						Betonarm.				
		Benzer		Tuğla/Siv.	Ahşap					Ahşap		
		Ekleme	Zit			Çelik	Çelik		MDF-L.		Ahşap pan.	
		Kamusal Alanlar	Teras Bahçe	Özgün Malz.								
Bakım												
Bütünl.	Aynı											
Farklı												
Benzer												
Yenil.	Zit											
Taklit												
Benzer				Ahşap	Çelik	Çelik		Çelik				
Ekleme	Zit			Alümin.	Catı Bah.					Alümin.	Alümin.	Ahşap
Kamusal Alanlar	Mutfak A. & Asma K.			Özgün Malz.	Tuğla/Siv.		Volta D.					
		Bakım	Tuğla/Siv.		Volta D.							
		Bütünl.	Aynı									
		Farklı										
		Benzer										
		Yenil.	Zit									
		Taklit										
		Benzer		Tuğ. Siv.	Ahşap							
		Ekleme	Zit	Alümin.		Mtl. Kaf.	Çelik	Çelik		Alümin.	Alümin.	
		Kamusal Alanlar	Kitapevi & Kütüphane	Özgün Malz.	Tuğla/Siv.							
Bakım	Tuğla/Siv.											
Bütünl.	Aynı											
Farklı												
Benzer												
Yenil.	Zit											
Taklit												
Benzer				Ahşap	Çelik	Çelik		Çelik				
Ekleme	Zit			Alümin.						Alümin.	Alümin.	Ahşap
Kamusal Alanlar	Holler			Özgün Malz.	Tuğla/Siv.					Mermer		
		Bakım	Tuğla/Siv.					Mermer				
		Bütünl.	Aynı									
		Farklı										
		Benzer										
		Yenil.	Zit									
		Taklit						Betonarm.				
		Benzer		Tuğ. Siv.						Ahşap		
		Ekleme	Zit						MDF-L.		Asansör	
		Özel Alanlar	Ofis ve Top. Salonl.	Özgün Malz.	Tuğla/Siv.							
Bakım	Tuğla/Siv.											
Bütünl.	Aynı											
Farklı												
Benzer												
Yenil.	Zit											
Taklit												
Benzer				Tuğ. Siv.	Ahşap	Çelik	Çelik		Çelik		Ahşap	
Ekleme	Zit									MDF-L.		

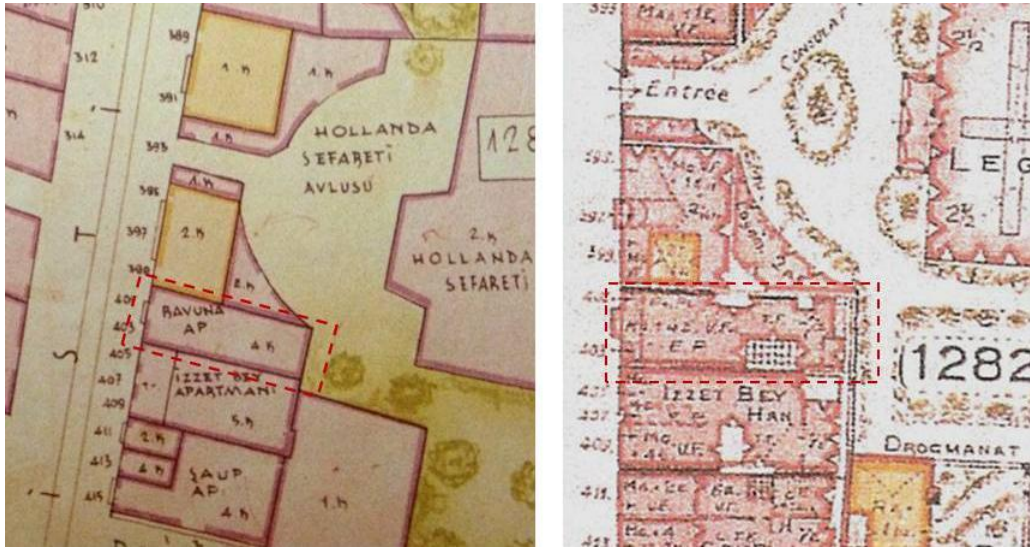

5.1.4 Ravouna Binası

a-Binanın tarihçesi

1894 senesinde C.P Kyriakides'in İtalyan Ravouna ailesi için antika mağazası ve ev olmak üzere projelendirdiği ve 1901 yılında A.D Yenidunia ile ortak çalışmaya başlamalarıyla beraber 1906 senesinde inşaatı tamamlanan Ravouna Binası, İstiklal caddesinde bulunan 201 kapı numaralı yapıdır. Bina resmi kayıtlara göre ; 317 ada, 14.parsel üzerinde ,127,1 m2'lik bir taban alanında konumlanmıştır (Url-5.7). Şekil 5.39' da da görüldüğü gibi yapı Suat Nirven haritalarında Ravouna ismi ile görülürken Pervititch haritalarında ise isim görülmemektedir.

Şekil 5.39 : Suat Nirven ve Pervititch haritalarında Ravouna Apartmanı.

Ravouna Binası; Türkçe'de Yeni Sanat veya 1900 Sanatı olarak bilinen, 19. yüzyıl sonu ve 20. yüzyıl başında etkili olmuş, yaklaşık 25 yıl süren fakat bu kısa sürede derin izler bırakmış Art Nouveau akımının günümüz İstanbul'una kalan Beyoğlu'ndaki iç mekan bakımından iyi muhafaza edilmiş iki güzel örneğinden biridir. Söz konusu yapılardan bir diğeri dönemin en görkemli örneklerinden biri olarak bilinen Botter Apartmanıdır (Barillari ve Godoli, 1997, s. 150). II.dereceden tarihi bina olarak tescillenmiş binanın, 2010 Beyoğlu Belediye Şehir Planlaması çerçevesinde ticari, hizmet ve turizme yönelik bir işletme olarak yeniden işlevlendirilmesine karar verilmiştir.

b-Mimari özellikler ve restorasyon öncesi durum

Ravouna Binasında cephede açık simgecilik anlayışı ile Levanten burjuva girişimciliğinin üretkenliği ve ön yargısız ruhunu ima eden figürler, Kyriakidis ve

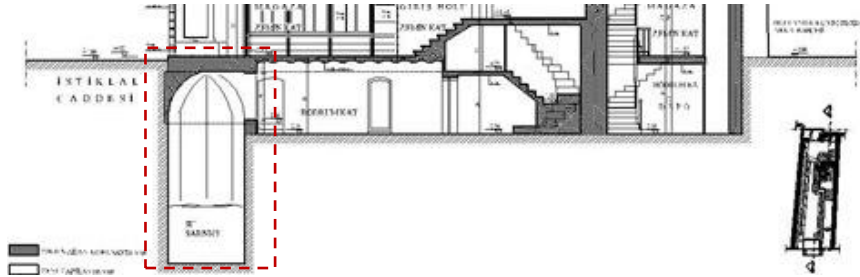
Yenidunia'nın Ravouna binasında belirgin olarak gözlenmektedir. Burada cephenin ortasına sıralanmış ve yanlarına balkonlar yerleştirilmiş cumbaları ile aynı devre ait çok konutta ortak olan kompozitif bir şema tekrarlanmıştır (Barillari ve Godoli, 1997, s. 150).

Mimarların isimlerini Ravouna'nın üzerinde bulmak mümkünken aynı zamanda cepheye işlenen "RF" aileyi temsil eden bir imza niteliği taşımakta ve Ravouna Family anlamına gelmektedir. Ravouna'nın üzerinde bulunan bir diğer yazı olan "G. & Rfl Michelinei Entreprenurs", binanın yapımını üstlenen İtalyan girişimcileri temsil etmektedir (Şekil 5.40).

Şekil 5.40 : Cephe detayları (Barillari ve Godoli, 1997) .

Üst katları Ravouna Ailesi için konut olan, en alt katında mücevher ve antika mağazası olarak tasarlanmış bir dükkan bulunan, toplam beş katlı binanın yapım malzemesi tuğla üzeri sıvadır. Yapıya ait planlardan okunan en ilginç detay, o dönemde birçok evin bahçesinde bulunan su kuyusuna benzer bir oluşumun, bir sarnıcın bodrum katta konumlandırılmış olmasıdır (Şekil 5.41).

Şekil 5.41 : Bodrum katta bulunan sarnıç.

Yapının hangi tarihe kadar Ravouna Ailesine ait kaldığı ve özgün işlevi ile kullanıldığı bilinmemekle beraber, yeniden işlevlendirildiği 2012 tarihine kadar bazı katları konut bazı katları ise iş yeri olarak kullanıldığı bilinmektedir. A.D. Yenidunia tarafından yapıldığı bilinen Fransız modellerini anımsatan zarif mağazanın; yakın tarihe kadar antikacı olarak kullanıldığı daha sonra ise; 2010 yılına kadar da bir giyim-aksesuar markası tarafından işletildiği bilinmektedir (Şekil 5.42). 2010 yılında ise binanın ticari, hizmet ve turizme yönelik bir işletme olarak yeniden işlevlendirilmesine karar verilmiştir.

Şekil 5.42 : Mağazanın antikacı ve giyim mağazası olduğu döneme ait görseller.

c-Yeniden kullanım programı ve bina kurgusu

II. Dereceden tarihi eser sayılan ve 2,56 metresi yol katı altında, 23,58 metresi yol katı üstünde olmak üzere toplam 26,14 metre yüksekliği olan binanın; 2011'de onaylanan mimari proje doğrultusunda güçlendirme ve restorasyon çalışması yapılmasına izin verilmiştir (Url-5.7).

Toplamda yedi kat olmak üzere, bodrum, zemin ve arakat harici 5 katı olan binanın yeni işlev kurgusuna göre mekan dağılımı şu şekildedir:

Çizelge 5.10 : Ravouna Apartmanı, yeniden kullanım programı

Bodrum kat	-----▶	Depo ve teknik alanlar
Giriş kat	-----▶	Cafe
Asma Kat	-----▶	Cafe, Kitap Evi
1 Kat	-----▶	Cafe
2,3,4. katlar	-----▶	Suit Odalar
Teras kat	-----▶	Bar

d-Yeniden işlevlendirme bağlamında yapıya müdahaleler

Binanın bulunduğu Beyoğlu'nun son elli yılda hızla değişmesi ve bina sahiplerinin el değiştirmesi sonucu farklı işlevler tanımlanması gerekli kılmıştır. Ravouna apartmanı da bu farklılaşmanın doğal bir sonucu olarak çağa ayak uydurabilmek adına yeniden işlevlendirilen yapılardan biridir. Yeniden işlevlendirme bağlamında yapıya uygulanan müdahaleler aşağıdaki başlıklar altında detaylı olarak incelenektir.

-Cephe düzenlemeleri: Mimaride Batı etkisinin binalarda ilk bakışta dikkat çeken ve en çarpıcı ögesi olan cephe düzenlemeleri özellikle 19. yüzyıl Perasında giderek çeşitlenebileceği ve gelişebileceği bir zemin bulmuştur. Daha önce de bahsettiğimiz gibi Ravouna Binasının cephede bulunan figürler, cephenin ortasına sıralanmış ve yanlarına balkonlar yerleştirilmiş cumbaları ile aynı devre ait çok konutta ortak olan kompozitif bir şema tekrarlanmıştır.

Şekil 5.43 'de geçmişteki ve günümüzdeki durumunu karşılaştırabileceğimiz binanın restorasyon ile korunarak üzerinde temizleme ve bakım çalışması yapılan figür ve cumbalarını, hatta aileye ait baş harflerin bulunduğu nişanlarını günümüzde de gözlemlemek mümkündür .

Şekil 5.43 : Cephenin restorasyon öncesi ve sonrası durumu (Url-5.7- Url-5.9).

Mağaza katında ise mevcut cephenin içeri çekilerek bir oturma alanı oluşturulduğu gözlemlenmektedir. Bu uygulamada mevcut doğrama aynı yerinde sabit bırakılarak

camlar kaldırılmış ve arka tarafta yeni bir cam cephe oluşturulmuştur. İstenildiği zaman tamamen açılabilen bu cepheyle sokak mağaza tamamen iç içedir (Şekil 5.44).

Şekil 5.44 : Cephenin restorasyon öncesi ve sonrası durumu.
(Fotoğraflar: Anonim ve Kişisel arşiv)

2-Ek Bina Ve Diğer Yapı Ekleri: Restorasyon projesine göre; yapıya her hangi bir ekleme yapılmadığı görülmektedir. Fakat bölgede bulunan birçok diğer yapı gibi, binanın teras bölümünün restorasyon projesinin tamamlanmasından sonra kapatılarak bar olarak kullanılmak üzere planlandığı bilinmektedir (Şekil 5.45). Bu kısmi ekte ile ilgili restorasyon projesinde bir bilgi bulunmamasına rağmen işletmeye ait resmi internet sayfasında, teras bölümünde bir bar açılacağına dair haberler yer almaktadır (Url-5.8).

Şekil 5.45 : Bar olarak işletilmesi planlanan teras kısmı (Url-5.7).

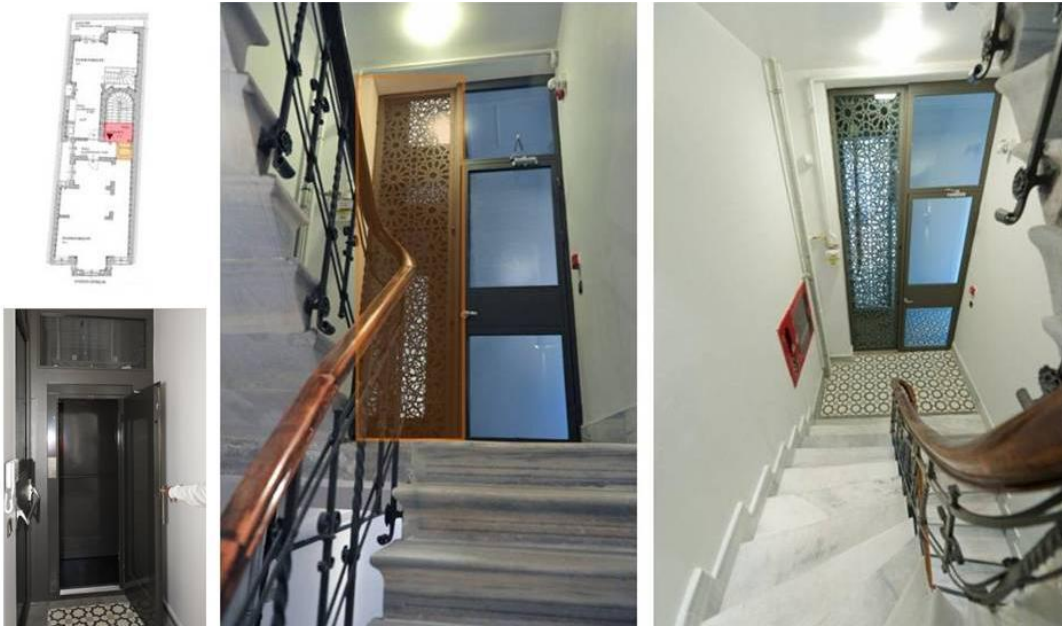
-Mekansal kurguya müdahaleler: Yol kotunun altında bulunan ve daha önce de depo işlevi ile kullanılan bodrum kat yine aynı işlev ile yenilenmiştir. Bu bölümdeki kolonlarda güçlendirme çalışmaları yapıldığı bilinmektedir. İlk yapıldığı dönemde su

deposu olarak kullanılan sarniç muhafaza edilmiştir. Ayrıca yapı için gerekli olan sığınak, mekanik, tesisat odaları ve diğer teknik birimler yine bu katta konumlandırılmıştır (Şekil 5.46).

Şekil 5.46 : a-Su deposu olarak kullanılan sarniç, b-c depo olarak kullanılan bodrum kattan görünüm (Kişisel arşiv).

Binaya giriş zemin kattaki mağazanın hemen yanında bulunan giriş kattandır. Giriş kurgusu ve katlara ulaşım özgün mekan kurgusu ile aynıdır. Tüm bina ile sirkülasyonu sağlayan ana merdivenin yanı sıra, bodrum kat ile 1.kat arasında yangın kaçı görevini de gören ek bir merdiven de bulunmaktadır. Şekil 5.47'de de görüldüğü gibi binaya restorasyon sonrası bir asansör eklenmiştir.

Şekil 5.47 : Katlar arası ana merdiven ve asansör eki (Url-5.7).

Zemin katta apartman girişinin hemen yanında bulunan mağaza bölümü, sabit donatıları hiç değişmeden günümüze kadar ulaşmıştır. Restorasyon planları ve rölövelerden de anlaşıldığı üzere ilk yapıldığı dönemde antikacı olarak tasarlanan mağaza, mekansal kurguda hiçbir değişikliğe gidilmeden muhafaza edilmiştir. Mekanda yapılan gözlemlere göre; duvar boyunca devam eden özgün mobilyalar korunmuş, yeni işleve yönelik ihtiyaçlar hareketli donatı tasarımları ile karşılanmıştır. Ancak mekan karşılaştırmalarına bakıldığında mağazanın ilk tasarlandığı tarihe ait olduğu düşünülen orta holde bulunan hareketli sergileme ünitelerinin kaldırıldığı görülmektedir (Şekil 5.48).

Şekil 5.48 : Restorasyon sonrası mağaza (Url-5.8-Url-5.9).

Mağazaya ait bir de asma kat bulunmaktadır. Galeriye çevreleyen dar bir koridor ile vitrinlerden oluşan asma kat yapıldığı dönemde sergileme amaçlı kullanılmıştır. Restorasyon sonrası yine hediyelik eşya satış ve sergileme katı olarak kullanılmaya başlanmıştır. Restorasyon öncesi konut katlarının bir parçası olan ve ana merdiven ile sirkülasyonu sağlanan yapının birinci katı da cafe bölümü için hizmet vermeye başlamıştır (Şekil 5.49).

Şekil 5.49 : Kafeye ait asma kat ve 1.kat (Url-5.8).

Şekil 5.50' de görüldüğü gibi kafeye ait olan ve salonların bulunduğu 1.kata asma kattan geçişi sağlamak amacı ile bir çelik merdiven eklemesi yapılmıştır. Merdiven eklemesi ile döşeme ve ahşap mağaza mobilyalarına müdahalelerde bulunulduğu gözlemlenmektedir.

Şekil 5.50 : Çelik merdiven eki, restorasyon öncesi ve sonrası durum.
(Geçmiş Fotoğraf: Url-5.7- Güncel Fotoğraflar: Kişisel arşiv).

Cafe için hizmet veren 1. katta işlev ihtiyaçlarına cevap vermesi düşey bölücülerde eksiltme ve boşaltmalar yapıldığı ve sabit donatılar eklendiği görülmektedir. Örneğin yapının arka kısmında bulunan balkon mekanın bir kısmı ile birleştirilene yarı açık bir alan oluşturulmuş, giriş kısmında ise sabit bir bar konumlandırılmıştır. Ayrıca asma tavan müdahaleleri ile havalandırma ve aydınlatma düzenlemeleri yapıldığı da görsellerden algılanmaktadır (Şekil 5.51).

Şekil 5.51 : Sabit bölücüler ile mekana dahil edilmiş açık alan, bar ve karşısında sergileme ünitesi (Fotoğraflar:Kişisel arşiv).

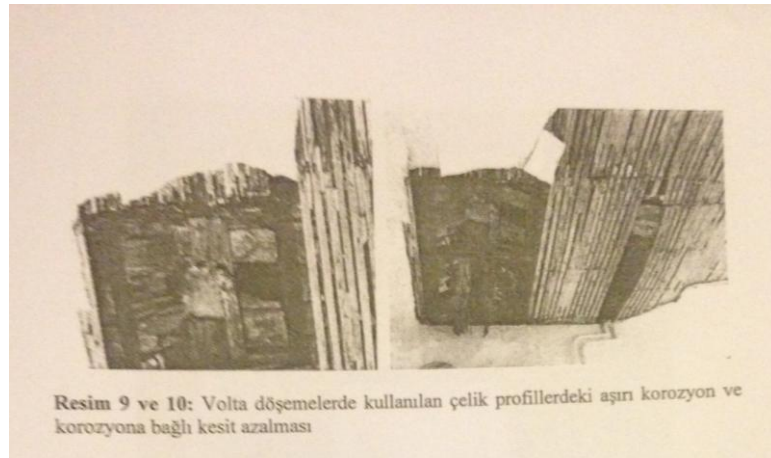
Her bir katında ikişer adet otel odası bulunan katlara ise orijinal planda da olduğu gibi sahanlığa açılan bir kapıdan girilmekte ve küçük bir holden odalara dağılım sağlanmaktadır (Şekil 5.52).

Şekil 5.52 : Restorasyon sonrasında otel odaları (Url-5.7).

- Taşıyıcı Sistem ve Elemanlar İle İlgili Müdahaleler: Betonarme çerçeveli tuğla duvar, çelik putrelli volta döşemeli olarak inşa edilmiş karma taşıyıcı sisteme sahip olan Ravouna Apartmanı tadilatına yönelik hazırlanan mimari restorasyon projeleri üzerinden; orijinal yapı elemanları korunarak çelik ve betonarme sistemlerle güçlendirilmiştir.

Hazırlanan raporlarda binanın volta döşemelerinde kullanılan çelik profillerinde aşırı korozyona bağlı kesit azalması olduğu ve binanın taşıyıcı sisteminin yetersiz olduğu tespiti yapılmıştır (Şekil 5.53). Bodrum kat ve ara katlarda mevcut taşıyıcı kolon ve duvarlarında betonarme takviye ile güçlendirmeye gidilirken, bazı volta döşeme kirişleri yenilenmiş ve destek kirişler atılmıştır.

Şekil 5.53 : Binanın restorasyon öncesi durum tespit raporundan volta döşeme tespiti.

Örneğin mağaza katının putrelli volta döşemelerine dışardanda algılanabilen destek kirişleri eklenmiştir. Yapıya ait eski görsellerde bu kirişler bulunmamakta ve restorasyon projesinde eklendiği düşünülmektedir (Şekil 5.54).

Şekil 5.54 : Restorasyon öncesi ve sonrası mağaza tavan karşılaştırmaları.
(Fotoğraflar: Url-5.7-Kişisel arşiv).

Katlarda güçlendirme yapılırken binanın dış duvarları 1. kat balkon tarafından mekana katılım hariç orijinaline sadık kalınarak korunmuş, konut katlarında ise düşey bölücüler mekan bütünlüğü sağlamak niyeti ile kaldırılmıştır. Katlardaki mevcut volta döşeme sistemi korunarak, güçlendirilmiştir. Bazı kısımlarda asma tavan eklemeleri yapılarak yangın, havalandırma ve diğer tesisatlar gizlendiği görülmektedir (Şekil 5.55).

Şekil 5.55 : Asma tavan eklemeleri. Yangın, havalandırma ve diğer tesisatlar
(Url-5.8).

- Teknolojik donatı ve güncel malzeme kullanımları: Zemin kat, asma katta mekansal kurgu ve mimari elemanlara müdahale de bulunmadığı için malzemelerde de farklılaşmalar olmadığı görülmektedir. Mobilyalar yapıldığı ilk günden bu yana korunmuş ve restorasyon sırasında bakım ve onarım görmüşlerdir. Güncel işlev için gerekli olan donatılar ise benzerlerine uygun olarak tasarlanmış hareketli donatılardan oluşmaktadır.

Bodrum katta ve ise işlevsel gereklilikler nedeniyle zemin ve duvar malzemelerinin yenilendiği seramik uygulamalarının ve 1. kat (restaurant katı) da ise zemin ve duvar malzemelerinde güncel malzeme değişikliklerine gidildiği görülmektedir. Ayrıca daha önce imajları verilen mekandan da anlaşılabilceği gibi yeni donatı eklemeleri yapılmış ve kapı ve pencereler yenilenmiştir. Mekansal kurguya müdahaleler başlığında da incelendiği gibi çağın gerekliliklerine uygun asansör gibi sirkülasyonu kolaylaştıran eklemeler yapıldığı bilinmektedir.

Bina girişleri hollerde de yine zemin ve duvar malzemelerinin yenilendiği ancak binaya ait mevcut giriş kapısının merdiven öğelerinin korunarak bakım ve onarımlarının yapıldığı görülmektedir.

Odalarda farklı malzeme yenilemeleri, asma tavan ve bölücü duvarlar müdahalelerin yanı sıra, restorasyon projesinde gösterilmemiş olan ıslak hacim eklemeleri de yapıldığı görülmektedir. Eklenen ıslak hacimler de güncel ihtiyaçlara uygun ıslak hacim elemanları mermer malzemeler ve armatür, vitrifiye elemanların kullanıldığı görülmektedir. Orijinal kapı ve pencere doğramalarının değiştirildiği, süpürgelik, kartonpiyer gibi uygulamalar gerçekleştirildiği de görülmektedir (Şekil 5.56).

Şekil 5.56 : Konsept projeden sonra güncel malzeme ve donatılar ile dekore edilmiş otel odalarından görünüm (Url-5.8).

Çizelge 5.11 : Ravouna Binasına ait çizimler, karşılaştırmalar.

YAPIYA AİT ÇİZİMLER	
Kat Planları	
<p>Uygulanan Müdahaleler</p> <p>■ Kaldırma- Boşaltma (Bölüti ve kısmi elemanlar) ■ Yeni den yapıyı Restorasyon (kurula sunulan) ■ Ekleme (Tüm Bölüti ve kısmi elemanlar) ■ Ekleme (Sirkülasyon) ■ Sağlamaştırma ■ Restorasyon (uygulama profes)</p>	<p>Basım Kat</p> <p>Zemin Kat</p> <p>Asma Kat</p> <p>1. Kat</p>
	<p>Basım Kat</p> <p>Zemin Kat</p> <p>Asma Kat</p> <p>2. ve 3. Kat</p> <p>4. Kat</p> <p>5. Kat</p> <p>Çatı</p>
<p>A-A Kesiti</p> <p>■ Kaldırma- Boşaltma (Bölüti ve kısmi elemanlar) ■ Yeni den yapıyı Restorasyon (kurula sunulan) ■ Ekleme (Tüm Bölüti ve kısmi elemanlar) ■ Ekleme (Sirkülasyon) ■ Sağlamaştırma ■ Restorasyon (uygulama profes)</p>	<p>Mimarî projeyi çizen kurum tarafından yayımlanan planlar, uygulama ile bir takım farklılıklar göstermektedir. Uygulamada değişiklik gösterdiği binen müdahaleler yayımlanan projeler üzerine uyarlanarak gösterimeye çalışılmıştır. Restorasyon projesine ait kesitlere ise ulaşılmamıştır.</p>

Çizelge 5.12 : Ravouna Apartmanı, mimari eleman ve öğelere müdahaleler.

Ravouna Apartmanı-Mimari Eleman ve Öğelere Müdahaleler-1														
Mekan Grubu	Mekan Adı	Müdahale Şekilleri	Mimari Elemanlar											
			Duvar	Döşeme	Tavan	Kolon	Kiriş	Cati	Merdiv.	Kapı	Pencere	Diğer El.		
			Müdahale var	Malzemesi Müdahale var	Malzemesi Müdahale var	Malzemesi Müdahale var	Malzemesi Müdahale var	Malzemesi Müdahale var	Malzemesi Müdahale var	Malzemesi Müdahale var	Malzemesi Müdahale var	Malzemesi Müdahale var	Malzemesi Müdahale var	Malzemesi Müdahale var
Kamusal Alanlar	Café/Zemin-Asma K.)	Özgün Malz.	Tuğla/Siv.	Karo M.	Volta D.				Ahşap	Ahşap	Ahşap D.	Ahşap Mob.		
		Bakım	Tuğla/Siv.	Karo M.	Volta D.				Ahşap			Ahşap Mob.		
		Bütünl.	Aynı											
		Farklı												
		Benzer												
		Yenil.	Zit											
		Taklit												
		Benzer												
		Ekleme	Zit					Çelik		Cam	Cam C.			
		Café- 1. Kat	Özgün Malz.	Tuğla/Siv.	Ahşap-Moz.	Volta D.								
Bakım	Tuğla/Siv.		Ahşap	Volta D.										
Bütünl.	Aynı				Betonar.	Betonar.								
Farklı														
Benzer									Ahşap	Ahşap				
Yenil.	Zit													
Taklit														
Benzer														
Ekleme	Zit		Alçıp./Siv	Mozaik				Çelik				Süprügelik		
Teras	Özgün Malz.		Tuğla/Siv.							Mermer				
	Bakım	Tuğla/Siv.							Mermer					
	Bütünl.	Aynı												
	Farklı													
	Benzer													
	Yenil.	Zit												
	Taklit													
	Benzer													
	Ekleme	Zit		Karo M.								Alümin Doğ.		
	Teknik Hacimler	Depo- Bodrum Kat	Özgün Malz.	Tuğla/Siv.		Volta D.				Betonarm.				
Bakım			Tuğla/Siv.		Volta D.				Betonarm.					
Bütünl.			Aynı			Betonar.								
Farklı														
Benzer											Ahşap			
Yenil.			Zit											
Taklit														
Benzer								Çelik				Ahşap		
Ekleme			Zit		Seramik						MDF-L.			
Islak Hacimler			Wc-Lav. ve Diğ.	Özgün Malz.	Tuğla/Siv.		Volta D.							
	Bakım	Tuğla/Siv.			Volta D.									
	Bütünl.	Aynı												
	Farklı													
	Benzer													
	Yenil.	Zit												
	Taklit													
	Benzer													
	Ekleme	Zit			Seramik						MDF-L.			
	Yarı Özel Alanlar	Holler		Özgün Malz.	Tuğla/Siv.	Mermer	Volta D.				Mermer			
Bakım			Tuğla/Siv.	Mermer	Volta D.				Mermer					
Bütünl.			Aynı			Betonar.								
Farklı														
Benzer														
Yenil.			Zit											
Taklit														
Benzer				Mermer								Ahşap		
Ekleme			Zit		Mozaik						Alümin.		Asansör	
Özel Alanlar			Otel Odaları	Özgün Malz.	Tuğla/Siv.	Ahşap-Moz.	Volta D.							
	Bakım	Tuğla/Siv.		Ahşap	Volta D.									
	Bütünl.	Aynı				Betonar.	Betonar.							
	Farklı													
	Benzer													
	Yenil.	Zit												
	Taklit			Betonar.		Betonar.								
	Benzer				Mozaik	Alçı Tav.				Ahşap	Ahşap	Süprügelik		
	Ekleme	Zit								Alümin.				
	Özel Alanlar	Islak Hacimler		Özgün Malz.	Tuğla/Siv.		Volta D.							
Bakım			Tuğla/Siv.		Volta D.									
Bütünl.			Aynı			Betonar.								
Farklı														
Benzer														
Yenil.			Zit											
Taklit						Betonar.								
Benzer					Mozaik	Alçı Tav.								
Ekleme			Zit	Cam Doğ.						Cam				

5.2 Analiz Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Analizler üzerinden yapılan değerlendirmeler 'yeniden işlevlendirmeyi gerektiren nedenler ve etkenler' ile 'yeniden işlevlendirmede dikkat edilmesi gereken hususlar' başlıkları altında ele alınacaktır.

I-Yeniden işlevlendirmeyi gerektiren nedenler ve etkenler açısından değerlendirme;

Çalışma kapsamında analiz edilen binalar, 19. yüzyıldan günümüze kadar ulaşmış tarihi ve mimari özellikleri nedeni ile II. dereceden korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı olarak tescillenmiş yapılardır.

Konut çevrelerinin zaman içerisinde bölgeden çekilmesi, yapıların ilk yapıldıkları zamana ait fonksiyonlarının eskimesine yol açmıştır. Yapılara ait restorasyon raporlarından yapılan çıkarımlar ile konut olarak tasarlanmış bu yapıların, dönem içerisinde farklı başka birçok işlev ile kullanıldığı ve yaklaşık iki asırdır kent yaşamına dahil olan binaların zamanla fiziksel olarak da eskidikleri gözlemlenmektedir.

Analiz edilen tüm yapıların somut olarak bir dönemin konut gelişim evrelerini, mimari üslup ve özelliklerini, toplumun yaşam biçimini, estetik anlayışını ve konfor şartlarını belgelediği gözlemlenmektedir. Ravouna Apartma'nın alt katındaki dükkana ait tescillenmiş, bölgede benzeri olmayan art nouveau üsluptaki ahşap mobilyaları, Siniosoglou Apartmanı'nın kalemşi tavan süslemeleri, Rosolimo Apartmanı'nın figüratif dış cephe bezemeleri, Baudouy Binası'nın kendine özgü mimari dili; korunması, aktarılması ve yaşatılması gerekli belge niteliğindeki somut verilerin sadece bazılarıdır. Bu yönüyle yapıların yeniden işlevlendirilmesi tarihi ve kültürel nedenler maddesinin karşılığını anlamlandırmaktadır.

Diğer bir yönden; İstanbul'un tarihi ve mimari açıdan en önemli bölgelerinden biri olan ve bir açık hava müzesi niteliğinde olan Beyoğlu gün içerisinde binlerce kişinin aktif olarak katılımında bulunduğu, ticari ve turistik faaliyetlerin yoğun olduğu bir bölge olduğu bilinmektedir. Değişen gereksinimler ve bölgedeki yapı ihtiyacı mevcut konut mirasının sadece korunarak muhafaza edilmesinin mümkün olmayacağını gözler önüne sermektedir. Neredeyse bölgedeki yapıların büyük bir çoğunluğunu kapsayan bu tarihi yapıların aynı zamanda çevrenin ve bölgenin ihtiyaçları göz önünde bulundurularak kent yaşamına katılmaları gerektiği açık olarak görülmektedir.

II- Yeniden işlevlendirmede dikkat edilmesi gereken hususların değerlendirilmesi

a-Verilen işlevin yapının bulunduğu konuma uygunluğunun değerlendirilmesi

Rosolimo Apartmanı: Yapının bulunduğu Meşrutiyet Caddesi, geçmişte ve günümüzde oteller bölgesi olarak bilinen bölgede son yıllarda kültür ve sanat faaliyetlerinin artması ile müze ve sanat galerilerinin de konumlandığı bir çevre olmuştur. Bulduğu konum ve çevrenin ekonomik gerçekleri göz önünde bulundurulduğunda binanın kültür faaliyetlerini destekleyen bir işlev ile yeniden hayata döndürülmüş olması topluma yeniden katılımını sağlamıştır, fakat bir vakıf binası olması ekonomik olarak sürdürülebilirliğinin en önemli etkenidir. Tarihi bir binada, önemli tarihi kaynakları toplumla buluşturan vakıf, bina bünyesinde halka açtığı sergi salonları, Bizans, Osmanlı ve Cumhuriyet Dönemine ait eserlerin muhafaza edildiği geniş arşivi ile toplumsal bir sorumluluğu da üstlenmektedir.

Baudouy Binası: Rosolimo Apartmanı ile aynı cadde üzerinde bulunan bina 1992 yılından bu yana TÜSİAD Merkezi olarak kullanılmaktadır. Her ne kadar kamusal kullanıma kapalı olsa da, bünyesindeki ofis ve idari yönetim birimleri, konferans salonları gibi kurumsal işlevler ile birlikte binanın yeniden aktif olarak kullanılmasını ve sürdürülebilirliği sağlanmıştır. Fakat belirli sayıda insanın aktif binayı kullanabildiği ve binayı ziyaret olanağı göz önünde bulundurulursa, binanın kamu yararına ve kullanımına ne derece açık olduğu ve kent yaşamına ne derece katılımının sağlandığı konusunu tartışmaya açabilir.

Siniosoglou Apartmanı: Gün içerisinde binlerce kişinin geçtiği ve İstanbul'un en işlek caddesi olan İstiklal Caddesi üzerinde bulunan bina kültür sanat faaliyetleri kapsamında yürütülen en önemli etkinliklere, sergilere ev sahipliği yapmaktadır. Restorasyon projesinin mimarı Tümertekin'in söylemi ile; "gün boyunca önünden bir milyon kişinin geçtiği yapı için olabildiğince çok sayıda ziyaretçinin, neredeyse farkında olmadan içeriye girmelerini sağlayacak bir mekansal kurgu amaçlanmıştır." Bu bağlamda binanın tam anlamıyla kentsel yaşamın bir parçası olduğu ve bünyesindeki araştırma-geliştirme merkezleri ile toplumsal bir anlam kazandığı söylenebilir.

Ravouna Apartmanı: Ticaret faaliyetlerinin yoğun olarak sürdürüldüğü turistik bir cazibe merkezi olan İstiklal caddesi üzerinde yer alan yapı, günümüz tarihi yapıların işlevlendirilmesinde en popüler işlev olan otel işlevi ile işlevlendirilmiş, alt katları

ise yine otele bağlı hizmetin bir kolu olarak herkese açık kafe işlevi ile yeniden gündelik hayata katılmıştır. Ravouna Binası'nın ticari faaliyeti kapsamında kent yaşamına hizmet verdiği görülmektedir. Yeni işlev ile sosyal ve toplumsal faydanın ikinci plana bırakıldığı projede, yapının ekonomik bir değer bulduğu ve sürdürülebilirliğinin sağlandığı söylenebilir.

b-Verilen işlevin yapının hacimsel-mekansal kurgusuna uygunluğunun değerlendirilmesi

Rosolimo Apartmanı: Yeniden işlevlendirmede verilen işlevler, kurgu bakımından bina leğine çok fazla müdahaleyi gerektirmeyen ve binanın özgün mekansal kurgusuna uyum gösteren nitelikte olmasına rağmen binanın strüktürel yetersizliği gerekçe gösterilerek kat döşemelerinin bir bölümünde yeniden yapım yöntemine gidildiği, mevcut aydınlatma boşluklarında doldurmalar yapılarak binanın bir bölümünün özgün hacimsel-mekansal kurgu değiştirildiği gözlemlenmektedir.

Baudouy Binası: Apartman konut olan binanın taşıyıcı sistemin yetersizliği ve fiziksel eskimesi gerekçe gösterilerek tüm döşeme ve duvarlarının kaldırıldığı, binanın özgün mekansal kurgusu yok edilerek yeni işleve göre hacimlerin tasarlandığı bilinmektedir. zgn mekansal kurgu tamamen yok edildiği için yeni işlev- özgün mekansal kurgu irdelemesi yapılamaz.

Siniooglou Apartmanı: Mekansal bölücülerin tümünün kaldırılmasını gerekli kılan sergi salonu- sanat galerisi işlevi ile yeniden işlevlendirilen binada özgün mekansal kurgunun büyük bir kısmına müdahale edildiği gözlemlenmektedir. Bu bağlamda sorgulanması gereken nokta yeni işlev için binanın özgün kurgusunun ne kadar uygun olduğu ya da sergileme zm için mevcudun neden korunarak değerlendirmede sorusu olabilir.

Ravouna Apartmanı: Binanın özellikle bodrum zemin ve asma katlarında özgün mekansal kurguya tam anlamıyla sağdık kalındığı ve mevcuda uygun işlevlendirme ile var olanın korunduğu gözlemlenmektedir. Konut katlarında ise yeni verilen otel işlevinin ihtiyaçlara karşılayacak ıslak hacim eklemeleri, duvar blclerinin kaldırılması gibi bir takım ekleme ve çıkarmalar yapıldığı gözlemlenmektedir. Ancak genel olarak bina diğer yapılar ile kıyaslandığında yeni mekan kurgusu, özgün kurguya daha yakındır.

c-Yapıya uygulanan müdahaleler ve geriye dönülebilirlik bakımından değerlendirilmesi

Rosolimo Apartmanı: Strüktürel yetersizlik gerekçesi ile özgün çatının tamamının, döşeme ve duvarların bir kısmının günümüz teknik yöntem ve sistemlerle yeniden yapıldığı ve binanın özgün mekan kurgusunun bir bölümü değiştirildiği görülmektedir. Özgün algısını tamamen kaybeden iç mekan ve katlara oranla dış cepheler de ise özgün dokunun olabildiğince korunarak temizleme ve bakım çalışmaları yenilendiği tespit edilmiştir.

Duvar ve döşemelerin yeniden yapıldığı kısımlarda güncel malzeme ve donatılar kullanılarak müdahale açıkça görünür hale getirilmiştir. Bu kısımda konumlandırılan yeni merdiven ve asansör ekleri de zit malzeme kullanımı ile özgün olandan farklılaştırılmış ve müdahalenin okunabilirliği sağlanmıştır.

Yeni eklenen mimari elemanlara bakıldığında ise ağırlıklı olarak tüm yapılarda zit malzemeler kullanılmasına rağmen benzer malzeme kullanımlarının da tercih edildiği, bunun yanı sıra özgün malzemeyi taklit eden yaklaşımlarında olduğu görülmektedir. Kapı ve pencere gibi mimari elemanları günümüze kadar ulaşmadığı için yenilenmiş, okuma salonlarında ise kapılar kaldırılarak geçişler genişletilmiştir. Ana merdiven, tavan bezemeleri gibi özgün mimari elemanlara bakım çalışmaları yapılmış, bazı kısımlar özgüne benzer malzemeler ile yenilenerek korunmuştur. Yapılan eklemelerde ise ayırt edilebilecek düzeyde benzer yaklaşımlar ya da zit malzemeler kullanılarak özgün elemanların okunabilirliği sağlanmıştır.

Baudouy Binası: "Koruma ve yaşatma" başlığı altında; yeniden işlevlendirilen binada sadece dış cephe tutularak, döneme ait tüm özgün taşıyıcı, duvar, döşeme ve diğer mimari öğeler yok edilmiştir. Bina iç mekan bütünü olarak ele alındığında tüm belgesel değerini yitirmiş ve tasarımcısı tarafından "çağdaş ve güncel" olarak tanımlanan tasarım anlayışıyla iç mekan birimleri yeniden oluşturulmuştur. Binanın içerisine girildiğinde hissedilen atmosfer ile yapının herhangi bir modern binadan farksız duruma getirildiği gözlemlenmektedir. Bina üzerinde yapılan tüm müdahalelerin ve kaybolan belge niteliğindeki mimari öğelerin geri döndürülebilirliği mümkün değildir.

Siniossoglou Apartmanı: Yapının restorasyon çalışmasına kadar çok çeşitli ve fazla sayıda kullanıcı tarafından kullanılmış olmasına bağlı olarak, dönem içerisinde

yapılan tadilatlar ile özgününden farklılaştığı bilinmektedir. Ancak restorasyon projesi kapsamında yapıyı galeri işlevine uygun hale getirmek amacıyla neredeyse tüm düşey bölücüleri kaldırılarak binanın özgün mekansal kurgusunun tamamı ile değiştirildiği, yine özgün mekan algının büyük ölçüde kaybolduğu görülmektedir. Strüktürel, fonksiyonel ihtiyaçlar nedeni ile binaya bir adet bodrum katı da eklenmiştir.

Binanın Saka Salim tarafından girişinin sağlandığı kısımdaki merdiven kaldırılmış fakat genel sirkülasyonu sağlayan merdiven zemin kattan itibaren korunmuştur. Bodrum kat, forum katı ve asma kat arasında sirkülasyonu sağlaması amacıyla özgün merdivene teknik ve malzeme bakımından zıt bir merdiven eklemesi ile tüm katlarda sirkülasyonu sağlayan cam bir asansör eklemesi de yapıldığı görülmektedir.

Binaya yapılan her ekleme özgününden farklı, günümüz teknolojisiyle uygulanmış; çelik konstrüksiyon, alüminyum doğramalar ve modern cam asansörler gibi zıt malzemeler kullanılarak yapıldığı için kolayca ayırt edilebilmekte ve bu anlamda doğru yaklaşımlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Her ne kadar tartışmaya açık olsa da, çoğu özgün mimari elemanın yok olduğu binada izlenen zıt mimari tasarım yaklaşımı ile yeniden işlevlendirmede farklı bir bakış açısı katıldığı ve her ne kadar uygulamanın geriye dönülebilirliği az olsa da binanın kentsel yaşama tam katılımının sağlandığı gözlemlenmektedir.

Ravouna Apartmanı: Yapının zemin kat ve asma katta bulunan ticaret birimi günümüz Beyoğlu'nda özgün hali ile korunmuş sayılı örneklerindedir. Ticaret katlarında yapılan kısmi değişiklikler ve eklemeler ile genel olarak yapının iç mekan kurgusuna müdahalelerde bulunulsa da yapı genel olarak özgün durumdadır.

Giriş katta bulunan mağaza bölümündeki mobilyalar özgünü ile aynı halde muhafaza edilmiş ve korunmuştur. Sadece hareketli mobilyalarda yapılan değişimler ile yeni işlev için gerekli ihtiyaçlara cevap verilmiştir.

Binanın özgün merdiveni korunarak bakım ve onarım çalışmaları yapıldığı tespit edilmiştir. Genel sirkülasyon çekirdeğine bir adet asansör eklemesi de yapılmıştır. Ayrıca zemin kat ile asma katı birbirine bağlayan bir adet kaldırılması mümkün olduğu gözlemlenen çelik merdiven eklemesi yapılmıştır.

Üst katlarda ise genel anlamda mekan kurgusuna sadık kalındığı gözlemlenmektedir. Ancak yeni işleve bağlı olarak düşey bölücülerin bir kısmının kaldırıldığı dolayısı ile

projede işlevin mekana adapte edilmesinden ziyade, mekanın işleve adapte edilmeye çalışıldığı gözlemlenmiştir.

Zemin kat dışında diğer tüm katlarda güncel malzeme ve donatılar kullanılmıştır. Bodrum kat çağa uygun yeni malzeme kapı ve pencere uygulamaları ile tamamen yenilenirken zemin kat ve asma katta bulunan mağaza bölümü tamamı ile korunduğu için sadece bakım ve onarım çalışmaları yapılmıştır. Yeni işleve bağlı yapılan yeni eklemeler ve mobilyalarda ise var olanın taklit edilmesi yoluna gidildiği gözlemlenmiştir. Otel katlarında ise; döşeme malzemeleri, süpürelükler ve tavan bezemeleri döneme benzer, klasik üslûpta ancak güncel malzemeler ile yenilenmiş ve müdahale açıkça görünür hale getirilmiştir. Yeniden konumlandırılan ıslak hacimler ise kullanılan tüm malzeme ve donatılar bakımından en farklı malzemelerin kullanıldığı kısımlardır.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu tez çalışması, İstanbul'un en eski semtlerinden biri olan ve geçirdiği değişim ve dönüşümlere rağmen, günümüzde bir açık hava müzesi niteliğinde olan Pera'nın ve barındırdığı mimari mirasın akıbetinin sorgulanması ile başlamıştır. Belge'nin (2015) de değindiği; "Buradaki binaları kimlerin yaptırdığını, bu insanların kariyerlerinin ne olduğunu öğrendikçe, söz konusu tarihin büyük bir kısmını da öğrenirsiniz" söylemini de referans alarak yapılan alan araştırmaları ile bölgede sayıca üstünlüğü fazla olan Levanten konutları üzerinde yoğunlaşmıştır (s. 265).

Oluşumundan bu yana çok sayıda dil, inanç ve etnik çeşitlilik sergileyen insanların gelip geçtiği, yerleştiği ve kuşaklar boyu yaşadığı Pera, ticari ve sosyal faaliyetler bakımından dönemin en aktif aileleri olan Avrupalı Levantenlerin'de katılımı ile daha da Batılılaşmış ve yaşam biçimi ile bütünleşen kentsel ve mimari özellikleriyle bir Avrupa kenti görünümünü almıştır. Fakat siyasi ve politik sebeplerle bölgede yaşanan göçler, geçmişte ve günümüzde kaydedilen bir çok yıkıcı söylem³, değişen yerel yönetim politikaları, son yıllarda bölgenin çok ciddi bir ticaret alanına dönüşmesi, yapılan yanlış uygulamalar ve izinsiz müdahaleler bu kültürel mirasın yarını için önlemler alma gerekliliğini daha da arttırmıştır.

Korunması gerekli II.Dereceden yapı kategorisinde bulunan ve uygulanabilecek müdahaleler konusunda yasal açıklıkların ve esnekliklerin I.Dereceden yapılara göre daha fazla olduğu bu binalar üzerinde "koruma" kavramı çoğu zaman bütçesel nedenler dolayısıyla tek başına yetersiz kalmakta ve yapının finansal olarak kendisine yetebilmesi adına yeniden işlevlendirilme gerekli kılmaktadır. Hem eldeki yapı stoğunun değerlendirilmesi, hem de toplum ile yapı arasındaki mekânsal iletişiminin sürekliliğinin sağlanmasının tek yolu olan yeniden işlevlendirme

---

³ İki gün içerisinde birçok binanın yıkım emrini vererek Tarlabası caddesini açtıran 1984-1989 yılları arasında Büyükşehir Belediye Başkanı olan Bedreddin Dalan'ın Beyoğlu hakkında şu söylemi tarihe geçmiştir: "Beyoğlu yıkılmalıdır çünkü bugün Beyoğlu artık bu ülkede çirkefin, suçun, pislüğün, ahlaksızlığın kaynağıdır. Bu pislüğü temizlemenin tek yolu, Beyoğlu'nun o çirkefinin üzerinden buldozerle geçip geniş caddeler açmak ve çağdaş işlevli, iş yerleri ve meskenlerde çirkefin barınmasının saklanması önüne geçmektir." (Beyoğlunun Dünü, Bugünü, Yarını, Sempozyumu Kitabı, s.24)

beraberinde yapı üzerinde bir takım müdahaleleri zorunlu kılmaktadır. Ancak bu noktada üzerinde durulması gereken nokta rant kaygısını bir kenara bırakarak yeniden işlevlendirmeyi gerekli kılan esas nedenler ve dikkat edilmesi gereken hususlar olmalıdır.

Bu bağlamda çalışma kapsamında yapılan değerlendirmeler üzerinden varılan sonuçlar şu şekildedir:

I-Yeniden işlevlendirmeyi gerektiren nedenler ve etkenler açısından;

Tez kapsamında elinen alınan tüm yapılar tarihi, kültürel ve ekonomik değeri olan yapılardır. Tümü Kültür Varlıklar Koruma Kurulu tarafından tescillenmiş olan bu yapıların Kuban'ın (2000) değimi ile "yeni kent yapıları için zengin çevre imgeleri yaratması ve kent sahipliği hissi yaratan rolü önemlidir." Kent için önemli olan bu görkemli anıtlar çevrenin doğru şekillenmesi için gerekli röperler olacaktır.

Her sıradan insan evini koruması elbette beklenemez ancak bir dönemin toplumunun ve fiziksel çevresinin anıtsal kalıntıları olan bu yapıların toplumun ihtiyaçları göz önünde bulundurularak yeniden işlevlendirilmesi, tarihi geçmişin bir noktasında önem arzeden bu insanların geride bıraktıkları mimari eserlerin uzun yıllar yaşatılabilmesini sağlayacaktır.

II- Yeniden işlevlendirmede dikkat edilmesi gereken hususlar açısından;

a-Verilen işlevin yapının bulunduğu konuma uygunluğu bakımından

Binaların bulunduğu İstiklal ve Meşrutiyet Caddesi; ticaret ve kültür sanat faaliyetlerinin yoğunlaştığı iki ana aks gün içerisinde milyonlarca insanın gelip geçtiği, aktif olarak kullandığı caddelerdir. Yeme-içme ve kültür-sanat faaliyetlerinin kalabalık caddeler üzerinde konumlanması ulaşılabilirlik açısından yaygındır. Ancak bir diğer yandan kütüphane, ofis-idari hizmetler, konaklama işlevleri kalabalık ve gürültü gibi etkenler nedeni ile baltalanan konfor şartlarını sağlamak amacıyla yapıya daha fazla teknik müdahaleyi gerektirebilir.

Ayrıca her iki caddenin de tarihi, kültürel ve simgesel değeri göz önünde bulundurulduğunda yapı-toplum mekânsal iletişimi göz ardı edilemez. Her dört yapıya verilen işlevler ve kullanıcı grupları göz önünde bulundurulduğunda Siniosoglou Apartmanı ve Rosolimo Apartmanı'nın kentsel yaşama tam katılım sağladığı, Ravouna Binası'nın ise ticari faaliyeti kapsamında kent yaşamına hizmet

verdiği görülmektedir. Baudouy Binası ise güvenlik önlemleri gerekçesi ile çevreden ve kent yaşamından soyutlanmış, sadece belirli bir grubun kullanıma açık bir yapı olarak varlığını sürdürmektedir.

b-Verilen işlevin yapının hacimsel-mekansal kurgusuna uygunluğu bakımından

Tüm yapılar kapsamında yapılan değerlendirmelerde yapının iç hacimleri göz önünde bulundurularak verilecek yeni işlevin yapıya uygulanacak müdahalenin yoğunluğunu da azalttığı tespit edilmiştir. Yeni işlevin gerektirdiği ihtiyaçlar doğrultusunda mekanın iç mekan kurgusunu tamamının ya da büyük bir kısmının yok edilmesi ve geri döndürülmesi mümkün olmayan uygulamalarda bulunmak yerine verilen işlev kurgusunu mekanın özgün kurgusuna göre planlamak yapıyı korumak ve müdahaleyi azaltmak adına önemlidir.

c-Yapıya uygulanan müdahaleler ve geriye dönülebilirlik bakımından

Çalışma kapsamında ele alınan yapıların dış cephe öğelerinin özgün olarak korunduğu, temizleme ve bakımlarının yapıldığı görülmektedir. Ancak mekansal ihtiyaçlar ve ekonomik kaygılar nedeni ile Ravouna Apartmanı dışında diğer üç yapıya dönem içinde bir kat eklemesi yapılmıştır.

Yine Ravouna Apartmanı dışında strüktürel ve yapısal gereklilikler göz önünde bulundurularak döşeme, duva gibi mimari elemanlarının bir çoğunun kaldırılmış ya da yeniden yapılarak özgün kurgunun ve mimari öğelerin çoğunluğunun kaybolduğu gözlemlenmiştir.

Ravouna, Rosolimo ve Siniosoglou Apartmanlarında özgün merdiven bakım ve onarım çalışmaları ile yenilenmiş. Sirkülasyon alanları ve hollerde ise yine orijinal malzeme taklit edilerek yenilemeler yapılmıştır. Bu kısımlarda yapılan özgünlerinin taklidi olmaları nedeniyle ayırt edilememektedirler. Rosolimo ve Ravouna Apartmanında yine pencere, kapı doğramaları zemin döşemeleri ve tavan malzemeleri orijinal mimari üsluba benzer bir şekilde yeniden yapılmış ancak günümüz teknolojisi ve malzeme olanakları kullanıldığı için ayırım gözler önüne serilmiştir.

Her dört binada da, çağdaş koruma kurallarının da kabul ettiği gibi; yenilenen mimari elemanlarda ağırlıklı olarak günümüz malzemeleri tercih edilerek eski-yeni ilişkisi kurulmuş, zıtlıklar gözler önüne serilmiştir. Ancak Baudouy Binası üzerinde

yapılan uygulamaların döneme ait özgün kurguyu tamamı ile yok etmesi bu yapı üzerindeki müdahalelerin geriye dönülebilirliği ise sıfıra indirilmiştir.

Öneriler;

- Levanten konutlarında sürdürülebilirliğin hedefi safi korumacı bir tavır geliştirmek yerine, tarihi ve kültürel etkileşimi sağlamak ve bu yapıların kent yaşamındaki yerinin uzun yıllar korunması olmalıdır. Ne tek başına koruma anlayışı, ne de yeniden işlevlendirme başlığı altında gerçekleştirilen radikal uygulamalar bu yapıların sürdürülebilirliği için kesin bir çözüm değildir. İzlenilecek yol ekonomik ve sosyal gelişmenin yanı sıra korumayı da kapsayan bir öneri olmalıdır.
- II. dereceden yapılar kapsamında olan ve müdahalenin derinliğinin ve çeşitliliğinin esnek olduğu söz konusu yapıları korumak adına yapının sürekliliğinin sağlanabildiği, müdahalelerin geri dönülebilirliğinin kanunlar ve yasalar çerçevesinde tam olarak denetlenebildiği bir model ihtiyacı vardır. Bu nedenle çağdaş koruma kurallarını kapsayan, müdahalelerin denetlenmesi, belgelenmesi ve takip edilmesini kapsayan sistematik bir çözüm geliştirilebilir.
- Yeni işlev programının gereksinim duyduğu mekânları oluşturabilmek için özgün mekân algısını etkileyen uygulamalar yerine, özgün yapıyla uyumlu çözümler getirilerek mekana olan müdahaleler azaltılmalıdır.
- Mimari özellikleri yansıtan mevcut mimari strüktür ve elemanları mümkün oldukça bakım yapılarak korunmalı, olabildiğince dönem özelliklerini yansıtan ve korumaya yönelik olan çözümler getirilmelidir. Yapılan her müdahalenin ileride kolayca temizlenebilir nitelikte ve geriye dönülebilir olması yapının tarihi belge değeri açısından sürdürülebilirliğini sağlayacaktır.
- Yeniden işlevlendirilen tarihi her yapının tam anlamıyla kamu kullanımına açılması her ne kadar bir ütopyayı temsil etse de, sadece belirli bir insan topluluğuna hizmet veren, toplumdan soyutlanmış, ulaşılamaz birer varlık durumuna da getirmemelidir.
- Binaların sosyal ve toplumsal belge niteliği göz önünde bulundurularak, yapıya uygulanan müdahalelerin boyutu ve derinliğini açıkça paylaşılabilirliği

ve bu belgelere sahip kurum ve kuruluşlar belgeler ile ilgili şeffaf olmalıdırlar.

KAYNAKLAR

- Ahunbay, Z.**, (2007), "Tarihi Çevre Koruma Ve Restorasyon", Yem Yayınları, İstanbul.
- Akın, N.**, (2011), "19. Yüzyılın İkinci Yarısında Galata Ve Pera", Literatür Yayınları, İstanbul.
- Altınoluk Ü.**, (1998), "Binalarda Yeniden Kullanım", YEM Yayınları, İstanbul.
- Arı, H.**, (1994), "Ekonomik ve Toplumsal Gelişmelerin Apartmanlaşma Sürecinde Konut Birimine Etkileri", Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi (FBE), İstanbul.
- Axa Oyak**, (2003), " Jacques Pervititch Sigorta Haritalarında İstanbul", Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.
- Bareilles B.**, (2003), "İstanbul'da Frenk ve Levanten Mahalleleri Pera-Galata-Banliyöler", İstanbul.
- Barilleri D., ve Godoli E.**, (1997), "İstanbul 1900 Art Nouveau Mimarisi ve İç Mekanları", YEM Yayınları, İstanbul.
- Batur, A.**, (1985), "Batılılaşma Döneminde Osmanlı Mimarlığı", Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi, c.4, s. 1038-1067, İstanbul.
- Batur, A.**, (1994). "Botter Apartmanı" Maddesi, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, c.2, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Ortak Yayını, İstanbul.
- Batur A.**, (1979), "İstanbul'da Ondokuzuncu Yüzyıl Sıra Evleri; Koruma Ve Yeniden Kullanım İçin Bir Monografik Araştırma" ,ODTÜ Mimarlık Fakültesi Dergisi, c. 5, s. 2, Ankara.
- Belge M.**, (2015), "İstanbul Gezi Rehberi", İletişim Yayınları, İstanbul.
- Beyoğlu B.**, (2008), "Fotoğraflarla Beyoğlu'nun 150 Yıllık Oykusu (1857–2007)", İstanbul.
- Can, C.**, (1993), 19.Yüzyıl Batılı ve Levanten Mimarların Yapıları ve Koruma Sorunları, Doktora Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi (FBE), İstanbul.
- Cumhuriyet Gazetesi Arşivi**, 14 Kasım 2007, s. 6.
- Cezar M.**, (1991), "XIX. yüzyıl Beyoğlusu", İstanbul.
- Çelik, Z.**, (1986), "19. Yüzyılda Osmanlı Başkenti Değişen İstanbul", Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı yayını, İstanbul.
- Denel S.**, (1982), "Batılılaşma Sürecinde İstanbul'da Tasarım ve Dış Mekanlarda Değişim ve Nedenleri", Odtü Yayınları, Ankara.
- Diñç E. B.**, (2012) "Melez Mekânsallaşmanın Dışavurumu: Salt Beyoğlu ve Salt Galata", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, (FBE), İstanbul.

- Dökmeci, V.- Çıracı, H.**, (1990), "Tarihsel Gelişim Sürecinde Beyoğlu", Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu yayını, İstanbul.
- Duhani, S. N.**, (1982), "Eski insanlar, eski evler. XIX. yüzyılda Beyoğlu'nun sosyal topografisi", Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Yayını, İstanbul.
- Durudoğan, S.**, (1998), "XIX. Yüzyılda Pera/Beyoğlu'nun Ekonomik, Kültürel ve Politik Yapısının Mimariye Etkileri", Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi (FBE), İstanbul.
- Engin H. E.**, (2009), "Tarihi Yapıların Yeniden Kullanımında İç Mekâna Etkilerin İncelenmesi İçin Bir Yöntem Önerisi; İstanbul Endüstri Yapıları Örneği", Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi (FBE), Trabzon.
- Eyice S.**, (1950), "Galata" Maddesi, İslam Ansiklopedisi, c. 5, s. 1214, İstanbul.
- Genim, M. S.**, (2004), "Beyoğlu'nun Yerleşim Tarihi, Gecmisten Gunumuze Beyoğlu ", İstanbul.
- Genim, M. S.**, (2015), Kişisel görüşme, İstanbul.
- Gülersoy Ç.**, (2003), "Beyoğlu'nda Gezerken", Turing Yayınları, İstanbul.
- Gülersoy Ç.**, (1986), " Taksim-Bir Meydanın Hikayesi", İstanbul Kitaplığı, İstanbul
- İnal O.**, (2012), "Pera'dan Beyoğluna", E Yayınları, İstanbul.
- Kaptan Arkan Ö.**, (1998), "Beyoğlu Kısa Geçmişi ve Argosu", İletişim Yayınları, İstanbul.
- Kaşlı B.**, (2009), "İstanbul'da Yeniden İşlevlendirilen Korumaya Değer Endüstri Yapıları Ve İç Mekan Müdahaleleri:Santralistanbul Örneği", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, (SBE), İstanbul.
- Kılıç E.**, (2009), "XIX. Yüzyıl Sonu Batılılaşma Hareketlerinin Pera/Beyoğlu'nda Apartmanlaşma Sürecine Etkileri Ve Mimari Yansımalar", Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi, İstanbul.
- Kılıç Y.**, (2007), "19.yy İkinci Yarısı Kârgir Konut Mimarisi'nin Beyoğlu Bölgesi Örneğinde İncelenmesi Ve Yapısal Ölçekte Bir Koruma Yaklaşımı Geliştirilmesi", Yüksek Lisans Tezi, MSGSÜ, İstanbul.
- Koçu R. E.**, (1994), "Beyoğlu Maddesi" İstanbul Ansiklopedisi, c. 2, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Ortak Yayını, İstanbul.
- Kollektif**, (2008), "Kıtaların, Denizlerin, Yolların, Tacirlerin, Buluştuğu Kent: İstanbul", Tarih Vakfı Yurt Kitapları, İstanbul.
- Kömürçiyen E. C.**, (1952), "İstanbul Tarihi: XVII. Asırda İstanbul", (Çev. Hrand D. Andreasyan), İstanbul.
- Kuban D.**, (2007), "Beyoğlu'nun Dünü Bugünü, Yarını Sempozyumu", İKSV Yayınları, İstanbul.
- Kuban D.**, (2000), "Tarihi Çevre Korumanın Mimarlık Boyutu-Kuram ve Uygulama", YEM Yayınları, İstanbul.
- Latham, D.**, (2002), "Creative Re-Use of Buildings", Donhead Publishing, United Kingdom.
- Mantran, R.**, (1986), "17.yy' ın İkinci Yarısında İstanbul", c. 1, Verso Yayınları, İstanbul.

Oban (Çakıcıoğlu) R., (2007), "Levanten Kavramı ve Levantenler Üzerine Bir İnceleme", Sayı 22, Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Konya.

Ortaylı İ., (1987), "İstanbul'da Yerleşme Düzeninin Evrimi Üzerine; İstanbul'dan Sayfalar", İstanbul.

Özulu T., (2011), "Venedik Sarayı Ve Yakın Çevresi: Tomtom Kaptan Sokakı Ve Postacılar Sokağı Yapıları", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, (FBE), İstanbul.

Pekol, B., (2010), "İstanbul'da yeni işlevlerle kullanılan tarihi yapıların üslup sorunsalı", Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, (FBE), İstanbul.

Powel, K., (1999), "Architecture Reborn The Conversion and Reconstruction of Old Buildings", Laurence King Publishing, London.

Sarıcı, S., (1990), "Kent Merkezlerindeki Yapılarda, Fonksiyonel Eskimeye Bağlı İşlev Değişimleri (Beyoğlu-İstiklal Caddesi Üzerinde Bir Analiz Denemesi)", Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Üniversitesi (FBE), İstanbul.

Scognamillo, G., (2009), "Bir Levantenin Beyoğlu Anıları", Agora Kitaplığı, İstanbul.

Selçuk, M., (2006) "Binaların Yeniden İşlevlendirilmesinde Mekansal Kurgunun Değerlendirilmesi", Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

Sempozyum, (2007), "Beyoğlu'nun Dünü Bugünü, Yarını", İKSV Yayınları, İstanbul.

Somel S. A., (2009), Almanlar Dersaadet'te, Makale.

"Taşınmaz Kültürel Mirasın Korunması, İlkeler, Mevzuat, Yöntem ve Uygulamalar", (2007), TMMOB Mimarlar Odası Sürekli Mesleki Gelişim Yayınları, İstanbul.

Tümertekin H., (2012), "Redefining" İmıad Seminerleri, İtü, İstanbul.

Uçkan Ö., (2001), "Koruma'dan Yeniden-İşlevlendirme'ye Sürdürülebilir Kent", Makale, Domus, sayı.8, s.36-37.

Ülman Y. I., (2008) "Osmanlı Tıbbına Katkılarıyla Dr. Vuccino / Il Contributo Alla Medicana Otomana del Dr. Vuccino ", Makale, İstanbul.

Yiğitpaşa N. T., (2010), "XIX. Yüzyıl Beyoğlu Yapılarında Heykel Ve Figürlü Kabartmalar", Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, (SBE), Erzurum.

İnternet Kaynakları

Url-2.1: <http://www.mimarizm.com/kentintozu/Makale.aspx?id=588&sid=609>

Url-2.2: <http://www.mimdap.org/?p=21181>

Url-2.3: <http://v3.arkitera.com/p190-santralistanbul.html>

Url-3.1: <http://www.taussmarine.com/seyirdefteri/index.php/fatihin-mirasi-tersane>

Url-3.2: <http://www.armadapera.com/the-story-of-pera>

Url-3.4: <http://www.istanbulguide.net/istguide/quartiers/galatasar.htm>

Url-3.5: <http://levantineheritage.com/barry.htm>

Url-4.1: <http://www.maggieblanck.com/Azarian/Photos.html>

Url-4.4: http://www.mimarlikmuzesi.org/Gallery/Photo_12_3_alexandre-vallaury

Url-4.5: <http://www.tepebasiotelleri.com/Oteller/Istanbul-Tepebasi/Hotel-Yenisehir>

Url-4.6: <http://londrahotel.net/tr/history.html>

Url-4.7: <http://www.tusiad.org.tr/tusiad/tarihce/tusiad-binasi/>

Url-4.8: <http://www.tas-istanbul.com/portfolio-view/beyoglu-hotel-dangleterre/>

Url-4.9: <http://www.borusanmuzikevi.com/tr/Muzikevi.aspx>

Url-4.10: <http://www.arter.org.tr/W3/?sAction=ArterBuilding>

Url-4.11: <http://v3.arkitera.com/h4978-atilla-yucel-den-bir-dedektiflik-hikayesi>

Url-4.12: <http://www.tas-istanbul.com/portfolio-view/beyoglu-bon-marche-magazasi>

Url-4.13: <https://rcac.ku.edu.tr/tr/content/merkez-hanin-tarihcesi>

Url-4.14: <http://www.galataantiquehotel.com/tr/history.html>

Url-4.15: <http://www.siska.com.tr/assets/beyoglu-book-web.pdf>

Url-4.16: <https://www.sohohouseistanbul.com/tr/history>

Url-5.1: <http://www.tusiad.org.tr/tusiad/tarihce/tusiad-binasi>

Url-5.2: http://www.obarsiv.com/koleksiyon_cervati_fatzea.html

Url-5.3: <http://www.envanter.gov.tr/anit/smo/detay/51881>>

Url-5.4: <http://www.arkiv.com.tr/proje/tusiad-merkez-binasi-yenileme-projesi/1973>

Url-5.5: <http://www.emrmimarlik.com/garanti-bankasi-salt-beyoglu.html>

Url-5.6: http://www.tucsa.org.tr/celik_yapilar_yazi.aspx?yazi=226

Url-5.7: <http://www.mimaysan.com.tr/belgeler.html>

Url-5.8: <http://www.ravouna1906coffeebar.com/roof/>

Url-5.9: <http://www.galatayapi.com/tr/projeler/rauna-binasi.html>

ÖZGEÇMİŞ

Ad Soyad: Nurdan Karagünlü
Doğum Yeri ve Tarihi: Antalya, 14 Temmuz 1988
Adres: Mecidiyeköy/İSTANBUL
E-Posta: nurdankaragunlu@gmail.com
Lisans: Karadeniz Teknik Üniversitesi, İç Mimarlık Bölümü
Mesleki Deneyim:
Ocak 2011-Ağustos 2011 Senemoğlu Mimarlık/İstanbul (İç Mimar)
Eylül 2012 - Atelier187 Mimarlık/Istanbul (İç Mimar)